

Informació amb Rellevància Prudencial (Pilar III de Basilea)

2018

Informe de Riscos

Grupo  **Caja de Ingenieros**

ÍNDEX

1. PERSPECTIVES I RISCOS DE L'ENTORN.....	6
2. PERFIL DE RISC DEL GRUP	21
3. REQUERIMENTS GENERALS D'INFORMACIÓ.....	25
3.1. El marc del Comitè de Basilea.....	25
3.2. Context regulador.....	26
3.3. Caixa d'Enginyers i societats que formen el Grup Caixa d'Enginyers.....	27
3.4. Diferències entre el Grup Consolidable a efectes de solvència i a efectes comptables	27
3.5. Altra informació de caràcter general	29
4. ESTRUCTURA I ORGANITZACIÓ DE LA GESTIÓ DELS RISCOS.....	30
4.1. Concepte i propòsit del Control Intern.....	30
4.2. Principis	30
4.3. Sistema de Gestió del Risc.....	31
4.4. Marc d'Apetència pel Risc	31
4.4.1. Declaració d'apetència pel risc.....	32
4.5. Establiment de Polítiques de Gestió del Risc i Control Intern	32
4.6. Govern corporatiu de riscos.....	33
4.6.1. Estructura de la governança	33
4.6.1.1. Consell Rector	34
4.6.1.2. Comissió Executiva	34
4.6.1.3. Comissió d'Auditoria i Riscos.....	35
4.6.1.4. Comissió de Nomenaments i Retribucions	35
4.6.1.5. Alta Direcció.....	35
4.6.2. Comitès de gestió	35
4.7. Estructura de la funció de riscos	37
4.7.1. Model de Tres Línies de Defensa (3LD).....	37
4.7.2. Àrees i departaments responsables.....	40
4.7.2.1. Gestió Global del Risc	40
4.7.2.2. Àrea de Finances	43
4.7.2.3. <i>Back Office</i> Centralitzat.....	44
4.7.2.4. Auditoria Interna.....	44
5. SOLVÈNCIA.....	46
6. RECURSOS PROPIS COMPUTABLES	49
6.1. Resum de les principals característiques dels elements computables	49
6.2. Import dels recursos propis	50
6.3. Conciliació del capital comptable i el capital regulador	51
7. REQUERIMENTS DE RECURSOS PROPIS	53

7.1.	Requeriments de recursos propis per risc de crèdit i contrapart	54
7.2.	Requeriments de recursos propis per risc de posició i liquidació de la cartera de negociació	55
7.3.	Requeriments de recursos propis per risc de tipus canvi i de posició en or	55
7.4.	Requeriments de recursos propis per risc operacional	56
7.5.	Requeriments de recursos propis per risc d'ajust de valoració del crèdit	56
7.6.	Procediments aplicats per a l'avaluació de la suficiència del capital intern	56
7.7.	Procediments aplicats per a l'avaluació de la suficiència del capital intern	58
8.	PRINCIPALS RISCOS	59
8.1.	Risc de crèdit	59
8.1.1.	Definició	59
8.1.2.	Política creditícia	59
8.1.3.	Estructura de límits	60
8.1.4.	Mitigació del risc	61
8.1.5.	Evolució de la morositat	63
8.1.6.	Risc de crèdit i contrapart en les inversions financeres	63
8.1.7.	Risc de concentració de crèdit	64
8.1.8.	Definicions comptables i descripció dels mètodes utilitzats per determinar les correccions per deteriorament	65
8.1.9.	Exposició al risc de crèdit	65
8.1.10.	Distribució geogràfica i per contrapart de les exposicions	66
8.1.11.	Venciment residual de les exposicions	67
8.1.12.	Distribució geogràfica i per contraparts de les posicions deteriorades	68
8.1.12.1.	Exposicions deteriorades per contrapart	68
8.1.12.2.	Exposicions deteriorades per àrea geogràfica	69
8.1.13.	Variacions produïdes durant l'exercici 2018 en les pèrdues per deteriorament i provisions per a riscos i compromisos contingents per risc de crèdit	69
8.1.14.	Informació sobre el risc de crèdit de contrapart del Grup Consolidable	70
8.1.15.	Operacions amb derivats de crèdit	71
8.1.16.	Mètode estàndard	71
8.1.16.1.	Identificació de les agències de qualificació externa utilitzades	71
8.1.16.2.	Descripció del procés d'assignació de qualificacions creditícies d'emissions públiques de valors a actius comparables	72
8.1.16.3.	Efecte en les exposicions al risc de l'aplicació de tècniques de reducció del risc	72
8.1.17.	Operacions de titulització	72
8.2.	Risc de mercat	75
8.3.	Risc operacional	77
8.4.	Risc de tipus d'interès	78
8.5.	Risc de liquiditat	79
8.5.1.	LCR i NSFR	80
8.5.2.	Liquiditat disponible	81
8.5.3.	Gravamen sobre actius (Asset Encumbrance)	82
8.6.	Palanquejament	83
8.7.	Risc de reputació	84

8.8.	Participacions i instruments de capital	84
8.8.1.	Criteris de classificació, valoració i comptabilització.....	84
8.8.2.	Informació quantitativa	85
9.	INFORMACIÓ SOBRE REMUNERACIONS	86
9.1.	Política de Remuneració i òrgans responsables.....	86
9.2.	Descripció del Col·lectiu Identificat, del col·lectiu MiFID i del col·lectiu Directrius EBA ..	89
9.3.	Aspectes generals de la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers	93
9.4.	Remuneracions dels consellers i empleats del Grup Caixa d'Enginyers per àrees de negoci	102
9.5.	Remuneracions del Col·lectiu Identificat del Grup Caixa d'Enginyers	103

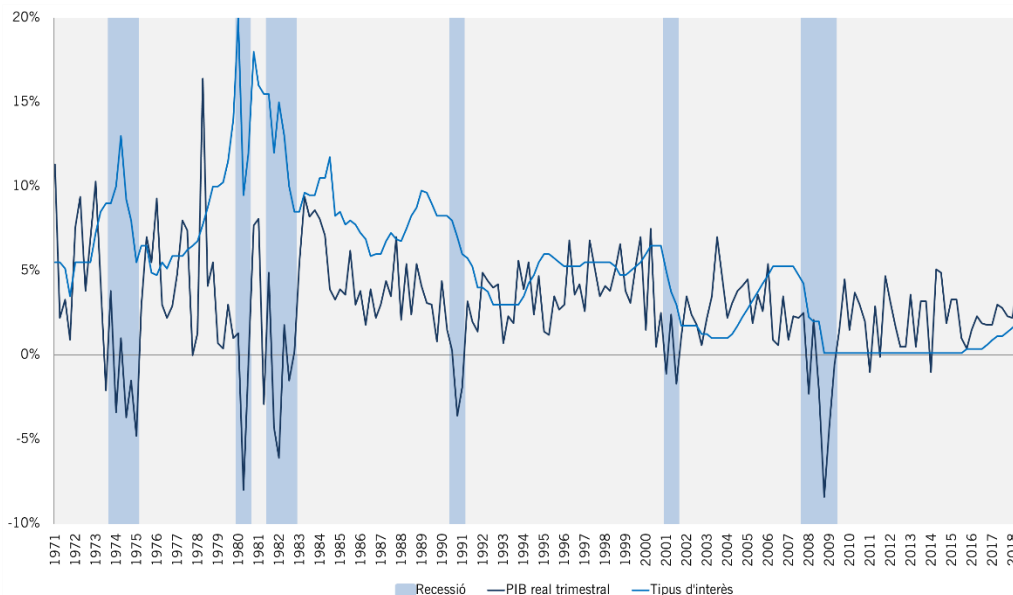
1. Perspectives i riscos de l'entorn

Bona part dels riscos tractats a l'informe anterior persisteixen i, al contrari de l'inici de 2018, l'economia mundial comença a mostrar signes de desacceleració.

Després de deu anys de Lehman Brothers, persisteixen algunes mesures extraordinàries

Fa deu anys i mig, l'agost de 2007, es va fer evident la gravetat dels problemes originats per les hipoteques *subprime*. El que inicialment podia presentar-se com un problema puntual i local era el resultat d'una excessiva i imprudent financerització de l'activitat econòmica. La successió d'entitats afectades va tenir el seu màxim exponent en la fallida de Lehman Brothers, que va deixar en caiguda lliure al sistema financer internacional. L'intervencionisme decidit de les autoritats nord-americanes va permetre aguantar el sistema i evitar una molt profunda recessió. Superats els anys de crisi, el cicle expansiu posterior ha estat marcat per un comportament més discret que el que es va exhibir en fases expansives anteriors. L'expansió ha estat especialment modesta a Europa, on el Banc Central encara manté mesures de caràcter extraordinari, com són els tipus d'interès negatius, allargant el període d'interinitat.

Cicles econòmics als Estats Units i evolució dels tipus d'interès



Font: elaboració pròpia. Dades de Bloomberg i la National Bureau of Economic Research (NBER).

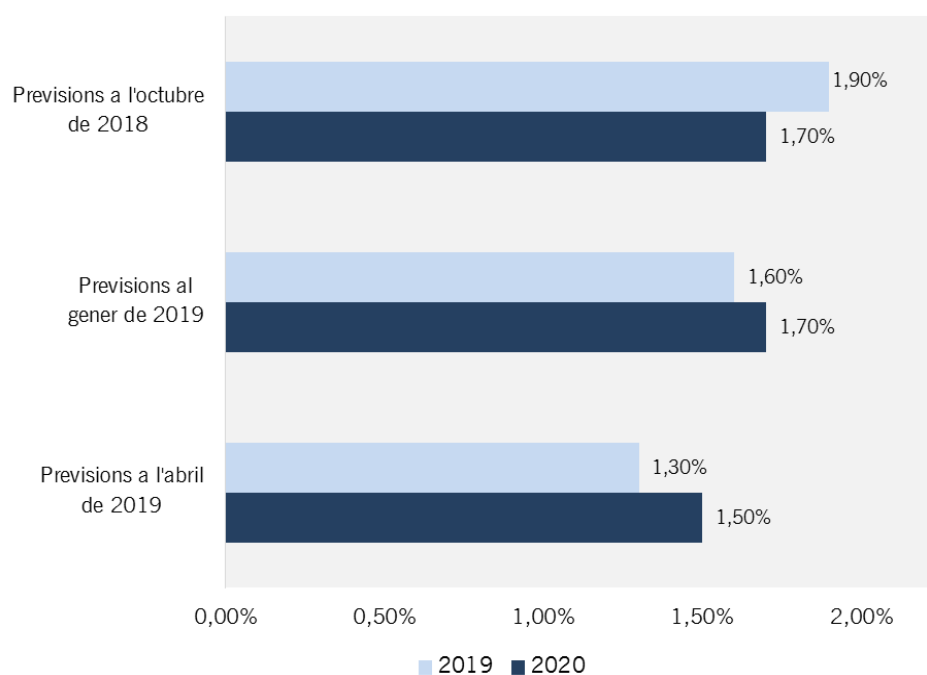
La història econòmica mostra que les crisis es repeteixen amb un comportament cíclic l'impacte del qual deriva de la magnitud dels desequilibris i de la capacitat dels agents econòmics per pal·liar-ne els efectes. De moment, la falta de vigor en el creixement no està permetent la correcció de certs desequilibris econòmics, els quals es posen de manifest en aquest informe.

La incertesa aparca l'agenda inversora

Quan la incertesa es manté, la confiança de llars i d'empreses se'n ressent. Les famílies redueixen el consum i tendeixen a estalviar o a tenir els estalvis en actius amb menys risc; les empreses rebaixen la inversió i posposen les seves decisions fins a un futur menys incert.

Els bancs centrals han optat per paralitzar el replegament dels estímuls monetaris a causa del degoteig continu de dades macroeconòmiques per sota de les esperades i de la revisió a la baixa de les expectatives de creixement.

Revisió de les previsions de creixement de l'FMI per a la zona euro

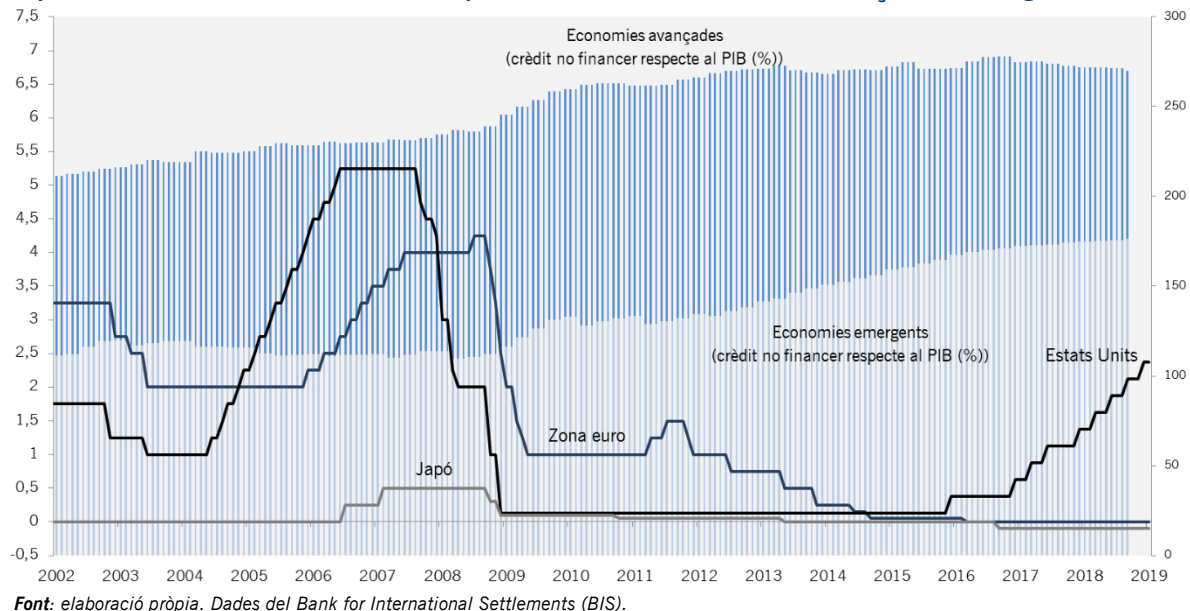


Font: elaboració pròpia. Dades del Fons Monetari Internacional, WEO (World Economic Outlook).

Palanquejament sense precedents

Preocupa el nivell elevat de deute, tant públic com privat, que presenten gran part de les economies avançades i emergents. La crisi passada pot considerar-se una crisi de deute i, malgrat que la situació és diferent, els nivells actuals de deute es troben per sobre dels exhibits el 2008. Això situa moltes economies en una posició delicada i sense el marge en polítiques fiscals amb què sí que van comptar per sortir de la crisi anterior.

Tipus interès bancs centrals. Crèdit respecte al PIB de les economies avançades i emergents (%)

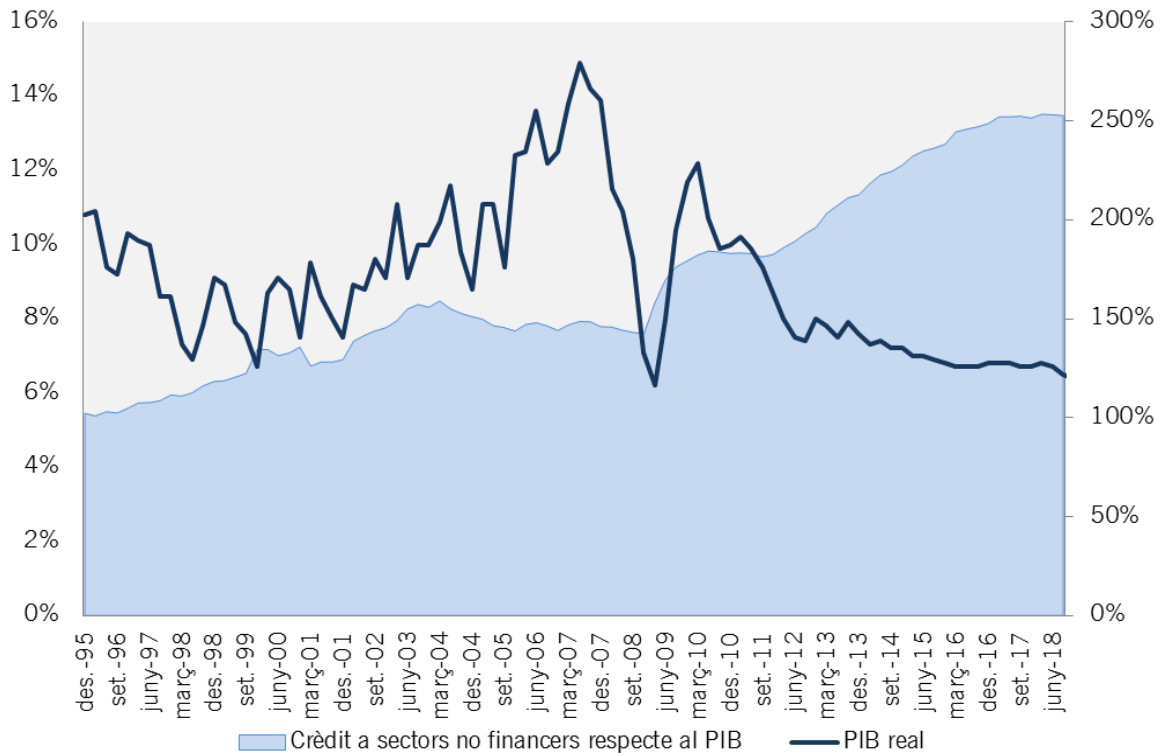


La bonança en les condicions de finançament iniciada després de la crisi continua present, encara que el 2018 ha finalitzat amb importants dificultats per a la sortida al mercat d'emissions amb ràting especulatiu. El creixement potencial d'una economia depèn en bona part de l'assignació eficient del capital. Després d'anys de facilitats en el finançament, preocupa que l'esmentada assignació no sigui la més òptima.

Desacceleració de l'economia xinesa

La desacceleració en el creixement, juntament amb els nivells elevats de deute, situa l'economia xinesa en un escenari complex. D'una banda, les autoritats del país estan prenent mesures restrictives per reduir el palanquejament elevat i, de l'altra, hi apliquen polítiques expansives per impulsar el creixement i pilotar la transició de l'economia cap a un model més sustentat en el consum intern.

Evolució del PIB real i del crèdit a sectors no financers respecte al PIB a la Xina



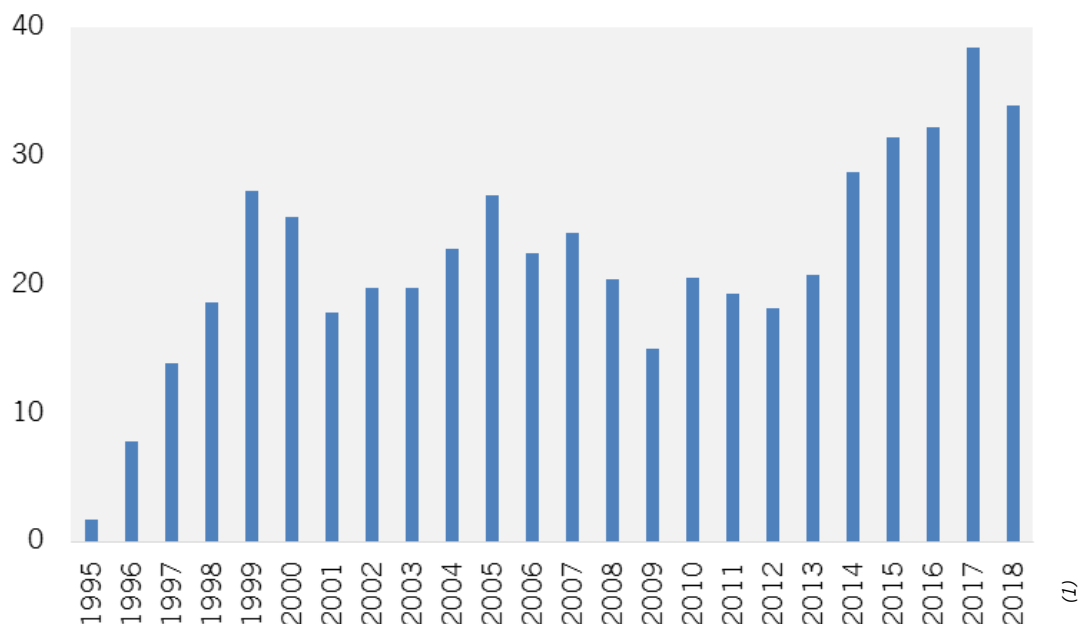
Font: elaboració pròpia. Dades del Bank for International Settlements (BIS) i Bloomberg.

La Xina planteja una dificultat addicional per als analistes i inversors per la singularitat i complexitat del sistema institucional xinès d'intervenció econòmica. La percepció d'opacitat en la informació econòmica genera manca de confiança en els inversors i més volatilitat en els mercats. No obstant això, les autoritats xineses semblen haver calmat els mercats financers responnent amb mesures contundents a la desacceleració, però preocupa que això sigui efectivament compatible amb una correcció dels nivells elevats de deute.

Tensions comercials

El comerç vincula les empreses i els individus de diferents països de manera que s'han d'establir mecanismes de cooperació i coordinació per al desenvolupament sostenible de cada una de les economies que hi participen. Per això, és important que els països no trenquin amb el camí de la cooperació i el multilateralisme que han marcat les relacions internacionals de les últimes dècades. El 2018 ha estat un any complicat per al comerç: l'increment en les tensions comercials entre les economies mundials més grans ha anat acompanyat per un augment de les disputes elevades al mecanisme de solució de controvèrsies de l'Organització Mundial del Comerç (OMC).

Mitjana de disputes actives mensuals en l'Organització Mundial del Comerç



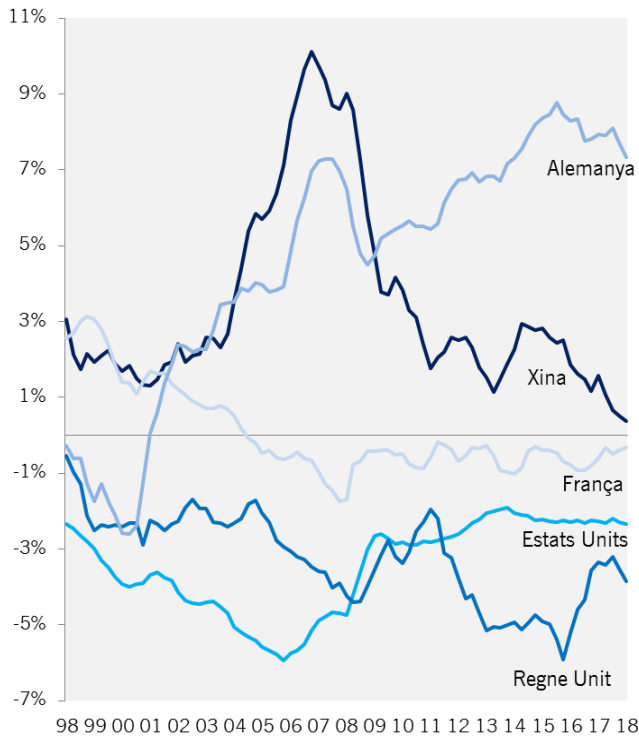
Font: elaboració pròpia. Dades de l'Organització Mundial del Comerç (OMC).

⁽¹⁾ Les dades de 2018 corresponen al nombre de procediments actius el gener, el febrer i el març.

L'OMC, mitjançant l'indicador de les Perspectives del Comerç Mundial (WTOT), avança que el comerç està perdent tracció. El creixement del comerç s'estima en el 3,7 % el 2019 respecte al 3,9 % previst per al 2018. A més, l'OMC alerta que les estimacions podrien revisar-se a la baixa si les condicions del comerç continuen deteriorant-se per l'escalada de tensió comercial, principalment entre els Estats Units i la Xina.

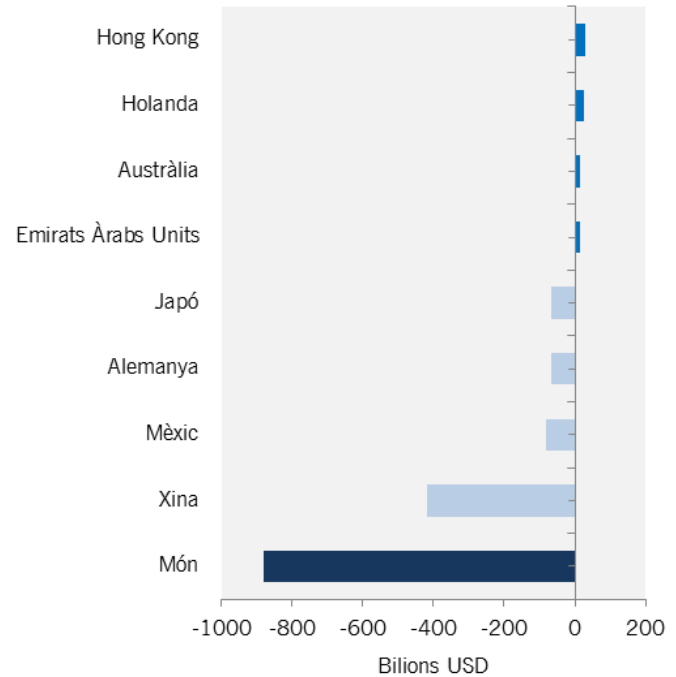
Els dèficits excessius de països individuals poden generar crisis econòmiques que afecten tant el comprador com el venedor de qualsevol dels productes o serveis. L'aplicació de restriccions unilaterals al lliure comerç no és la solució adequada als problemes estructurals de les economies deficitàries, com tampoc no ho és la passivitat davant d'un dèficit comercial desmesurat i continu en el temps.

Balança per compte corrent respecte al PIB



Font: elaboració pròpia. Dades de Bloomberg.

Balança neta de béns dels EUA



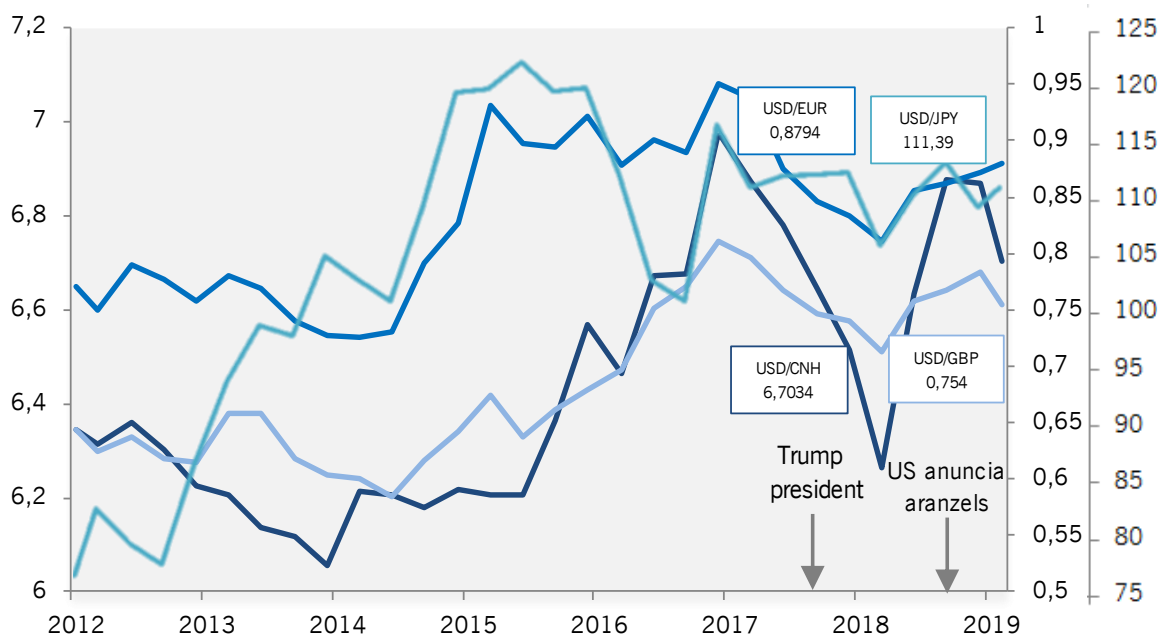
Font: elaboració pròpia. Dades de l'U.S. Department of Commerce.

Les conseqüències d'un deteriorament del comerç internacional són significatives. Quan ens referim al comerç parlem de béns finals i béns intermedis. Aquests últims són claus en el model actual de fabricació basat en el lliure comerç i amb cadenes de producció repartides a escala mundial. Un retrocés en el comerç implicaria que el cost dels productes intermedis i finals pujaria i impactaria en el consum, la inversió i la productivitat.

En aquest sentit, un acord entre Washington i Pequín pot ajudar a dissipar bona part dels dubtes que planegen sobre l'evolució del comerç mundial per als propers anys. Entre els punts tractats en les actuals negociacions es troben aspectes com el subsidi a la indústria, la transferència forçosa de tecnologia, la sostracció de propietat intel·lectual i la manipulació de la divisa.

Es tem que amb l'afany de guanyar competitivitat i una quota de mercat més gran s'incrementi l'intervencionisme en el mercat de divises, la qual cosa podria agreujar les tensions entre països.

Evolució del dòlar davant l'euro, el ien, el renminbi i la lliura



Font: elaboració pròpia. Dades de Bloomberg.

Nota: la cotització del dòlar normalment es publica com EUR en USD, i no al revés, que només es fa servir per facilitar-ne la comparativa.

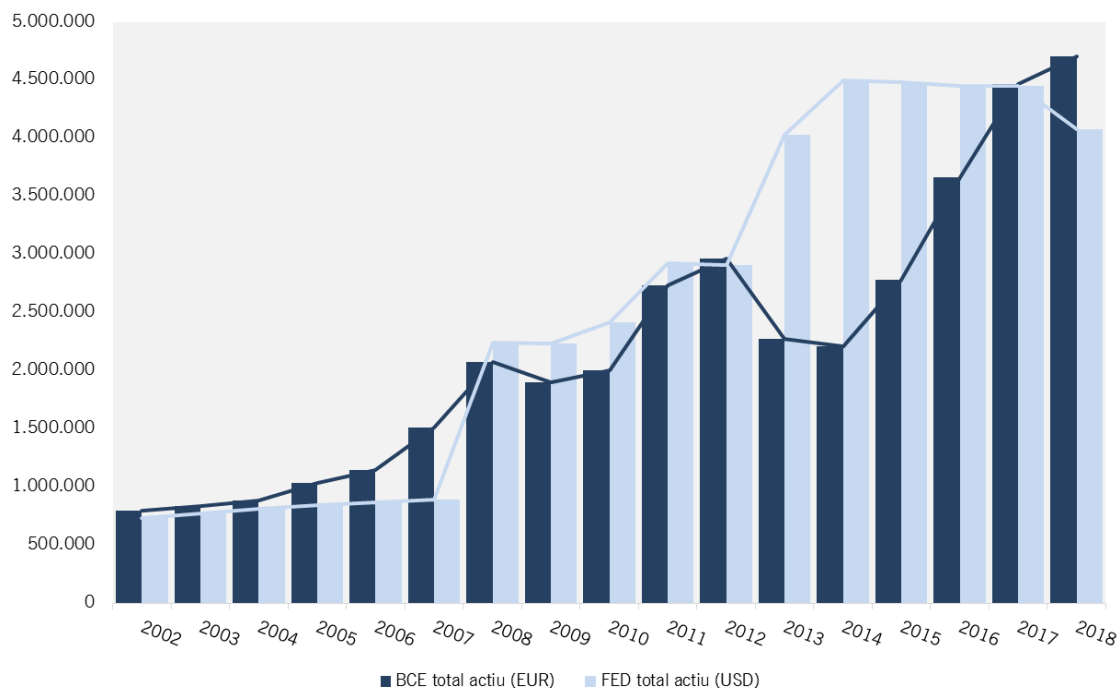
Malgrat l'increment en els aranzels, el dèficit per compte corrent nord-americà en el quart trimestre de 2018 s'ha anotat el 2,34 % del PIB, el més alt des del primer trimestre de 2013.

El difícil paper dels bancs centrals

El rol actual dels bancs centrals es fonamenta en dos pilars: la independència i la credibilitat. La independència assegura el compromís de la institució amb els objectius marcats, aliena a ingerències externes. La credibilitat és clau per modificar les expectatives dels agents d'acord amb els objectius fixats. Els dos són elements bàsics en el mecanisme de transmissió de la política monetària i, per tant, de la seva efectivitat. El president del BCE, Mario Draghi, manifestava recentment la seva preocupació per la independència dels bancs centrals, sobretot en la jurisdicció més important del món.

A la preocupació sobre la independència política s'hi uneix la situació de partida dels bancs centrals. El Japó porta més de dues dècades de política monetària expansiva que ha finançat el dèficit públic i les compres directes d'actius amb l'objecte d'impulsar el creixement i la inflació. Els bancs centrals dels Estats Units i d'Europa també han ampliat els seus balanços, particularment amb deute sobirà, si bé els Estats Units estan reduint-lo.

Evolució del balanç del BCE (milions d'euros) i de la FED (milions de dòlars)



Font: elaboració pròpia. Dades del Banc Central Europeu i la Reserva Federal.

A Europa, continua la política extraordinària de mantenir les facilitats de dipòsit del BCE en el -0,40 %, malgrat que fa més de tres anys que el finançament al sector empresarial es troba plenament normalitzat. No obstant això, la continuïtat dels tipus d'interès negatius no sembla haver contribuït a aconseguir la confiança necessària dels diferents agents econòmics, que veuen com la política monetària presenta nivells equivalents als d'una situació greu o molt greu. Les implicacions d'un entorn amb tipus d'interès negatius i un altre amb tipus d'interès molt baixos són diferents, i potser no s'ha apreciat prou l'impacte d'aquesta diferència en el comportament dels agents econòmics. Les polítiques monetàries tenen l'objectiu d'assolir un nivell determinat d'inflació, però això és difícil si no es creen les condicions de normalitat pròpies d'un escenari de confiança.

Riscos del Brexit per a l'economia espanyola

Les negociacions entre els socis europeus i l'executiu britànic, i entre aquest i el Parlament britànic, no han assolit un acord que convencés totes les parts. Com a conseqüència, la data del 29 de març de 2019 ha quedat obsoleta i s'ha ampliat el termini fins al 31 d'octubre de 2019. Malgrat la pròrroga, les probabilitats d'arribar a un acord no han millorat i la possibilitat d'un Brexit dur continua present. És responsabilitat dels agents implicats arribar a un acord òptim per a les parts i evitar les conseqüències d'una sortida no pactada de la Unió Europea.

Diversos estudis han provat d'aportar llum sobre els impactes del Brexit. El Banc d'Anglaterra (BoE) planteja tres escenaris diferents. El primer suposa un acord que eviti un augment significatiu de les barreres al comerç i estima un impacte positiu en el PIB de l'1,75 % a mitjà termini. El segon planteja una relació comercial amb més traves, que costaria un -0,75 % del PIB a mitjà termini. El tercer parteix d'un Brexit sense acord en què les relacions comercials entre el Regne Unit i la UE passarien a regir-se per les normes establertes per l'OMC. En aquest cas, el cost suposaria entre el -4,75 % i el -7,75 % del PIB en funció de l'impacte que tingués en els processos de producció i en l'estabilitat financera.

De moment, els efectes del Brexit han tingut un impacte més baix del que s'esperava. Els consumidors britànics han perdut poder adquisitiu per la depreciació de la lliura. Això ha millorat la competitivitat britànica, que, juntament amb el bon to de l'economia mundial durant bona part de 2018, ha ajudat a millorar el saldo exterior.

Tipus de canvi de la lliura respecte a l'euro (lliures per euro)



Font: elaboració pròpia. Dades de Bloomberg.

Els 11 socis comercials més grans amb què el Regne Unit té dèficit comercial (milions \$)	
Alemanya	43.953
Xina	39.741
Holanda	20.460
Noruega	18.940
Bèlgica	13.799
Itàlia	12.775
França	9.464
República Txeca	7.536
Polònia	7.532
Canadà	6.493
Espanya	5.980

Una part important dels socis comercials amb els quals el Regne Unit presenta un dèficit comercial significatiu són membres de la Unió Europea, entre aquests Espanya, que té un superàvit en el saldo comercial de 5,9 mil milions de dòlars segons les estadístiques internacionals (7,5 mil milions d'euros segons les últimes dades de l'Institut Espanyol de Comerç Exterior -ICEX). La pèrdua de poder adquisitiu dels ciutadans britànics suposaria una caiguda en les exportacions d'aquests països. De fet, el primer sector exportador espanyol al Regne Unit, l'automobilístic, ha registrat el 2018 un descens de les exportacions del 3,7 %.

Les conseqüències del Brexit no es limitarien a les exportacions, més de 18 mil milions el 2018, sinó que també afectarien el consum realitzat pels turistes britànics i pels britànics residents a Espanya amb ingressos del Regne Unit. El turisme britànic és el principal mercat per al sector turístic espanyol. Representa més del 20 % de l'entrada de turistes, 18,5 milions de persones, i aporta 17,9 mil milions d'euros anuals, més que el de qualsevol altra nacionalitat.

Encara que sovint es parla sobre quin podria ser el substitut europeu de la City financera de Londres, el cert és que un *hub* financer global requereix un funcionament juridicollegal, un *know-how* econòmic i regulador i una confiança institucional difícil d'imitar. És possible que si Londres decau, es produeixi un desplaçament de l'activitat financera a Nova York o a altres centres globals, encara que l'activitat necessàriament europea es pugui traslladar a ciutats del continent.

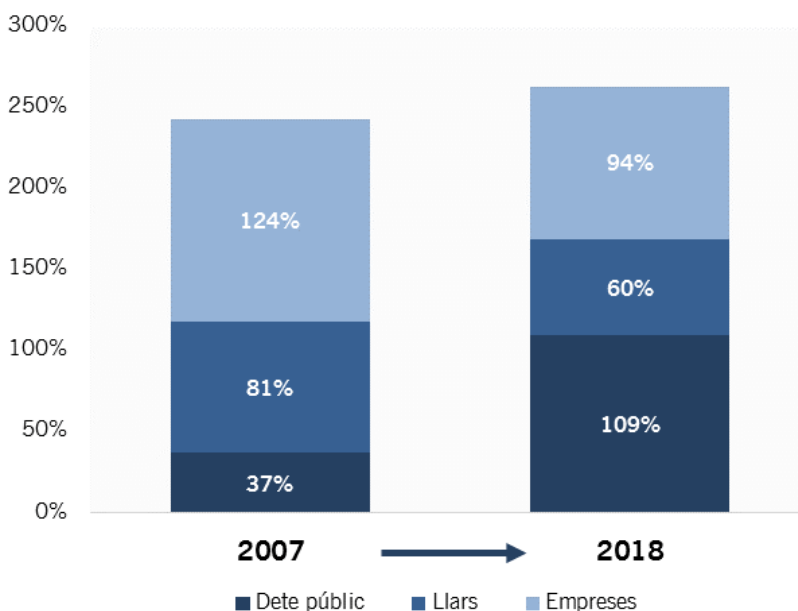
Les relacions comercials i turístiques entre Espanya i el Regne Unit donen una idea de l'exposició de l'economia espanyola al Brexit. Si bé parlar de magnituds és difícil, algunes anàlisis situen l'impacte entre el -0,02 % i el -0,82 % del PIB espanyol en un període de 5 anys i sempre depenent de l'acord assolit.

Desacceleració amb menys intensitat de l'economia espanyola

L'economia espanyola està moderant el seu avanç, encara que aquest se situa per sobre del dels seus socis europeus gràcies a la fortalesa del consum de les llars i a la recuperació de la despesa pública. Tal com apuntàvem a l'informe anterior, un pes més gran del sector exterior dota de més robustesa l'economia, però també la fa més sensible a l'acompliment dels seus principals socis comercials.

Entre els principals riscos, es troba el volum elevat de deute de l'economia espanyola. Realitzant una comparativa amb la situació d'Espanya per afrontar la passada crisi econòmica, veiem que el deute se situa per sobre dels nivells registrats el 2007, però, a diferència del període anterior a la crisi, l'esmentat endeutament presenta valors similars als de la zona euro.

Crèdit respecte al PIB d'Espanya



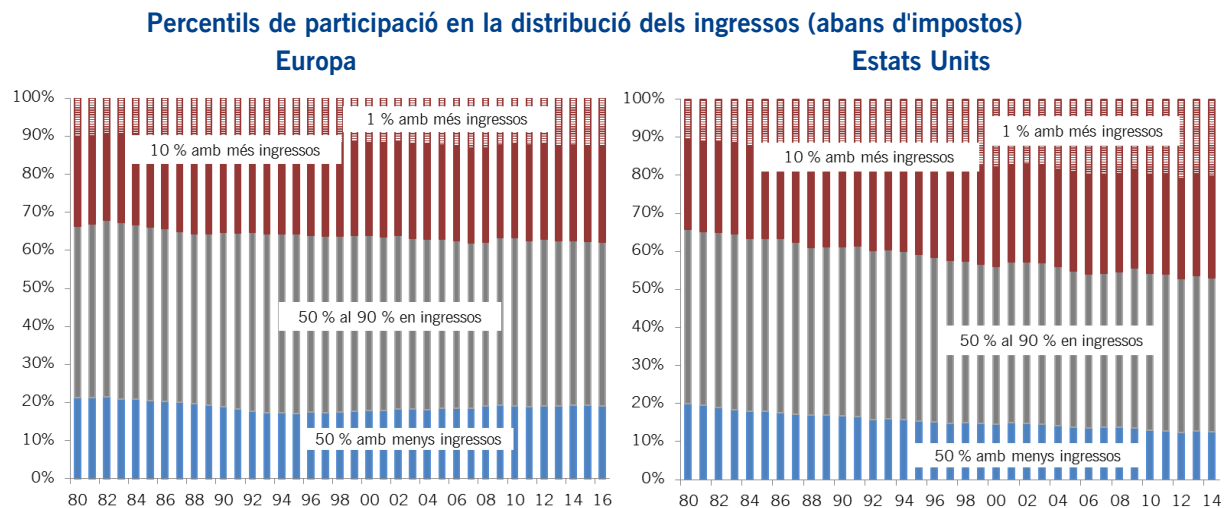
Font: elaboració pròpia. Dades del Bank for International Settlements (BIS).

Els nivells actuals d'endeutament públic limiten la capacitat fiscal del Govern i augmenten la vulnerabilitat de l'economia espanyola davant de situacions de tensió. Per la seva banda, en el sector privat, tant llars com empreses, tenen una posició més sanejada que el 2007 i, per tant, amb més marge per impulsar el creixement. Cal assenyalar que el deute privat se situa en el 153 % del PIB, superior al 133 % que la Comissió Europea estableix com a llindar per ser considerat nivell de desequilibri.

El turisme va marcar una nova xifra històrica el 2018 amb l'arribada de 82,6 milions de turistes estrangers, la qual cosa va suposar un augment del 0,9 % respecte al 2017. És destacable que l'augment no només s'hagi produït en termes de volum, sinó que també ho hagi fet la despesa turística amb un increment del 3,1 %. Espanya continua sent una destinació turística més dedicada al volum que a la rendibilitat, amb una demanda centrada en el continent europeu. Els visitants d'altres continents i el mercat d'alt poder adquisitiu tenen potencial de creixement.

La desigualtat en els ingressos

Les organitzacions internacionals venen alertant de la creixent desigualtat que s'ha produït en les economies avançades en les últimes dècades. El canvi especialment dràstic és el que s'ha produït als Estats Units, que ocupa un lloc destacat en l'agenda política. Encara que l'increment de la desigualtat és anterior a la crisi, durant el període de crisi es va agreujar i no s'ha revertit amb la recuperació posterior.



Font: elaboració pròpia. Dades de World Inequality Database.

La desigualtat en la distribució de la renda condiciona el creixement econòmic. L'FMI mostrava que un increment de la participació en els ingressos del 20 % de les rendes més baixes tendeix a potenciar el creixement. Reduir la desigualtat és clau per aconseguir un creixement inclusiu i sostenible que redundi en una major cohesió social.

L'impacte de les noves tecnologies

La irrupció de noves tecnologies suposa un repte per a les societats que han de conèixer i preparar els treballadors per afrontar els canvis que comporta. Assegurar-se que el creixement és inclusiu és de vital importància per assolir consensos que permetin el progrés social i econòmic.

La tecnologia també centra el debat geopolític. La carrera tecnològica duta a terme per grans multinacionals, a vegades amb vincles amb els seus Governos, està sembrant els dubtes sobre el rol d'aquestes empreses i sobre la confiança i seguretat que aporten aquest tipus de líders tecnològics. Diversos països han limitat la contractació de proveïdors estrangers en l'àmbit de les tecnologies de la informació i la comunicació.

D'altra banda, la regulació sobre la captació i el tractament de les dades s'està estenent per tal d'intentar mantenir la privacitat en un entorn obert i donar el control de les dades als mateixos usuaris.

Els canvis econòmics del canvi climàtic

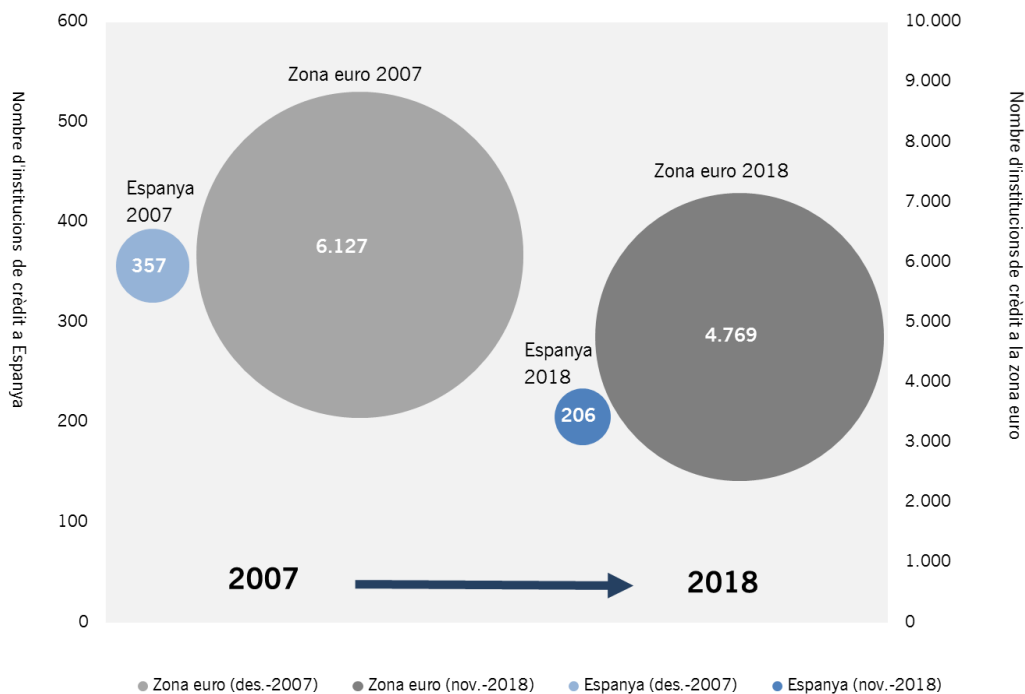
Al fòrum econòmic de Davos de 2019, el Banc Mundial alertava de la velocitat del canvi climàtic i apuntava que un augment de 2,5 graus en les temperatures suposaria una retallada entorn del 15 % del PIB mundial. Així mateix, el Banc Mundial demanava el canvi cap a una economia baixa en carboni. Per la seva banda, l'FMI alertava que poden desaparèixer segments sencers de l'economia, sent aquells amb menys recursos els més afectats.

La lluita contra el canvi climàtic, el seu efecte i les mesures pal·liatives suposen un canvi profund en l'economia amb la inevitable adopció de formes d'energia no fòssil, la modificació i/o substitució de processos de producció, canvis en la mobilitat, etc. Tot això també impactarà en el valor dels actius, especialment els relacionats amb les energies fòssils, i l'inversor ha de considerar el canvi climàtic com un element més en la presa de decisions d'inversió.

Riscos per a un sector bancari més concentrat

La resolució de les entitats de crèdit realitzada durant la crisi financera, i després d'aquesta, ha donat com a resultat una concentració més gran del sector. Com a qualsevol sistema, com més concentració més fragilitat i menys resiliència. En el cas del sector financer, s'ha incrementat la mida dels anomenats “too big to fail”, entitats la resolució de les quals és extremadament difícil per la seva mida i complexitat.

Nombre d'institucions de crèdit el 2007 i el 2018



Font: Elaboració pròpia. Dades del Banc Central Europeu.

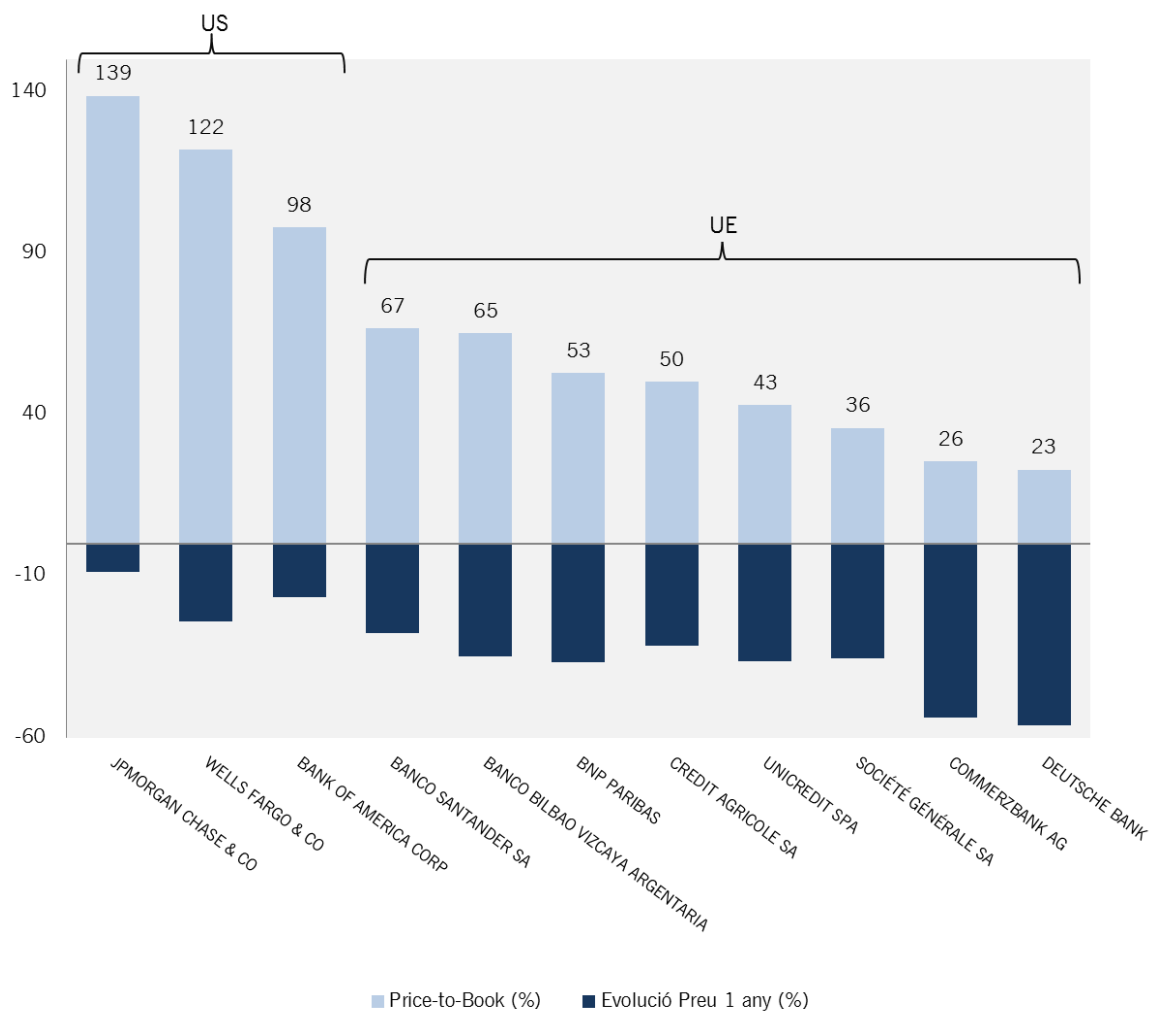
Si bé la capitalització del sector ha augmentat substancialment arran dels canvis reguladors, l'empresa bancària continua sent, per la seva pròpia naturalesa, un negoci palanquejat sobre l'activitat econòmica. En altres paraules, el negoci bancari és un negoci de gestió de riscos i pot ser poc prudent aglutinar una gran massa de riscos en un reduït nombre d'entitats.

La concentració sectorial es produeix en un entorn de baixa rendibilitat, que el mateix BCE ha identificat com un risc sistèmic per a l'estabilitat financera. En un esquema que es retroalimenta, la baixa rendibilitat està provocant que les entitats que presenten debilitats siguin absorbides o es fusionin amb altres entitats, fins i tot entre múltiples entitats sistèmiques.

D'altra banda, la rendibilitat a curt termini no és per si mateixa un bon indicador de la salut individual de les entitats. En banca, una rendibilitat més gran pot ser font de problemes futurs. Pot ser que aquelles entitats amb pitjors rendibilitats en la fase alcista del cicle siguin també aquelles més solvents en les fases de contracció econòmica pel fet d'haver assumit menys riscos. És a dir, aquelles entitats amb millors rendibilitats poden estar assumint un risc de cua excessiu.

Les cotitzacions del sector bancari europeu tancaven el 2018 amb un preu en mercat molt per sota del valor en llibres. La cotització de les entitats financeres no és sinó el reflex dels dubtes i de la complexitat que travessen moltes de les entitats financeres europees, i, per tant, un dels sectors claus per al funcionament de l'economia.

Ràtio Price-to-Book i rendibilitat de l'acció d'entitats financeres US i UE



Font: Elaboració pròpia. Dades de Bloomberg a 31/12/2018.

2. Perfil de risc del Grup

Els canvis en el sector financer esdevinguts en els últims anys han posat de manifest la importància crucial que té per a les entitats financeres la gestió adequada dels seus riscos. Per al Grup Caixa d'Enginyers, la gestió del risc constitueix un pilar essencial de la seva estratègia competitiva, tenint per objectiu la preservació dels seus nivells de solvència i impulsant, al seu torn, el desenvolupament del negoci.

En un entorn macroeconòmic que planteja reptes importants, en particular per l'escenari de tipus d'interès negatius i el seu efecte en el marge d'interessos, és rellevant destacar les capacitats que aporta el model de negoci dut a terme pel Grup Caixa d'Enginyers per sustentar la rendibilitat futura.

El Grup Caixa d'Enginyers ha mantingut un creixement continu en el temps, que s'ha intensificat el 2018. El model de negoci prioritza la qualitat del servei, la diversificació en les fonts d'ingressos i la prudència en l'assumpció de riscos.

L'esmentat creixement continu ha permès al Grup crear un equip professional que s'ha mostrat capaç de fer front a l'increment en els requeriments d'informació reguladora i possibilita l'adaptació necessària de la infraestructura tecnològica a la transformació digital de la banca.

El Grup Caixa d'Enginyers ha sortit reforçat de la crisi financer a gran manera gràcies al seu perfil de risc i al seu model de negoci i ha mantingut una bona posició davant de possibles inestabilitats derivades de la situació econòmica, la qual cosa es posa de manifest en les fortaleeses següents:

- **Sòlida posició de capital.** Caixa d'Enginyers compta amb una solvència àmpliament superior a la mitjana del sector financer espanyol, i situa la ràtio CET1 *fully loaded* en el 13,37 % (mínim regulador per Pilar 1 del 6,375 %, incloent-hi el coixí de conservació de capital), que correspon al 14,24% incloent els resultats assignables a reserves.
- **Disponibilitat de liquiditat.** Posició de liquiditat molt sòlida, tant immediata com estructural, fruit del perfil socioeconòmic del soci i del model de negoci, fet que situa la ràtio LCR en el 276 % (mínim regulador del 100 %).
- **Prudència en la concessió.** El crèdit s'atorga a socis amb bona capacitat de pagament, la qual cosa permet mantenir una qualitat elevada de l'actiu i uns nivells de morositat significativament per sota de la mitjana sectorial. La ràtio de morositat és del 2,77 %.
- **Àmplies garanties.** El percentatge d'operacions amb garantia real sobre el crèdit a la clientela total és d'un 77,84 % al tancament de l'exercici 2018.

- **Bones cobertures.** Caixa d'Enginyers cobreix les possibles incerteses futures que es puguin derivar de l'activitat creditícia i manté, a finals de 2018, una ràtio de cobertura de la dubtositat del 57,93 %.
- **Qualitat de la cartera d'inversions.** Més de la meitat de les inversions són en deute públic, mentre que les titulitzacions hipotecàries originades per Caixa d'Enginyers, amb la millor qualificació creditícia del sector, representen el 28,22 % de la cartera.
- **Capacitat de resposta.** En cas de situacions complexes en els mercats financers, Caixa d'Enginyers ni cotitza a la borsa ni realitza emissions de deute. A més, Caixa d'Enginyers disposa d'un ampli excedent de liquiditat.
- **Diversificació del negoci.** El Grup Caixa d'Enginyers ha potenciat la diversificació de les seves fonts d'ingressos mitjançant l'increment del pes de la gestió d'actius i del negoci assegurador.
- **Qualitat de servei.** La qualitat de servei és un pilar estratègic essencial de l'Entitat, la qual cosa ha permès al llarg dels anys fidelitzar el soci i estar en una bona posició competitiva en períodes d'estancament econòmic.

Al capítol 8 es presenten els principals riscos als quals està exposada Caixa d'Enginyers, es detallen les magnituds rellevants i es descriu la gestió duta a terme per l'Entitat, la qual cosa ajuda a una completa comprensió del perfil de risc del Grup Caixa d'Enginyers.

El Consell Rector de l'Entitat estableix el sistema de gestió del risc del Grup que es compon d'un sistema de govern i organització de la funció de riscos, un marc de d'apetència pel risc, un model de gestió que inclou l'autoavaluació i el seguiment integral dels riscos i una assignació adequada de recursos humans i tecnològics per a la gestió efectiva del model.

La identificació, el mesurament, la gestió, així com el control i el seguiment dels riscos inherents a l'activitat del Grup, es constitueixen com a objectius fonamentals, sempre dins d'un marc d'optimització de la gestió global dels riscos, incloent-hi principalment el risc de crèdit i de contrapart, els riscos estructurals de tipus d'interès i de liquiditat, el risc de mercat, el risc operacional, els riscos de compliment i blanqueig de capitals i el risc de reputació.

El Consell Rector considera adequats els mecanismes de gestió de riscos del Grup, estant els sistemes de gestió de riscos d'acord amb el perfil i estratègia del Grup.

Principals magnituds

14,24 %

Common Equity Tier 1 Ràtio (CET1)

Sense els resultats assignables a reserves el CET1 és el 13,37%. La **solvència** se situa molt per sobre dels requeriments legals (6,375 % en CET1 per Pilar 1).

1.064 milions

Actius ponderats per risc

57,93 %

Ràtio de cobertura

2,77 %

Ràtio de morositat

El Grup Caixa d'Enginyers cobreix perfectament les possibles incerteses que es poguessin derivar de l'**activitat creditícia** presentant una morositat inferior a la sectorial.

6.190 milions

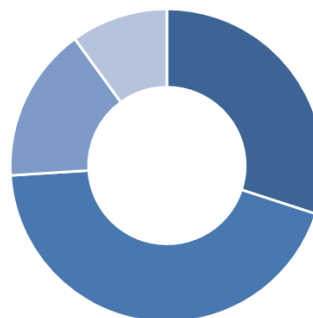
Volum de negoci

0,35 %

ROA

6,76 %

ROE



- Inversió creditícia
- Gestió d'actius i patrimonis
- Sector assegurances, fons de pensions
- Altres operacions amb la clientela

Diversificació

L'estratègia de diversificació del negoci, amb les activitats bancàries, de gestió d'actius, assegurances i planificació financera, permet superar l'estrenyiment del marge d'interessos.

Principals magnituds

363 milers

VaR 99 % a un dia

455 milers

TailVaR 99 % a un dia

El **risc de mercat** es manté en nivells baixos.

-0,69 %

Sensibilitat del valor econòmic

-0,85 %

Sensibilitat del marge

El **risc de tipus d'interès** es manté en nivells prudents.

157 %

Ràtio de liquiditat estructural

1.075 milions

Liquiditat disponible a dia

276 %

Ràtio de cobertura de liquiditat (LCR)

153 %

Ràtio de finançament estable net (NSFR)

Folgada **posició de liquiditat** fruit de l'estratègia de negoci del Grup, del perfil dels socis i de la seva elevada fidelitat amb l'Entitat (mínim LCR regulador: 100 %).

3. Requeriments generals d'informació

3.1. El marc del Comitè de Basilea

La regulació bancària elaborada pel comitè de Basilea es basa en tres pilars.

Pilar 1

Càlcul dels **requisits mínims de capital** per risc de crèdit, per risc de crèdit de contrapart, per risc de mercat i per risc operacional.

Pilar 2

Procés **de revisió de capital**. S'avalua si es requereix capital addicional per cobrir els requeriments de Pilar 1. Les entitats realitzen una avaluació interna (autoavaluació de capital).

Pilar 3

Disciplina de mercat. Principis de divulgació d'informació de riscos i capital per promoure la transparència i la bona gestió dels riscos.

- 
- Requeriments generals d'informació
 - Polítiques i objectius de la gestió dels riscos
 - Solvència
 - Recursos propis computables
 - Requeriments de recursos propis
 - Principals riscos
 - Informació sobre remuneracions

3.2. Context regulador

La directiva europea relativa a la solvència de les entitats de crèdit i la seva supervisió (Directiva 2013/36/EU, d'ara endavant CRD IV) i el reglament que desenvolupa els requisits prudencials de les entitats de crèdit (Reglament 575/2013/EU, d'ara endavant CRR) constitueixen la implementació en l'àmbit europeu de les recomanacions del Comitè de Basilea, conegudes com a Basilea III, d'aplicació des de l'1 de gener de 2014. Els dos documents, juntament amb la transposició nacional de la directiva i els desenvolupaments normatius que els acompanyen, constitueixen el que d'ara endavant se citarà com a normativa de solvència.

L'adopció nacional d'aquesta nova directiva europea es va abordar a través de l'RDL 14/2013, pel qual el dret espanyol s'adaptava a la normativa de la Unió Europea en matèria de supervisió i solvència d'entitats financeres, i posteriorment es publicava la Llei 10/2014, de 26 de juny, sobre ordenació, supervisió i solvència. El Reial Decret 84/2015, de 13 de febrer, desplega la Llei 10/2014, que introdueix les principals novetats de la CRD IV en matèria de govern corporatiu i política de remuneracions. Així mateix, aporta disposicions addicionals relacionades amb la solvència, aclareix l'aplicació de certs articles de la CRR i desenvolupa el règim de coixins de capital i les facultats supervisores del Banc d'Espanya.

El Banc d'Espanya, a través de la Circular 2/2014, de 31 de gener, d'acord amb les facultats conferides per la CRR a les autoritats competents nacionals, va fer ús d'algunes de les opcions reguladores de caràcter permanent que es preveuen en la CRR, generalment per permetre una continuïtat en el tractament que la normativa espanyola havia donat a determinades qüestions abans de l'entrada en vigor de l'esmentat reglament comunitari. A més, la Circular 2/2016, de 2 de febrer, completa l'adaptació de l'ordenació jurídica espanyola a la CRD IV i la CRR, principalment amb l'exercici d'opcions reguladores permanents relatives a les administracions públiques, la definició dels coixins de capital, la definició de l'organització interna i la concreció de les obligacions d'informació al mercat.

Amb l'aplicació de la CRD IV i la CRR, les entitats han necessitat disposar d'un nivell més alt de capital i de més qualitat, incrementant-se els elements a deduir del capital i revisant els requeriments de determinats actius. Els requeriments de capital que estableixen les normes anteriors es van incrementar amb l'establiment de coixins de capital *buffers*, així com amb requeriments específics en matèria de liquiditat. El 8 de desembre de 2017, el Comitè de Basilea va finalitzar la reforma del marc de capital, anomenada Basilea III. Les principals modificacions se centren en els models interns, el mètode estàndard de risc de crèdit, el marc de risc de mercat, el risc operacional i la ràtio de palanquejament. La seva data prevista d'implementació és l'1 de gener de 2022, si bé incorpora un calendari transitori.

També la CRD i la CRR estan subjectes a modificacions. El Parlament europeu va aprovar el 16 d'abril de 2019 les modificacions en la directiva (CRD V) i en el reglament (CRR II) sobre requeriments de capital i liquiditat. La CRR II estableix a la Unió Europea el *leverage ratio* en el 3 % i l'NSFR Ratio en el 100 %. També crea una nova categoria d'entitats, les "entitats petites i no complexes" (SNCI), amb menys obligacions en *reporting*.

Pel que fa a la recuperació i resolució d'entitats de crèdit, la directiva de recuperació i resolució (Directiva 2014/59/EU, amb sigles BRRD), traslladada a l'ordenació jurídica espanyola mitjançant la Llei 11/2015, de 18 de juny, requereix a les entitats mantenir un import mínim de fons propis i passius elegibles.

Respecte a l'estimació i provisió de cobertures comptables per risc de crèdit, amb data 1 de gener de 2018, va entrar en vigor la Circular 4/2017 del Banc d'Espanya, sobre normes d'informació financera pública i reservada i models d'estats financers, i va quedar derogada la Circular 4/2004. La Circular 4/2017 constitueix l'adaptació al sector de les entitats de crèdit espanyoles de les Normes Internacionals d'Informació Financera, adoptades per la Unió Europea mitjançant reglaments comunitaris, d'acord amb el Reglament (CE) núm. 1606/2002 del Parlament europeu i del Consell, de 19 de juliol de 2002, relatiu a l'aplicació de les Normes Internacionals de Comptabilitat. La Circular 4/2017 desenvolupa el marc general de gestió del risc de crèdit i els aspectes relacionats amb la seva comptabilitat i, en particular, amb l'estimació de les cobertures de les pèrdues per risc de crèdit (veure Nota 1.2 dels comptes anuals consolidats).

L'objectiu d'aquest informe és complir els requisits d'informació al mercat del Grup Consolidable Caixa d'Enginyers que estableixen la part vuitena de la CRR, seguint les directrius del Pilar III de Basilea, i la Circular 2/2016 del Banc d'Espanya.

D'acord amb la Política d'Informació al Mercat aprovada pel Consell Rector de Caixa d'Enginyers celebrat el dia 4 de juny de 2009, i les seves posteriors modificacions, aquest informe ha estat elaborat per al període anual finalitzat el 31 de desembre de 2018 per l'Àrea de Gestió Global del Risc i aprovat pel Consell Rector de Caixa d'Enginyers.

Determinada informació requerida per la normativa en vigor, que s'ha d'incloure en aquest informe, es presenta, d'acord amb l'esmentada normativa, referenciada als comptes anuals consolidats de l'exercici 2018 del Grup Caixa d'Enginyers. A la pàgina web de Caixa d'Enginyers (www.caixaenginyers.com) i al Registre Mercantil es poden consultar els esmentats comptes anuals consolidats. Així mateix, aquesta "Informació amb rellevància prudencial" es pot consultar a la pàgina web esmentada.

3.3. Caixa d'Enginyers i societats que formen el Grup Caixa d'Enginyers

Veure Apartat 1.1 dels comptes anuals consolidats.

3.4. Diferències entre el Grup Consolidable a efectes de solvència i a efectes comptables

La informació que es presenta en aquest informe correspon al Grup Consolidable d'Entitats de Crèdit (d'ara endavant, el Grup Consolidable), l'entitat dominant del qual és Caixa d'Enginyers.

A continuació, es resumeixen les diferències principals relatives al perímetre de consolidació i als diferents mètodes de consolidació aplicats entre el Grup Consolidable, definit d'acord amb allò que disposa la CRR i per al qual es presenta la informació continguda en aquest informe, i el Grup Econòmic d'Entitats de Crèdit Caixa d'Enginyers, segons es defineix a la Circular 4/2017.

- En l'elaboració dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2018 del Grup Caixa d'Enginyers, totes les empreses dependents s'han consolidat aplicant el mètode d'integració global, tal com aquest mètode és definit a la NIC 27, amb independència de si compleixen o no els requisits per poder ser considerades com a consolidables per la seva activitat.
- No obstant això, a l'efecte de l'aplicació dels requisits de solvència, en la informació corresponent al Grup Consolidable només s'han consolidat mitjançant l'aplicació del mètode d'integració global les societats dependents que són, al seu torn, entitats consolidables per la seva activitat. Per la seva banda, les entitats dependents del Grup no consolidables per la seva activitat s'han valorat mitjançant l'aplicació del mètode de la participació, tal com aquest mètode és definit a la NIC 28. S'aplica la deducció dels recursos propis quan se supera el llindar d'exempció de la deducció, considerat en termes agregats, d'acord amb la CRR.

A continuació, es presenta el detall, en data 31 de desembre de 2018, de les societats dependents del Grup Consolidable a les quals s'ha aplicat, a l'efecte de l'elaboració de la informació consolidada en l'aplicació dels requisits de solvència, el mètode d'integració global.

Raó social i participació
Caixa Enginyers Gestió, SGIIC, SAU: 100 %
Consumidors i Usuaris dels Enginyers, S. Coop. C. Ltda.
Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, SLU: 100 %

A continuació, es presenta el detall de la participació propietat del Grup Consolidable, en data 31 de desembre de 2018, pertanyent al seu grup econòmic, tal com aquest concepte és definit a la Circular 4/2017, el tractament de la qual, a efectes de solvència, consisteix en la deducció directa de la participació comptable que supera el llindar d'exempció de la deducció, considerat en termes agregats, d'acord amb allò que disposen els articles 48 i 49 de la CRR.:

Raó social i participació
Caixa Enginyers Vida, Companyia d'Assegurances i Reassegurances, SAU: 100 %

Finalment, es presenta el detall de la participació propietat del Grup Consolidable, en data **31** de desembre de 2018, considerada com a entitat associada, tal com aquest concepte és definit a la Circular 4/2017, el tractament de la qual, a efectes de solvència, consisteix en la deducció directa de la participació comptable que supera el llindar d'exempció de la deducció, considerat en termes agregats, d'acord amb allò que disposen els articles 48 i 49 de la CRR.

Raó social i participació
Norbolsa, SV, SA: 10 %

3.5. Altra informació de caràcter general

En data 31 de desembre de 2018, no hi ha cap impediment de caràcter material, pràctic o jurídic, a la transferència immediata de fons propis o al reemborsament de passius entre les entitats dependents del Grup Consolidable i l'Entitat, i no hi ha constància de cap fet que faci pensar que puguin existir aquests impediments en el futur.

A més dels requeriments de recursos propis mínims als quals es troba subjecte el Grup Consolidable, existeixen diverses entitats del Grup Caixa d'Enginyers que es troben subjectes a requeriments de recursos propis de manera individual. En data 31 de desembre de 2018, les entitats esmentades complien amb els requeriments de recursos propis de manera individual que estableixen les diferents normatives que els són d'aplicació.

D'altra banda, l'Entitat compleix, de manera individual, en data 31 de desembre de 2018, amb les obligacions de requeriments de recursos propis mínims per raó de risc de crèdit i de dilució, per risc de contrapart, per risc de posició i liquidació de la cartera de negociació, per risc de canvi i de posició en or¹ i per risc operacional, i amb els requisits de govern corporatiu intern i els límits a la concentració de grans riscos.

Cal destacar que el Grup Consolidable no fa ús de les exempcions previstes a efectes de solvència en relació amb el compliment dels requeriments de recursos propis, per la qual cosa es compleix tant a nivell individual com consolidat.

¹ En data 31 de desembre de 2018, el Grup Consolidable no manté cap posició en or.

4. Estructura i organització de la gestió dels riscos

En el aquest capítol es detallen els principis que faciliten una gestió eficaç del risc, i el sistema, govern i estructura de la gestió de riscos, incloent-hi els mecanismes de Control Intern, Administratius i Comptables d'acord amb la Circular 2/2016 del Banc d'Espanya.

4.1. Concepte i propòsit del Control Intern

El Grup Caixa d'Enginyers adopta el concepte de Control Intern que el Comitè de Supervisió Bancària de Basilea va incloure en el document relatiu a les orientacions sobre els principis de govern corporatiu per als bancs: «El conjunt de normes i controls que regulen l'estructura operativa i organitzativa del banc, inclosos processos de notificació i les funcions de gestió del risc, compliment normatiu i auditoria interna».

D'altra banda, en relació amb el propòsit de Control Intern dins del Grup i en línia amb allò que ha establert el Committee of Sponsoring Organizations (COSO) i reprès a la Guia sobre Control Intern publicada per l'Autoritat Bancària Europea (EBA), el Control Intern en el Grup Caixa d'Enginyers està dissenyat amb la finalitat de detectar i evitar les possibles desviacions dels objectius, d'obtenir una informació, financera i no financera, fiable i de complir les lleis i normes que li siguin aplicables.

4.2. Principis

El Consell Rector manifesta en la Política de Gestió del Risc que el Sistema de Gestió del Risc requereix per al seu desenvolupament l'aplicació de principis que facilitin una gestió eficaç del risc, i es consideren com a fonamentals els següents:

- **Sostenibilitat.** La missió del Grup Caixa d'Enginyers és aportar als socis valor sostenible, i aquesta sostenibilitat ha de basar-se en les polítiques i bones pràctiques de gestió del risc.
- **Qualitat en la gestió.** El risc és inherent al negoci del Grup Caixa d'Enginyers i, per això, s'ha d'establir una gestió del risc professionalitzada, robusta i present en tota l'organització.
- **Responsabilitat.** La responsabilitat última de la gestió del risc correspon al Consell Rector. El director general de Caixa d'Enginyers és responsable de l'execució de la gestió del risc.
- **Seguiment.** El Grup Caixa d'Enginyers ha de definir el llindar de riscos acceptable i dur a terme el monitoratge del seu perfil de riscos en relació amb el llindar de riscos que s'ha definit. Els riscos assumits han d'estar identificats i han d'haver-hi mecanismes per al seu mesurament i seguiment.

- **Compromís.** La gestió del risc requereix la implicació de tota l'organització. El Grup fomenta la cultura del risc traslladant els criteris de gestió del risc als diferents nivells de l'organització a través dels mecanismes de comunicació interna, incloent-hi la formació i la normativa.
- **Independència.** La funció que té encomanada la gestió i control dels riscos ha de ser independent de la funció comercial i de les àrees de negoci.

4.3. Sistema de Gestió del Risc

El Grup Caixa d'Enginyers estableix un Sistema de Gestió del Risc que es compon dels elements següents:

- Un sistema de govern i organització de la funció de riscos que compte amb una definició adequada de rols i responsabilitats, un cos de comitès i estructures de delegació, un model de tres línies de defensa i un sistema de control intern coherent amb la naturalesa i magnitud dels riscos.
- Un Marc d'Apetència pel Risc, integrat a la Política de Gestió del Risc i aprovat pel Consell Rector, que determina els riscos i el seu nivell, que el Grup està disposat a assumir per assolir els seus objectius de negoci.
- Un model de gestió que inclou l'autoavaluació dels riscos, el seu seguiment integral, la planificació dels riscos i la solvència, la comunicació interna i pública i un cos normatiu que regula la gestió dels riscos.
- Una assignació adequada de recursos humans i tecnològics per a la gestió i supervisió efectiva del model.

4.4. Marc d'Apetència pel Risc

El Marc d'Apetència pel Risc és el marc global a través del qual l'apetència pel risc es fixa, comunica i monitora, per a la qual cosa es requereixen polítiques, procediments, sistemes i controls.

El Marc d'Apetència pel Risc del Grup Caixa d'Enginyers té les característiques següents:

- Alineament amb la missió, la visió, els valors i els eixos estratègics de Caixa d'Enginyers.
- Alineament amb el pla estratègic i de negoci de l'Entitat.
- Recerca d'un perfil de risc baix.

- Formulació clara, concisa, *forward looking* i gestionable.
- Definició explícita dels límits amb què poden operar els gestors.
- Manteniment d'un excés raonable de capital i liquiditat.

4.4.1. Declaració d'apetència pel risc

El Marc d'Apetència pel Risc es formalitza mitjançant la següent declaració d'apetència pel risc realitzada pel Consell Rector, que es complementa amb la definició interna dels indicadors i dels nivells d'apetència pel risc i tolerància.

El Grup Caixa d'Enginyers té una baixa apetència pel risc. La seva prioritat no és la rendibilitat sinó el servei al soci, dins d'uns paràmetres de sostenibilitat de la rendibilitat que garanteixin la solvència i la seva projecció.

L'apetència pel risc forma part integral de la nostra planificació estratègica, que pren en consideració les limitacions que impliquen els riscos per al capital i la liquiditat en els objectius de negoci.

En la determinació de la nostra apetència al risc i tolerància, establim diferents llindars per a la solvència i els riscos materials per al capital i la liquiditat, així com els mecanismes de seguiment i els procediments d'escalat al Consell Rector.

El Consell Rector revisa i aprova el marc d'apetència pel risc anualment, o quan s'hi produeixen canvis rellevants, de manera que sigui coherent amb l'estratègia i amb l'entorn de negoci i regulador. La informació que compara el perfil de risc amb l'apetència i la tolerància pel risc es presenta periòdicament al Consell Rector.

4.5. Establiment de Polítiques de Gestió del Risc i Control Intern

El Consell Rector, com a màxim òrgan d'administració de Caixa d'Enginyers, ha aprovat les polítiques que garanteixen l'establiment dels mecanismes de gestió del risc i el control intern i ha considerat els aspectes fonamentals següents:

- Establiment d'un marc de control intern amb funcions de control independents, amb accés directe al Consell i a les seves Comissions delegades i amb assignació clara de responsabilitats.
- Establiment i aprovació per part del Consell de polítiques i procediments per identificar, mesurar, seguir, mitigar i informar dels riscos i les concentracions de riscos associades.
- Establiment d'una funció de control de riscos independent que participi en l'elaboració de l'estratègia de riscos i decisions de gestió de riscos, que garanteixi que els processos de mesurament, avaluació i seguiment de riscos de l'Entitat siguin els adequats, informant periòdicament a la Comissió Delegada del Consell Rector.

- Assignació d'un director de riscos amb prou facultats i independència de la funció d'assumpció de riscos i amb responsabilitat exclusiva sobre la funció de control del risc.
- Establiment d'una política de compliment i d'una funció de compliment permanent, independent i eficaç que informi la Comissió Delegada del Consell Rector.
- Establiment d'una política i d'un procés d'aprovació de productes nous en què participa, entre d'altres, la funció de control de riscos i de compliment normatiu.
- Anàlisi dels diferents informes de riscos reportats per la direcció de la funció de riscos, els quals han de ser precisos, exhaustius, clars i utilitzats en la gestió.
- Establiment d'una funció d'auditoria interna eficaç i correctament dimensionada, i independent de la resta de les àrees de l'Entitat, que informi la Comissió Delegada del Consell Rector.
- Aplicació del marc de les tres línies de defensa, sent les àrees de negoci i de suport les encarregades en primera instància d'executar i, si s'escau, d'establir procediments de control adequats.

4.6. Govern corporatiu de riscos

4.6.1. Estructura de la governança



4.6.1.1. Consell Rector

El Consell Rector és l'òrgan col·legiat de govern, gestió i representació de l'Entitat. Es compon de tretze membres titulars: president, vicepresident, secretari i deu vocals. El president té la consideració de conseller executiu, de la mateixa manera que el conseller laboral, i els onze membres que resten són consellers independents. Dotze dels membres són elegits, d'entre els socis, per l'Assemblea General, en votació secreta i pel nombre de vots més alt. El conseller laboral és un treballador de l'Entitat, el qual és escollit d'entre els seus empleats.

Activitats del Consell Rector

El Consell Rector de Caixa d'Enginyers ha efectuat un seguiment periòdic dels sistemes d'informació i control de riscos a través de la informació reportada a les comissions delegades pels directius de l'Entitat. Entre d'altres qüestions sobre aquestes activitats, destaquen l'anàlisi i revisió de la situació financera, patrimonial i econòmica de l'Entitat a través de la revisió i anàlisi dels principals indicadors i magnituds en matèria de riscos. D'altra banda, ha examinat i, si s'escau, aprovat operacions creditícies; també ha revisat i aprovat, si s'escau, l'informe d'autoavaluació del capital, l'informe de l'expert extern, l'informe d'autoavaluació del risc en matèria de prevenció del blanqueig de capitals i aquest Informe. Així mateix, ha revisat les principals activitats i resultats de les funcions de control intern. Finalment, cal destacar les tasques de desenvolupament i aprovació de polítiques i reglaments en matèria de govern corporatiu de l'Entitat, les quals estan alineades amb les pràctiques generalment acceptades en el sector i amb les exigències reguladores en la matèria.

Selecció del Consell Rector

La política de selecció i nomenaments aprovada pel Consell Rector recull l'avaluació de la idoneïtat del candidat, segons determinats requisits d'honorabilitat professional, i té en compte aspectes com la trajectòria, l'experiència i els coneixements, els quals han de ser adequats a les funcions que han d'exercir. L'esmentada política articula mecanismes perquè el Consell, en el seu conjunt, disposi de les competències adequades per desenvolupar les seves funcions i dur a terme un bon govern de l'Entitat, tenint en compte la seva escala, volum i complexitat.

Així mateix, es preveu que el Consell tingui una composició diversa en gènere i experiència professional que permeti una àmplia varietat d'opinions i perspectives.

4.6.1.2. Comissió Executiva

La Comissió Executiva és un òrgan, constituït al si del Consell Rector, amb facultats delegades per aquest Consell de forma temporal o permanent relacionades amb la direcció i administració de l'Entitat, llevat d'aquelles que per imperatiu legal i/o estatutari resultin indelegables.

La composició i designació de la Comissió serà d'acord amb allò que estableixen els Estatuts Socials de l'Entitat (veure apartat Govern Corporatiu i Política de Remuneracions al web públic).

Així mateix, la Comissió es reunirà tantes vegades com calgui (amb un mínim de dotze vegades l'any) per al bon funcionament de l'Entitat i per tractar de forma ordinària o extraordinària els assumptes sobre les qüestions delegades pel Consell, bàsicament en matèria de recursos humans, altes i baixes de socis i determinades operacions creditícies.

4.6.1.3. Comissió d'Auditoria i Riscos

Aquest òrgan delegat del Consell Rector es constitueix segons acord del Consell Rector l'octubre de 2014, en compliment de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit. Les seves funcions principals, recollides en un reglament propi de funcionament (veure Reglament de la Comissió d'Auditoria i Riscos al web públic), són les d'assessorament, anàlisi, proposta i assistència especialitzada al Consell dins del seu àmbit d'actuació, especialment en matèries relatives al sistema de govern, compliment i de control intern, informació financera, polítiques i models de gestió i control de riscos, així com competència i independència de l'auditor de comptes. La Comissió està formada per cinc membres, existint la figura de president i secretari (veure apartat Govern Corporatiu i Política de Remuneracions al web públic).

4.6.1.4. Comissió de Nomenaments i Retribucions

Aquest òrgan delegat del Consell Rector es constitueix segons acord del Consell Rector l'octubre de 2014, en compliment de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit. Les seves funcions principals, recollides en un reglament propi de funcionament (veure Reglament de la Comissió de Nomenaments i Retribucions al web públic), són les de proposar, informar i supervisar les qüestions relatives a la política retributiva general del Grup Caixa d'Enginyers, la selecció, nomenament i cessament de consellers, alts directius, personal clau i les funcions de control intern de l'Entitat, així com d'assistència especialitzada al Consell dins del seu àmbit d'actuació. La Comissió està formada per cinc membres, existint la figura de president i secretari, i s'hi inclou el conseller laboral (veure apartat Govern Corporatiu i Política de Remuneracions al web públic).

4.6.1.5. Alta Direcció

L'Alta Direcció (Direcció General) participa activament en el sistema de control intern de Caixa d'Enginyers i està constantment informada per part de totes les funcions encarregades de supervisar la seva efectivitat. Així mateix, la Direcció General de Caixa d'Enginyers és, al seu torn, la representant de l'Entitat davant del SEPBLAC.

4.6.2. Comitès de gestió

El Grup compta amb un cos de comitès constituïts per a l'adequada gestió del negoci, entre els quals cal destacar, per la seva implicació en la gestió dels riscos i en matèria de solvència, els següents:

- **Comitè de Direcció:** és l'òrgan encarregat de la direcció executiva del Grup Caixa d'Enginyers i, a aquest efecte, amb facultats generals en matèria d'organització i gestió del Grup i coordinació de les diferents àrees de negoci i altres àrees de suport i control.
- **Comitè de Gestió Global del Risc:** és el principal comitè a nivell executiu de la gestió del risc i el que estableix els principis generals per mesurar, gestionar i informar dels riscos del Grup. Realitza el seguiment del Marc d'Apetència pel Risc i del Quadre de Comandaments de Risc.
- **Comitè ALM:** és el responsable de la gestió de la cartera bancària, dins de les atribucions donades pel Consell Rector en la Política de Gestió d'Actius i Passius i la Política de Gestió del Risc de Liquiditat del Grup. S'encarrega de la gestió activa del risc de tipus d'interès i l'estructura de balanç, a partir del seguiment de l'exposició de l'Entitat i la presa de posicions encaminades a gestionar l'esmentada exposició, així com de definir l'estructura de finançament i gestionar els riscos de liquiditat.
- **Comitè de Risc Operacional i Qualitat:** és l'òrgan responsable de l'adopció de les mesures necessàries per a l'adequada avaluació i gestió del risc operacional i per a la millora de la qualitat.
- **Comitè de Política Creditícia:** vetlla pel compliment dels objectius de la Política Creditícia del Grup, analitza l'activitat creditícia de l'Entitat i la relació de la seva evolució amb els elements externs i determina les modificacions en l'aplicació dels elements interns.
- **Comitè de Crèdits:** analitza i, si s'escau, aprova la concessió, modificació i cancel·lació d'operacions el risc de les quals no supera els límits fixats pel Consell Rector.
- **Comitè de Mercats Financers:** és l'òrgan responsable de la coordinació entre el *front*, el *middle* i el *back office*, realitzant el seguiment de les inversions financeres del Grup, la distribució d'instruments financers i la situació de liquiditat.
- **Comitè de Seguretat i Salut:** vetlla pel compliment de les disposicions vigents per a la prevenció dels riscos laborals, així com de la legislació en matèria de seguretat i higiene, promovent per a això les mesures oportunes.
- **Comitè de Risc de Reputació:** realitza el seguiment dels riscos de reputació existents i futurs, defineix les polítiques en la matèria per a la seva elevació i supervisa les diferents mètriques i indicadors de control del risc de reputació.
- **Comitè de Plans de Recuperació i Resolució:** coordina l'elaboració del pla de recuperació i la seva elevació, així com revisa la provisió d'informació sobre resolució a l'Autoritat Nacional de Resolució.

A més, reporten al Comitè de Direcció el Comitè de Negoci, el Comitè de Supervisió i Seguiment d'Immobles Adjudicats, el Comitè MiFID-RIC/AM i el Comitè de Prevenció del Blanqueig de Capitals.

4.7. Estructura de la funció de riscos

4.7.1. Model de Tres Línies de Defensa (3LD)

El Grup Caixa d'Enginyers, en la seva voluntat de mesurar i gestionar de forma òptima, eficaç i eficient els seus riscos, així com d'alinejar-se amb les millors pràctiques generalment acceptades, i amb els criteris de supervisió dels organismes als quals està sotmesa la seva activitat, dins del seu model de gestió de riscos i de control intern, té la voluntat d'establir l'esmentat model de les 3LD basant-se en els aspectes següents.

El model de les Tres Línies de Defensa distingeix tres grups (o línies) que participen en una efectiva gestió de riscos:

- ✓ Les funcions que són **propietàries dels riscos** i els gestionen.
- ✓ Les funcions que **supervisen els riscos**.
- ✓ Les funcions que proporcionen **assegurament independent**. En el cas de Caixa d'Enginyers, aquesta funció l'assumeix íntegrament Auditoria Interna.

Primera Línia de Defensa

Com a primera línia de defensa, les **àrees de negoci i/o operatives** són propietàries dels riscos i els gestionen. La primera línia és responsable de mantenir un control intern efectiu i d'executar procediments de control sobre els riscos. Pel fet d'assumir el model de les 3LD, el Grup promou i avança en l'assignació a la Primera Línia de Defensa de la responsabilitat d'identificar, avaluar, controlar i mitigar els riscos en el seu àmbit d'actuació.

Segona Línia de Defensa

Els òrgans de govern i l'Alta Direcció estableixen diverses funcions de gestió de riscos i compliment per **ajudar a crear i/o monitorar els controls de la Primera Línia de Defensa**. Les funcions específiques comprenen:

- Una **funció de gestió de riscos**, emparada per diversos comitès interns multidisciplinaris per al suport al monitoratge i presa de decisions, que facilita i supervisa la implementació de pràctiques efectives de gestió de riscos per part de la Primera Línia de Defensa, i que l'assisteix en la definició de l'objectiu d'exposició al risc, en l'establiment de polítiques i procediments per al seu control i en la presentació adequada d'informació relacionada amb riscos a tota l'organització (Alta Direcció, òrgans de govern i/o organismes supervisors).
- Una **funció de compliment** per monitorar diversos riscos específics com ara l'incompliment de lleis i regulacions aplicables (*requirements*), així com regulació interna autoimposada (*commitments*), les dues relacionades, així mateix, amb el risc de conducta. Aquesta funció, emparada igualment per diversos comitès interns multidisciplinaris de supervisió d'ajuda en la

presa de decisions, reporta directament a l'Alta Direcció i a òrgans de govern i, de vegades, directament als organismes supervisors.

- Una **funció de seguretat** que monitora i supervisa els riscos relacionats amb el Sistema de Gestió de la Seguretat Integral en l'àmbit de la seguretat de la informació, incloent-hi el ciberrisc, en l'àmbit de la seguretat patrimonial, incloent-hi el sistema de prevenció i detecció del frau (tant intern com a extern), i en l'àmbit de la seguretat laboral.
- Una **funció de control** que monitora la informació financera de gestió, així com l'**emissió de la informació financera pública**. L'esmentada funció, a Caixa d'Enginyers, s'ubica dins de l'Àrea de Finances com a suport a l'Alta Direcció i a òrgans de govern en el control de la confecció i emissió d'informació financera i de gestió.

Les responsabilitats de les funcions de la Segona Línia de Defensa són:

- Donar suport a l'elaboració de polítiques pel que fa a la definició de rols, responsabilitats i controls. Aquesta funció inclou assistir en el desenvolupament de processos i controls per a la gestió de riscos.
- Proporcionar marcs per a la gestió de riscos i identificar canvis en l'apetència al risc aprovat pel Consell.
- Proporcionar guia i formació en processos de gestió de riscos.
- Monitorar la implementació de pràctiques efectives de gestió de riscos per part de la Primera Línia de Defensa.
- Informar i assessorar la Primera Línia de Defensa en novetats i canvis en els escenaris reguladors i de riscos.
- Monitorar l'adequació i efectivitat del control intern, l'exactitud i integritat de la informació, el compliment de les lleis i regulacions (tant internes com externes) i el remei oportú de deficiències, si s'escau.

Tercera Línia de Defensa

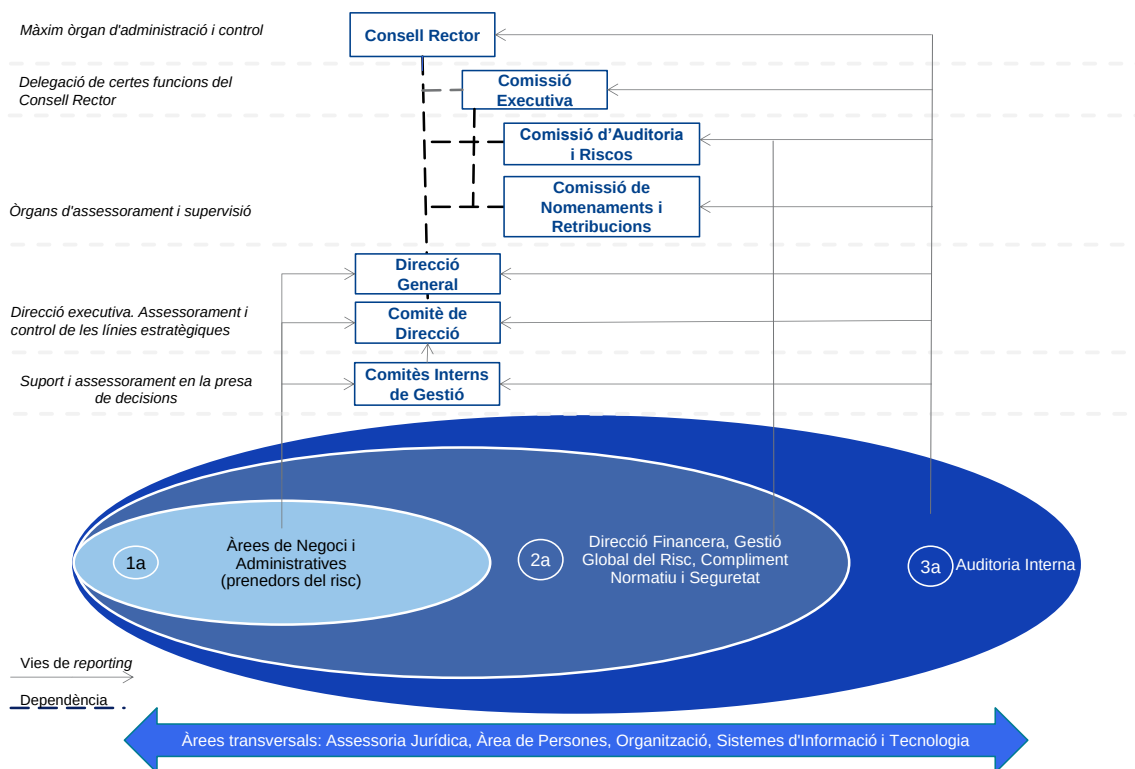
Auditoria Interna proporciona als òrgans de govern i a l'Alta Direcció un **assegurament comprensiu** basat en el nivell d'independència més alt dins de Caixa d'Enginyers, depenent funcionalment directament de la Comissió d'Auditoria i Riscos.

L'Auditoria Interna proveeix **assegurament sobre l'efectivitat del sistema de control intern i la gestió de riscos**, incloent-hi la manera en què la Primera i la Segona Línia de Defensa assolixen els seus

objectius de gestió de riscos i control. L'abast d'aquest assegurament, que es reporta als òrgans de govern i a l'Alta Direcció, cobreix:

- Un rang ampli de processos, incloent-hi l'eficiència i efectivitat de les operacions, salvaguarda d'actius, confiabilitat i integritat dels processos de report i compliment amb lleis, regulacions, polítiques, procediments i contractes.
- Tots els elements dels marcs de gestió de riscos i control intern, que inclouen: ambient de control intern, tots els components del marc de gestió de riscos de l'Entitat (per exemple, identificació de riscos, avaluació de riscos i resposta), informació, comunicació i monitoratge.
- L'Entitat i el Grup Consolidable en el seu conjunt: àrees de negoci i operatives –incloent-hi processos de negoci com vendes, màrqueting, àrees de *product manager*, operacions i *back office*–, com també funcions de gestió de riscos, compliment, control de la informació financera, seguretat i/o control pressupostari, entre d'altres.

Caixa d'Enginyers estableix i manté una **funció d'auditoria interna independent** amb personal adequat i competent. Les responsabilitats de la funció d'auditoria interna es desenvolupen en l'apartat dedicat a la descripció del Departament d'Auditoria Interna.



4.7.2. Àrees i departaments responsables

Atesa la seva rellevància en l'estructura i organització de la gestió dels riscos, a continuació es descriuen les principals àrees i departaments responsables de les Tres Línies de Defensa.

4.7.2.1. Gestió Global del Risc

La Sub-direcció General de Gestió Global del Risc s'integra a l'organigrama de l'Entitat en dependència directa de la Direcció General, d'acord amb el principi d'independència de la funció de riscos. Així mateix, reporta directament a la Comissió d'Auditoria i Riscos. Integra les funcions de la Segona Línia de Defensa, llevat del control de la informació financera de gestió.

La Sub-direcció General de Gestió Global del Risc és la que monitora de forma integral la gestió del risc del Grup, tant els riscos financers com els no financers, de manera que la seva visió global dels riscos pugui ser completa.

Les principals funcions d'aquesta àrea, d'acord amb les referides anteriorment per a la Segona Línia de Defensa, es poden resumir de la manera següent:

- Proporcionar una visió integral dels riscos del Grup.
- Elaborar el seguiment del marc d'apetència pel risc i presentar-lo a la Comissió d'Auditoria i Riscos.
- Vetllar per l'adequació dels nivells de risc assumits al perfil de riscos del Grup.
- Identificar els riscos als quals s'exposa el Grup, incloent-hi aquells riscos que es puguin estar desenvolupant, les concentracions de riscos que poguessin haver-hi i altres situacions que requereixin examinar-se.
- Avaluar l'adequació dels recursos propis als requeriments actuals i futurs de les diferents exposicions.
- Verificar el compliment de l'estructura de límits aprovada en les polítiques de risc.
- Definir les polítiques de risc rellevants per a la seva aprovació. Coordinar i promoure l'establiment de polítiques i procediments de risc.
- Analitzar escenaris i *stress testing* per tal de valorar els impactes d'escenaris futurs i alternatius.

- Coordinar els processos d'avaluació de l'adequació del capital intern i de la liquiditat interna (ICAAP i ILAAP).
- Coordinar l'Informe d'Autoavaluació del Capital i de la Liquiditat i la Informació amb Rellevància Prudencial.

4.7.2.1.1. Compliance

Com a part integrant de l'Àrea de Gestió Global del Risc, el Departament de *Compliance* monitora i assessora el Grup sobre la gestió correcta del risc de conducta i compliment, amb l'abast que es determina en la Política de Compliment Normatiu. A més, monitora i assessora el Grup sobre la correcta definició i aplicació de codis, normes i criteris de conducta encaminats a prevenir pràctiques empresarials de caràcter il·lícit o contràries als bons usos i pràctiques bancàries, especialment les encaminades a la protecció del client bancari i/o del mercat. Forma part de la Segona Línia de Defensa i de la Sub-direcció General de Gestió Global del Risc.

Les funcions principals d'aquest departament, d'acord amb les referides anteriorment per a la Segona Línia de Defensa, es poden resumir de la manera següent:

- Funció de risc operacional.
- Activitats de la Unitat Operativa de Prevenció del Blanqueig de Capitals i monitoratge del seu compliment efectiu.
- Identificar i avaluar periòdicament els riscos de compliment normatiu en les diferents àrees de negoci i contribuir a la seva gestió de forma eficaç i eficient.
- Establir un programa de supervisió i control actualitzat (s'hi inclouen, entre altres, la participació i supervisió en el llançament de nous productes, els mecanismes de protecció al client bancari, la prevenció del blanqueig de capitals i finançament del terrorisme i el compliment de les normes de conducta en l'àmbit del mercat de valors).
- Assegurar-se de l'existència de sistemes d'informació eficaços que confirmen que el personal coneix les obligacions, riscos i responsabilitats que es deriven de la seva actuació i la normativa aplicable a les funcions que li siguin assignades.
- Assessorar i sensibilitzar el personal de la importància de l'observança dels procediments desenvolupats per al compliment de la normativa.

- Participar en el disseny i control de l'observança de les polítiques i procediments relacionats amb el sistema retributiu del personal implicat directament en la prestació de serveis d'inversió i de serveis i productes bancaris i auxiliars.
- Assessorar i assistir els òrgans de govern i a l'Alta Direcció en matèria de compliment normatiu.

De conformitat amb la Directiva de Solvència II, Caixa Enginyers Vida té integrat en el seu sistema de govern la funció clau de compliment normatiu.

4.7.2.1.2. Seguretat

El Departament de Seguretat, dependent de la Sub-direcció General de Gestió Global del Risc, forma part de la Segona Línia de Defensa i du a terme les funcions següents:

- Participar en la definició de l'estratègia i els objectius de seguretat de l'Entitat, garantint la seva alineació amb les directrius estratègiques de l'Entitat.
- Identificar i gestionar els requisits aplicables a la funció de seguretat, tant derivats de l'entorn legal com de les parts interessades.
- Redactar i mantenir polítiques, normatives internes i procediments que permetin complir els requisits de seguretat identificats.
- Participar en projectes interns o en la contractació de serveis a tercers per identificar els requisits de seguretat aplicables i validar el seu compliment.
- Analitzar els riscos de seguretat que afectin l'activitat de l'Entitat i gestionar el seu tractament.
- Identificar potencials casos de delictes, males pràctiques o negligències, investigar-los i documentar-los.
- Gestionar el contacte amb les FFCCSE per col·laborar en la seva funció i per traslladar-los els casos que requereixin la seva intervenció.
- Exercir activitats d'auditoria i control en el seu àmbit de responsabilitat per validar les vulnerabilitats existents i l'eficiència dels controls.
- Gestionar la contractació i prestació de serveis específics de seguretat.

4.7.2.1.3. DPO (Data Protection Officer)

El DPO, figura independent que vetlla per l'aplicació correcta dels requisits legals que emanen de la normativa de tractament de dades personals (Reglament Europeu–GDPR i disposicions estatals complementàries), també està englobat jeràrquicament a l'Àrea de Gestió Global del Risc.

Les seves funcions principals són les següents:

- Assessorar l'Entitat en el tractament de dades de caràcter personal.
- Representar l'Entitat davant de l'Agència Estatal de Protecció de Dades Personals.
- Assistir els interessats en l'exercici dels seus drets i consultes relatius a tractaments de dades personals.
- Investigar els incidents en tractaments de dades personals que es puguin originar.
- Vetllar pel compliment sostingut al llarg del temps de tota la regulació que apliqui als tractaments de dades de caràcter personal que realitzi l'Entitat.

4.7.2.2. Àrea de Finances

La Direcció Financera reporta directament la Direcció General. La funció de planificació financera i el Departament de Control de Gestió i Pressupostari, dependents de la Direcció Financera, integren les funcions de control financer i comptable. Formen part de la Segona Línia de Defensa. Les seves funcions principals, d'acord amb les referides anteriorment per a la Segona Línia de Defensa, es poden resumir de la manera següent:

- Analitzar l'evolució de la normativa comptable i fiscal i guiar les accions a emprendre per garantir el compliment de les obligacions comptables i fiscals.
- Analitzar i assessorar les diferents àrees/departaments de l'Entitat/filials del Grup sobre criteris de comptabilització o sobre qualsevol casuística que requereixin.
- Controlar el conjunt de relacions de les filials del Grup amb l'Entitat (condicions contractuals entre les dues, seguiment del compliment de les estipulacions pactades...).
- Assegurar el compliment dels requeriments d'informació garantint la fiabilitat de la informació elaborada.
- Desenvolupar i enfortir un sistema efectiu de controls comptables, fiscals i financers en el Grup.
- Controlar i supervisar la correcció dels principals registres comptables, tenint en compte la normativa vigent.

- Elaborar informes de seguiment que permetin analitzar i detectar qualsevol incidència en l'elaboració dels estats financers, així com analitzar-ne l'evolució.
- Elaborar la projecció anual del balanç i el compte de resultats i realitzar el seguiment i anàlisi del compliment de les esmentades projeccions.

4.7.2.3. *Back Office Centralitzat*

L'Àrea de *Back Office* Centralitzat, en dependència jeràrquica de la Direcció General, forma part de la Primera Línia de Defensa i du a terme, entre d'altres, les funcions següents relatives al control administratiu:

- Seguiment i control de les operacions d'actiu, passiu, valors i mitjans de pagament.
- Identificar punts febles en l'operativa i promoure, si s'escau, propostes de millora.
- Control d'estocs d'efectiu a les oficines i als caixers automàtics.
- Control de proveïdors, compres i factures a pagar.

4.7.2.4. *Auditoria Interna*

L'Àrea d'Auditoria Interna, que s'ubica organitzativament en dependència funcional de la Comissió d'Auditoria i Riscos i actua amb independència de la resta d'àrees i unitats de negoci, vetlla perquè les polítiques, mètodes i procediments siguin adequats, s'hi implantin efectivament i es revisin regularment. Constitueix la Tercera Línia de Defensa.

Les seves funcions i responsabilitats principals són:

- Actuar en concordança amb les normes internacionals reconegudes per a la pràctica de l'auditoria interna.
- Tenir una línia de report activa i efectiva amb els òrgans de govern.
- Proporcionar un nivell d'assegurament òptim sobre l'eficàcia dels processos i controls, així com el compliment de les polítiques i procediments interns.
- Establir, aplicar i mantenir un pla d'activitats d'auditoria interna, tenint en compte totes les activitats i el sistema de governança.

- Incloure en el pla d'activitats qualsevol tasca o projecte especial sol·licitat pels òrgans de govern.
- Emetre accions correctores i/o oportunitats de millora basant-se en el resultat del treball realitzat, de conformitat amb el pla d'auditoria i per a les quals els responsables de la seva implantació han d'establir plans d'acció de resolució.
- Establir un procés de seguiment de les recomanacions de les auditories per assegurar que les accions s'han implantat eficaçment.
- Reportar a un nivell prou alt per ser capaç d'exercir les seves funcions de manera independent. En concret, reportar de forma periòdica als òrgans de govern el compliment del pla d'activitats, així com el resultat de les activitats realitzades i els aspectes més rellevants i significatius detectats.

5. Solvència

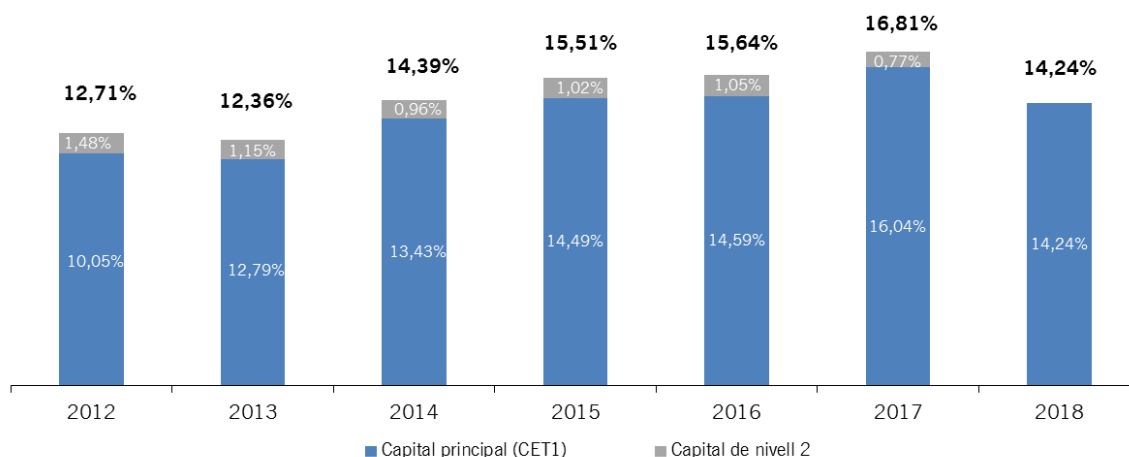
La taxa reduïda de morositat, la col·lateralització elevada del crèdit, la fortalesa de les provisions constituïdes i l'exposició reduïda a altres riscos, juntament amb una adequada estructura de recursos propis, es tradueixen en el nivell elevat de solvència del Grup.

La ràtio de capital total mesura la relació entre els requeriments de capital i els recursos propis i, d'acord amb la CRR i la CRD IV, ha de ser, al tancament de 2018, superior al 9,875 % (considerant els requeriments del Pilar 1, el 8 %, i els coixins addicionals de capital *buffers*, l'1,875 %). Per la seva banda, la ràtio Common Equity Tier 1 (CET1) mesura la relació entre els requeriments de capital i el capital de nivell 1 ordinari i s'ha de situar per sobre del 6,375 % (considerant els requeriments del Pilar 1, el 8 %, i els coixins addicionals de capital *buffers*, l'1,875 %). També es compleixen els requeriments de capital del Pilar 2.

Amb l'entrada en vigor de la NIIF 9, amb data 1 de gener de 2018, es produeix un canvi en el marc general d'estimació del deteriorament dels actius financers i se substitueix el model basat en les pèrdues incorregudes de la IAS 39 per un model basat en les pèrdues esperades. Atès que les pèrdues esperades s'estimen i assignen de forma específica per a cada operació de risc, l'import integrat per les provisions genèriques corresponents a les operacions classificades com a risc normal (incloent-hi el risc normal en vigilància especial) deixa de ser computable com a capital de nivell 2.

Al tancament de l'exercici 2018, la ràtio de capital total se situa en el 13,37 %, el mateix nivell que la ràtio CET1 (el 14,24 % si s'incloguessin els resultats assignables a reserves), amb la qual cosa les dues ràtios es mantenen substancialment per sobre del mínim exigít normativament i per la supervisió (Pilar 1 i 2 de Basilea i coixins addicionals de capital).

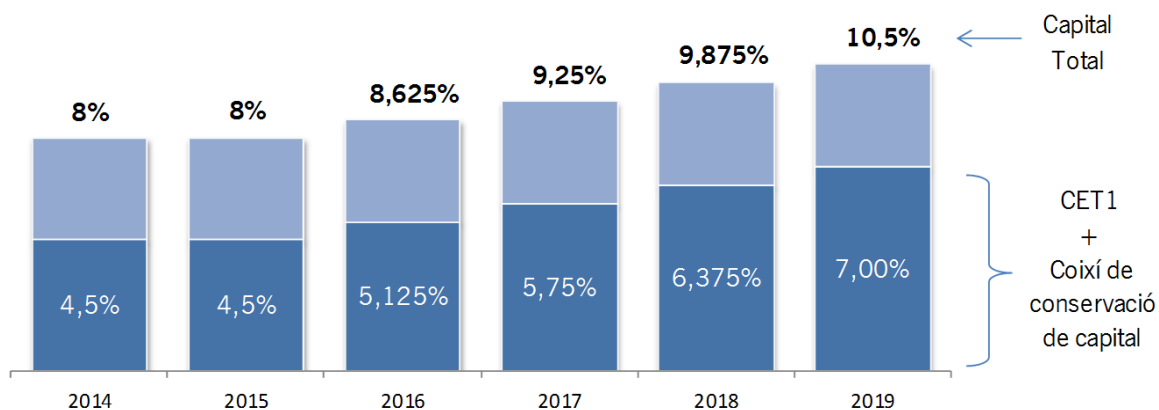
Coeficient de solvència consolidat



Les xifres comparatives de l'exercici 2013 es van reexpressar per l'aplicació primerenca de la CINIIF 21.
El 14,24% es mostra a nivell comparatiu, en incorporar la sèrie històrica els resultats assignables a reserves. El CET1 de 2018 sense incloure els resultats assignables a reserves és el 13,37%.

Amb l'aplicació de Basilea III, s'exigeix a les entitats que tinguin un nivell més alt de capital i de més qualitat, incrementant-se les deduccions i revisant els requeriments de determinats actius. Els requeriments de capital s'incrementen amb l'establiment de coixins de capital *buffers*, l'aplicació dels quals segueix un calendari d'implantació gradual establert en la CRR, aplicant-se per primera vegada l'any 2016.

Requeriments de capital



En percentatge	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Capital de nivell 1 ordinari (CET1)	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Coixí de conservació de capital	-	-	0,625	1,25	1,875	2,5

CET1 + Coixí de conservació de capital	4,5	4,5	5,125	5,75	6,375	7,0
Ràtio de capital	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Ràtio de capital + Coixí de conservació de capital	8,0	8,0	8,625	9,25	9,875	10,5

6. Recursos propis computables

Els fons propis del Grup Consolidable estan formats en un 100 % per capital de nivell 1 ordinari, la qual cosa atorga més força a la solvència de Caixa d'Enginyers.

6.1. Resum de les principals característiques dels elements computables

El Grup Consolidable computa com a recursos propis computables els elements que es defineixen així en la normativa de solvència i considera les seves deduccions corresponents.

Els recursos propis bàsics o capital de nivell 1 ordinari (CET1) es caracteritzen per ser components dels recursos propis que es poden utilitzar immediatament i sense restricció per a la cobertura de riscos o de pèrdues quan se'n es produeixin, estant registrada la seva quantia lliure de tot impost previsible en el moment en què es calcula. Aquests elements mostren una estabilitat i permanència en el temps, a priori, superior que la dels recursos propis de segona categoria, els quals s'expliquen en el següent paràgraf. Tal com es detalla en l'apartat 6.2 següent, els recursos propis bàsics del Grup Consolidable, en data 31 de desembre de 2018, estan formats per:

- Aportacions dels socis al capital.
- Reserves efectives i expressos: les generades amb càrrec a beneficis quan el seu saldo sigui creditor i aquells imports que, sense passar pel compte de resultats, s'hagin de comptabilitzar dins del compte de "Resta de reserves" d'acord amb allò que preveu la Circular 4/2017.
- Interessos minoritaris: participacions representatives dels interessos minoritaris que corresponguin a accions ordinàries de les societats del Grup Consolidable, en la part que es trobi efectivament desemborsada i amb els límits establerts per la CRR.
- Resultat net auditat de l'exercici, descomptat l'import previsible de la remuneració dels títols cooperatius.

Els recursos propis bàsics es troben corregits per les deduccions següents: actius intangibles, actius de fons de pensions de prestacions definides i instruments de capital de nivell 1 ordinari d'ens del sector financer (per l'import que supera el llindar d'exempció de la deducció, considerat en termes agregats, d'acord amb allò que disposen els articles 48 i 49 de la CRR) i els ajustos per valoració a causa dels requisits per valoració prudent (AVA).

Per la seva banda, es consideren recursos propis de segona categoria o capital de nivell 2 els que es defineixen en la part segona, capítol IV, secció I de la normativa de solvència, amb els límits i deduccions establerts a la secció segona del mateix capítol. Aquests recursos propis, si bé s'ajusten a la definició de recursos propis establerta en la normativa vigent, es caracteritzen per tenir, a priori, més volatilitat i/o menys grau de permanència que els elements considerats com a recursos propis bàsics. En data 31 de desembre de 2018, el Grup Consolidable no té recursos propis de segona categoria, i la totalitat dels seus recursos propis són de la màxima qualitat.

6.2. Import dels recursos propis

A continuació, es presenta el detall, en data 31 de desembre de 2018, dels recursos propis computables del Grup Consolidable, indicant-hi cada un dels seus components i deduccions.

Concepte	Import
Capital	73.865
Reserves d'exercicis anteriors (inclou reserves de revaloració)	95.286
Menys: Valors propis	-4.142
Resultat de l'exercici atribuït a l'Entitat Dominant	-
Ajustos per valoració computables	5.619
Interessos minoritaris	1.869
Deduccions (amb ajustos transitoris)	-29.671
Actius intangibles	-21.078
Actius de fons de pensions de prestacions definides	0
Instruments de capital de nivell 1 ordinari del sector financer	-7.990
Ajustos del capital de nivell 1 ordinari a causa de filtres prudencials ²	-603
Capital de nivell 1 ordinari (CET1)	142.826
Ajustos per risc de crèdit general pel mètode estàndard	0
Capital de nivell 2	0
Capital total	142.826

En milers d'euros

El capital total incloent els resultats de l'exercici atribuïts a l'Entitat Dominant és de 151.566 milers d'euros.

² Es tracta dels ajustos per valoració a causa dels requisits per valoració prudent (AVA).

6.3. Conciliació del capital comptable i el capital regulador

A continuació, es presenta el detall, en data 31 de desembre de 2018, de la conciliació entre els elements del capital a l'efecte de la normativa de solvència i els fons propis i elements del balanç dels estats financers auditats del Grup a l'efecte de la normativa comptable.

CONCILIACIÓ				
Concepte	Balanç comptable	Capital regulador	Diferència	Origen
Capital	73.865	73.865	0	
Reserves d'exercicis anteriors (inclou reserves de revaloració)	95.452	95.286	166	Ajustos i eliminacions per diferències en el mètode de consolidació
Menys: Valors propis	-4.258	-4.142	-116	Ajustos i eliminacions per diferències en el mètode de consolidació
Resultat de l'exercici atribuït a l'Entitat Dominant	11.224	-	8.740 2.930 -446	Resultat assignat a reserves Retribució del capital als socis Ajustos d'homogeneïtzació IFRS9
Total fons propis (EEFF)	176.283			
Ajustos per valoració	5.831	5.619	232 -20	Pèrdues i guanys actuàrials Ajustos de consolidació
Interessos minoritaris	1.868	1.869	-1	Ajustos de consolidació
Total patrimoni net (EEFF)	183.982			
Deducció per actius intangibles		-21.078		
Actius intangibles	21.078	21.078		
Deducció per actius de fons de pensions de prestacions definides		0		
Actius de fons de pensions de prestacions definides	0	0		
Deducció per instruments de capital de nivell 1 ordinari del sector financer		-7.990		
Instruments de capital de nivell 1 ordinari del sector financer	23.994	23.994		
Import no deduït (article 48 de la CRR)		16.004		
Deducció per ajustos del capital de nivell 1 ordinari a causa de filtres prudencials		-603		
Total deduccions		-29.671		
Capital de nivell 1 ordinari (CET1)		142.826		
Capital de nivell 2		0		
Capital total		142.826		

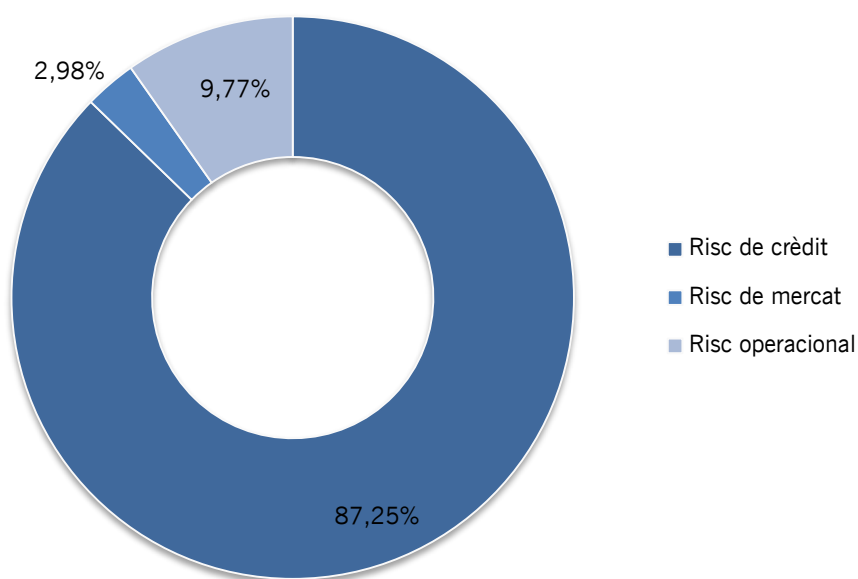
En milers d'euros

El capital total incloent els resultats de l'exercici atribuïts a l'Entitat Dominant és de 151.566 milers d'euros.

7. Requeriments de recursos propis

A continuació, es mostra la distribució dels requeriments de recursos propis per tipus de risc el 31 de desembre de 2018.

Distribució dels requeriments de recursos propis



Com es pot apreciar, el risc del Grup que comporta més consum de capital continua sent el risc de crèdit, seguit pel risc operacional.

Cal destacar que en l'import total de requeriments per risc de crèdit s'inclouen les posicions en titulitzacions.

S'inclou el requeriment per risc d'ajust de valoració del crèdit (CVA, Credit Value Adjustment) en els derivats, tal com estableix l'article 382 de la CRR, que representa un pes inferior al 0,01 % sobre el total de requeriments de recursos propis mínims.

7.1. Requeriments de recursos propis per risc de crèdit i contrapart

A continuació, es presenta l'import dels requeriments de recursos propis mínims del Grup Consolidable per raó del risc de crèdit (incloses les posicions en titulitzacions), en data 31 de desembre de 2018, calculat, per a cada una de les categories d'exposició detallades a l'article 112 de la CRR a les quals s'ha aplicat el mètode estàndard, com un 9,875 % de les exposicions ponderades per risc.

Categoria de risc	Requeriments de recursos propis
Administracions centrals i bancs centrals	269
Administracions regionals i autoritats locals	-
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	277
Bancs multilaterals de desenvolupament	-
Organitzacions internacionals	-
Institucions financeres	3.978
Empreses	16.941
Minoristes	11.057
Exposicions garantides amb immobles	46.128
Exposicions en situació de mora	2.614
Exposicions d'alt risc	178
Bons garantits	-
Exposicions en renda variable	335
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	262
Altres exposicions	9.656
Total requeriments per risc de crèdit calculats pel mètode estàndard	91.695

En milers d'euros

Així mateix, els requeriments corresponents al risc de contrapart es troben ja inclosos dins del desglossament anterior. L'import de l'exposició per risc de contrapart és poc significatiu respecte a l'exposició total per risc de crèdit consolidable.

Cal esmentar la Llei 14/2013, de 27 de setembre, de suport a emprenedors i la seva internacionalització, a través de la qual s'assumeix plenament la definició de PIME establerta en la Recomanació 2003/361/CE, assemblant-se, per tant, la definició de PIME a la vigent en l'àmbit europeu, i s'aplica un factor corrector de 0,7619 dels requisits de recursos propis per risc de crèdit de petites i mitjanes empreses que compleixin allò que preveu l'article 501.2 de la CRR. Per al Grup Consolidable, l'aplicació d'aquest factor corrector ha suposat, en data 31 de desembre de 2018, una correcció dels requeriments de recursos propis mínims del Grup Consolidable de 1.976 milers d'euros (inclosa en el quadre anterior).

7.2. Requeriments de recursos propis per risc de posició i liquidació de la cartera de negociació

Pel que fa al risc de liquidació de la cartera de negociació, atès que el 31 de desembre de 2018 no hi ha operacions que romanguin sense liquidar després de la data de liquidació acordada i tenint en compte allò que disposa l'article 378 de la CRR, els requeriments de recursos propis per aquest risc es consideren nuls.

Per la seva banda, l'import dels requeriments de recursos propis mínims del Grup Consolidable per risc de preu de la cartera de negociació, en data 31 de desembre de 2018, calculat aplicant una ràtio de capital total de 9,875 %, és de 3.132 milers d'euros.

Cal indicar que, a l'efecte del càlcul dels requeriments de recursos propis associats a la cartera de negociació, el Grupo Consolidable considera com a aquest tipus de requeriments aquelles posicions en instruments financers i matèries primeres que es mantenen amb la intenció de negociar o que serveixen de cobertura als elements de l'esmentada cartera, tal com s'indica en la CRR.

Finalment, cal afegir que, a l'efecte de gestió del risc, per a les posicions a la cartera de negociació es calcula diàriament el Valor en Risc, el Tail VaR, el Component VaR i el Marginal VaR. També es realitzen anàlisis diàries d'escenaris basant-se en situacions històriques d'estrès i estrès específic de determinades fonts del risc. Així mateix, es calcula a diari el requeriment de capital pel mètode estàndard.

7.3. Requeriments de recursos propis per risc de tipus canvi i de posició en or

D'acord amb allò que estableix l'article 351 de la CRR, els requeriments de recursos propis per risc de tipus de canvi i or segons el mètode estàndard es calculen multiplicant per 9,875 % la suma de les posicions globals netes en divises, or i divises instrumentals, sense tenir en compte el seu signe. En data 31 de desembre de 2018, la posició neta global en divises del Grup Consolidable i la seva posició en or³ no supera el 2 % dels fons propis, amb la qual cosa els requeriments de recursos propis per aquest risc es consideren nuls.

³ En data 31 de desembre de 2018, el Grup Consolidable no manté posició en or.

7.4. Requeriments de recursos propis per risc operacional

En data 31 de desembre de 2018, els requeriments de recursos propis mínims per risc operacional del Grup Consolidable, calculat aplicant una ràtio de capital total de 9,875 %, ascendeixen a 10.268 milers d'euros. El càlcul d'aquests requeriments s'ha fet seguint el mètode de l'indicador bàsic, segons es defineix a l'article 315 de la CRR. No es considera que existeixin aspectes rellevants que puguin comportar una assignació de capital addicional.

7.5. Requeriments de recursos propis per risc d'ajust de valoració del crèdit

S'entén el Credit Valuation Adjustment (CVA) com l'ajust addicional, afegit al preu lliure de risc dels derivats d'actiu, que reflecteix l'impacte en el valor raonable del risc de crèdit de la contrapart.

En data 31 de desembre de 2018, els requeriments de recursos propis mínims per risc d'ajust de valoració del crèdit ascendeixen a 3 milers d'euros. El càlcul d'aquests requeriments s'ha fet segons allò que estableix l'article 384 de la CRR, multiplicant per 9,875 % la suma d'exposició actual més l'exposició potencial futura.

7.6. Procediments aplicats per a l'avaluació de la suficiència del capital intern

El Grup aplica una sèrie de procediments d'identificació, mesurament i agregació de riscos, que li permeten definir i mantenir un nivell de recursos propis (l'"objectiu de recursos propis") d'acord amb els riscos inherents a la seva activitat, amb l'entorn econòmic en el qual opera, amb la gestió i control que fa d'aquests riscos, amb els sistemes de govern que té, amb el seu pla estratègic de negoci i amb les seves possibilitats reals d'obtenció de recursos propis addicionals; és a dir, fa una avaluació del capital intern, tant en el moment actual com en el futur, projectat en funció de la seva planificació. Els procediments d'autoavaluació del capital s'han elaborat d'acord amb la Guia dels Processos d'Autoavaluació del Capital (PAC) i de la Liquiditat (PAL) de les Entitats de Crèdit, de 22 de desembre de 2017, del Banc d'Espanya (d'ara endavant, Guia PACL).

En l'avaluació del seu capital intern en el moment actual, el Grup aplica els següents procediments relacionats amb cada un dels seus riscos:

- Avaluació de les necessitats de capital per risc de crèdit: per avaluar les necessitats de capital per risc de crèdit s'ha aplicat el mètode estàndard establert en la normativa de solvència. Els requeriments de recursos propis mínims associats a aquest risc ascendeixen, en data 31 de desembre de 2018, a 91.695 milers d'euros (vegeu el detall corresponent a l'apartat 7.1 anterior).

- Avaluació de les necessitats de capital per risc de concentració de crèdit: per avaluar les necessitats de capital per risc de concentració de crèdit s'ha aplicat l'opció simplificada, calculant per a això els índexs de concentració sectorial i individual segons allò que estableix la Guia PACL. En data 31 de desembre de 2018, els requeriments de recursos propis mínims per risc de concentració de crèdit del Grup són nuls.
- Avaluació de les necessitats de capital per risc d'ajust de valoració del crèdit: per avaluar les necessitats de capital per risc d'ajust de valoració del crèdit s'ha aplicat el mètode estàndard establert en la normativa de solvència. En data 31 de desembre de 2018, els requeriments de recursos propis mínims associats a aquest risc ascendeixen a 3 milers d'euros (vegeu el detall corresponent a l'apartat 7.5 anterior).
- Avaluació de les necessitats de capital per risc de mercat: per avaluar les necessitats de capital per risc de mercat s'ha utilitzat el mètode estàndard establert en la normativa de solvència. En data 31 de desembre de 2018, els requeriments de recursos propis mínims per risc de mercat ascendeixen a 3.132 milers d'euros, tal com s'indica en els apartats 7.2 i 7.3 anteriors.
- Avaluació de les necessitats de capital per risc operacional: per avaluar les necessitats de capital derivades d'aquest risc s'ha aplicat el mètode de l'indicador bàsic establert en la normativa de solvència. En data 31 de desembre de 2018, els requeriments de recursos propis mínims per risc operacional del Grup són de 10.268 milers d'euros, tal com s'indica en l'apartat 7.4 anterior.
- Avaluació de les necessitats de capital per risc de tipus d'interès estructural de balanç: per avaluar les necessitats de capital associades a aquest risc s'ha aplicat l'opció simplificada, segons es defineix a la Guia PACL. D'acord amb l'esmentat càlcul, en data 31 de desembre de 2018, no escau realitzar cap assignació addicional de capital per a aquest risc.

El capital total necessari del Grup s'ha estimat mitjançant l'agregació de les necessitats de capital associades a cada un dels riscos indicats.

Per dur a terme una planificació adequada de les necessitats de capital futures del Grup, s'han realitzat les projeccions corresponents de beneficis i de la seva assignació a reserves, així com de consums de capital derivats dels creixements de l'activitat estimats.

A més, per completar la planificació de solvència introduïda en el paràgraf anterior, el Grup realitza projeccions tant de recursos propis com de necessitats de capital en diversos escenaris adversos, que s'han definit segons les exigències de tensió establertes a la Guia PACL. Els resultats dels exercicis d'estrès que s'han realitzat posen de manifest la solidesa del Grup en situacions de tensió, mantenint, a cada moment, unes ràtios de capital que compleixen amb els requisits de Basilea III.

7.7. Procediments aplicats per a l'avaluació de la suficiència del capital intern

El procés d'autoavaluació de la liquiditat analitza els riscos de liquiditat i finançament per tal de mantenir uns nivells de liquiditat adequats a la naturalesa, dimensió i complexitat de les activitats que desenvolupa el Grup, tant en el moment actual com en el futur, d'acord amb la Guia PACL.

El Grup inclou indicadors de liquiditat en el marc d'apetència pel risc, amb els seus controls respectius i procés d'escalat.

També s'ha elaborat un pla de finançament per avaluar les necessitats de finançament d'aquí a tres anys, que conclou que Caixa d'Enginyers disposa d'una posició folgada de liquiditat.

Finalment, es realitzen projeccions en escenaris adversos, segons les exigències de tensió establertes a la Guia PACL, en les quals s'estima l'horitzó de supervivència (període durant el qual es podria fer front als pagaments previstos). Els resultats dels exercicis d'estrès que s'han realitzat posen de manifest la solidesa del Grup en situacions de tensió.

8. Principals riscos

8.1. Risc de crèdit

8.1.1. Definició

El **risc de crèdit** correspon a les pèrdues que patiria el Grup en el cas que el deutor no complís amb les seves obligacions contractuals, sigui un soci o altres contraparts. És a dir, és el risc corresponent a l'incompliment de pagament per part del client de les seves operacions de crèdit, préstec o aval, pel que fa als productes financers tradicionals, o bé per part de la contrapart o emissor d'altres actius financers com els corresponents a la cartera de renda fixa. És un risc inherent a l'exercici de l'activitat creditícia.

8.1.2. Política creditícia

Caixa d'Enginyers té polítiques, mètodes i procediments establerts per aplicar en la concessió, estudi i documentació de les operacions de risc i el càlcul dels imports necessaris per a la cobertura del risc de crèdit.

Els socis a qui potencialment se'ls pugui concedir crèdit són persones físiques o jurídiques que reuneixin les característiques de solvència econòmica establertes per Caixa d'Enginyers.

En la concessió i seguiment de les operacions, és important fixar l'atenció en els aspectes fonamentals de risc següents:

- La decisió de risc s'ha de basar en la capacitat de devolució.
- La presa de la decisió de risc ha de realitzar-se de forma conjunta, i això s'instrumenta a través de les facultats de concessió.
- L'anàlisi de la sol·licitud ha de ser capaç de desestimar amb promptitud les operacions poc viables i adquirir un profund coneixement de les operacions a plantejar, i d'orientar correctament aquelles que puguin ser viables.
- La finalitat de les garanties és cobrir les contingències imprevistes. No s'han de prendre decisions de risc simplement a partir de les garanties.
- Com més gran sigui la probabilitat de contingències imprevistes (les operacions a llarg termini, en el finançament de noves activitats i en les inversions en general), més gran serà la necessitat d'aportar garanties addicionals.

- Les inversions han de comptar amb una aportació de recursos propis del sol·licitant. El finançament d'inversions no hauria de significar el 100 % dels recursos destinats. S'evitarà finançar el sòl.
- La informació facilitada s'ha de comprovar i valorar amb actitud crítica.
- El tipus d'operació sol·licitada ha de ser coherent amb la finalitat (terminis, naturalesa, etc.), i la finalitat ha de ser coherent amb la marxa real del negoci i la pràctica del sector.
- La formalització de les operacions s'ha d'ajustar estrictament a allò que s'ha aprovat, sense alterar els termes.
- El seguiment de riscos s'ha d'orientar cap a l'anàlisi del soci, desenvolupant els processos i eines que permetin tenir una visió completa de tot el seu actiu, sense oblidar el passiu, i realitzar el seguiment global de l'acreditat.
- La remuneració obtinguda amb l'operació o el seu marge ha de ser adequada al risc assumit, desenvolupant els processos i eines que permetin avaluar-ho.
- S'evitarà participar en processos de reestructuració o refinançament d'operacions externes a l'Entitat.
- Les operacions han d'evitar l'excés de concentració individual, col·lectiva i sectorial, establint mecanismes o sistemes de límits que preservin la diversificació de la cartera.
- Quan hi hagi algun conflicte d'interès o vinculació entre l'analista de riscos o les persones amb facultats d'aprovació i el deutor, es traslladarà l'anàlisi o la decisió a persones que actuïn amb independència.

8.1.3. Estructura de límits

L'Entitat considera l'establiment d'una estructura de límits com un element essencial en el control de riscos. L'establiment de límits agilita l'activitat creditícia i redueix el risc potencial. L'estructura de límits aplicada en l'activitat creditícia és d'acord amb el marc d'apetència i tolerància pel risc aprovat pel Consell Rector.

Pel que fa als límits per acreditat, l'Entitat estableix límits en la concessió de préstecs, crèdits i avals a partir d'estimacions de la severitat esperada en cas d'incompliment, ja que en cas d'incompliment la pèrdua no serà necessàriament el total de l'exposició.

Així mateix, l'estructura de límits incorpora:

- Límit màxim de concentració per soci o grup empresarial.
- Límits a l'exposició agregada en grans operacions.
- Límits a la concentració sectorial.

- Límits per pèrdua esperada.

L'anàlisi de la solvència dels socis i de les operacions de crèdit dels productes financers tradicionals és duta a terme i autoritzada pel Comitè de Crèdits de Caixa d'Enginyers, tret d'aquelles operacions que, en superar uns límits sobre facultats, requereixin l'autorització específica de la Comissió Executiva de Caixa d'Enginyers. Al seu torn, la Comissió Executiva de Caixa d'Enginyers eleva al Consell Rector, a títol informatiu, tota l'activitat creditícia aprovada per Caixa d'Enginyers.

8.1.4. Mitigació del risc

En funció de la tipologia de l'operació gestionada i les seves característiques, així com de l'anàlisi de la solvència del titular, se sol·licita l'aportació de garanties per assegurar la recuperació del deute, les quals podran ser:

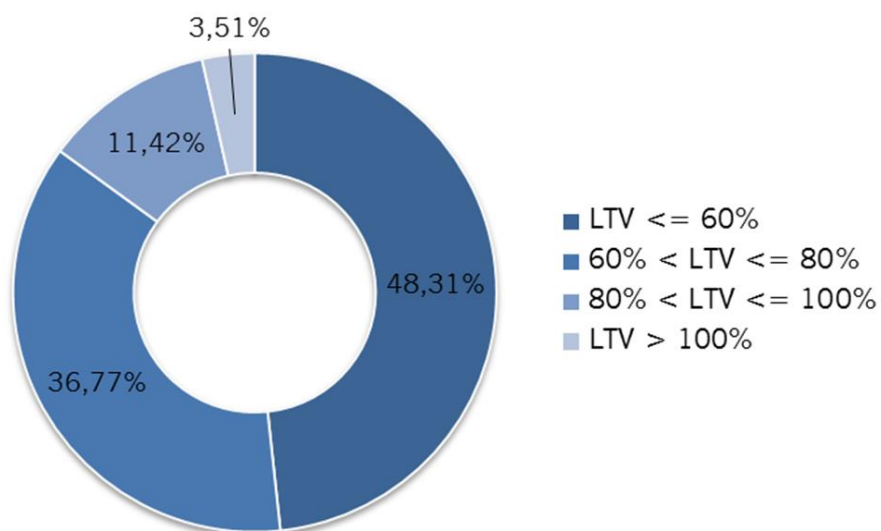
- Garanties personals basades en la solvència del sol·licitant i la seva capacitat de generació d'ingressos econòmics en relació amb el calendari d'amortització de l'operació sol·licitada.
- Avals facilitats per terceres persones relacionades amb el sol·licitant, la solvència econòmica de les quals es puguin utilitzar per reforçar la garantia personal del sol·licitant.
- Garanties reals sobre béns de qualsevol tipus de propietat del sol·licitant. Per concedir operacions amb aquestes garanties, prèviament serà requisit imprescindible la realització de verificacions sobre la titularitat real i valor econòmic dels béns aportats com a garantia. S'aplica un adequat i independent procés de valoració de les garanties immobiliàries amb l'objectiu de verificar que no hi hagi defectes, limitacions de domini o qualsevol eventualitat que pogués perjudicar, posteriorment, el desenvolupament de l'operació creditícia.

També es poden fer servir garanties aportades per organismes públics (per exemple, fons estructurals europeus) per al finançament empresarial.

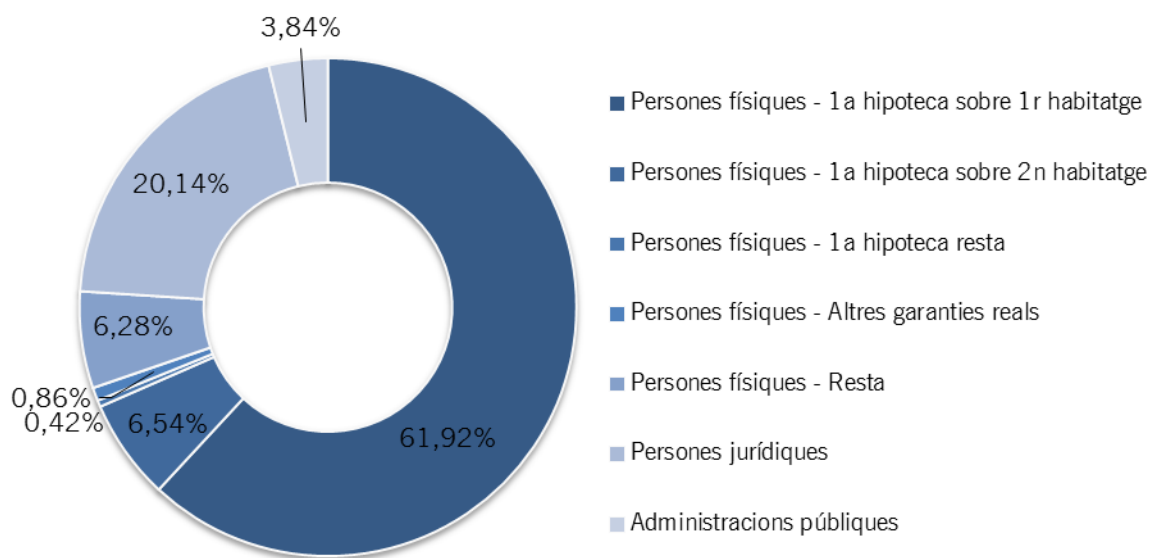
Cal assenyalar la col·lateralització elevada de tota la cartera creditícia del Grup, la qual cosa contribueix a millorar les seves ràtios de gestió. El percentatge d'operacions amb garantia real representa un 77,84 % del crèdit a la clientela total al tancament de l'exercici 2018.

Seguint la línia de diversificació i col·lateralització en la concessió de préstecs amb garantia hipotecària característica de l'Entitat, cal destacar que, durant l'exercici 2018, s'han concedit 962 operacions (819 durant l'exercici 2017) per un import mitjà de 183 milers d'euros (179 milers d'euros el 2017) i amb un *Loan to Value* mitjà del 62,38 % (64,39 % el 2017).

Distribució del Loan to Value (LTV)



Distribució del crèdit a la clientela per tipus de garantia i prestatari



8.1.5. Evolució de la morositat

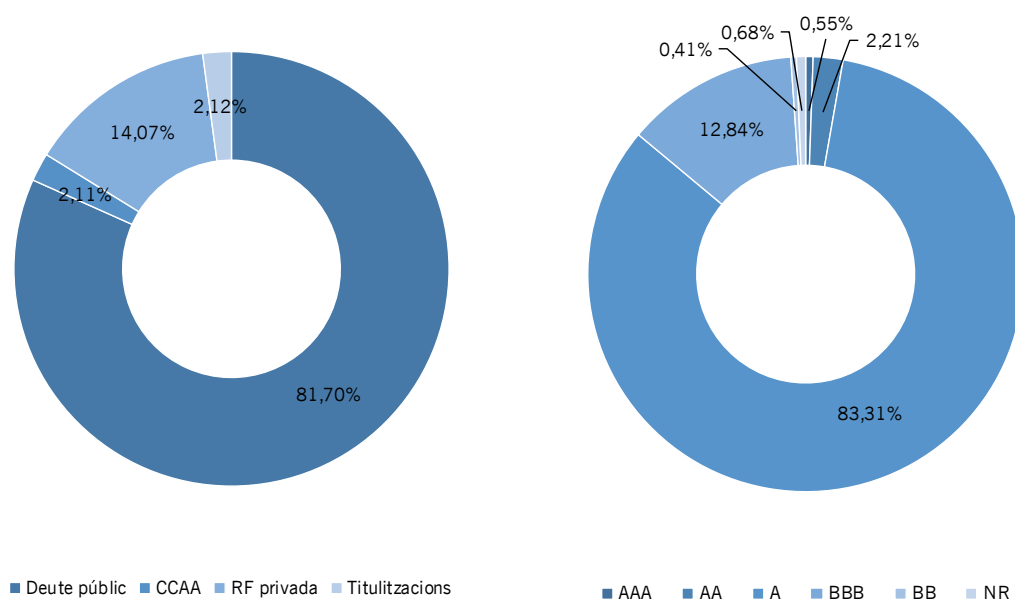
En data 31 de desembre de 2018, la taxa de morositat de Caixa d'Enginyers se situa en el 2,77 %, substancialment per sota del nivell de morositat mantingut pel sector, situat en el 5,84 % al tancament de l'exercici.

8.1.6. Risc de crèdit i contrapart en les inversions financeres

El Grup té una Política d'Inversions Financeres en la qual s'estableix un sistema de límits, d'acord amb el seu perfil de riscos, el compliment del qual, revisat permanentment, permet evitar concentracions de risc de crèdit. La majoria de les inversions en cartera es troba en actius amb bona qualificació creditícia i, sobretot, més de la meitat de les inversions són en deute públic espanyol.

A continuació, es presenta la distribució de la cartera d'inversions financeres del Grup Consolidat a nivell prudencial, excloent-hi la cartera de negociació, en data 31 de desembre de 2018, en funció dels diferents nivells de ràting i de la tipologia de deute.

Distribució de la cartera d'inversions



El risc de crèdit inclou el **risc de contrapart**, que és el risc que les contrapartides incorrin en incompliments amb el Grup abans de la liquidació definitiva de les operacions amb instruments derivats, de les operacions amb compromís de recompra, de les operacions de préstec de valors, de les operacions amb liquidació diferida i de les operacions de finançament de les garanties.

El seguiment i el compliment de l'estructura de límits permeten evitar concentracions de risc que puguin afectar els recursos propis del Grup. El risc de contrapart assumit pel Grup és molt poc significatiu en relació amb el risc de crèdit total.

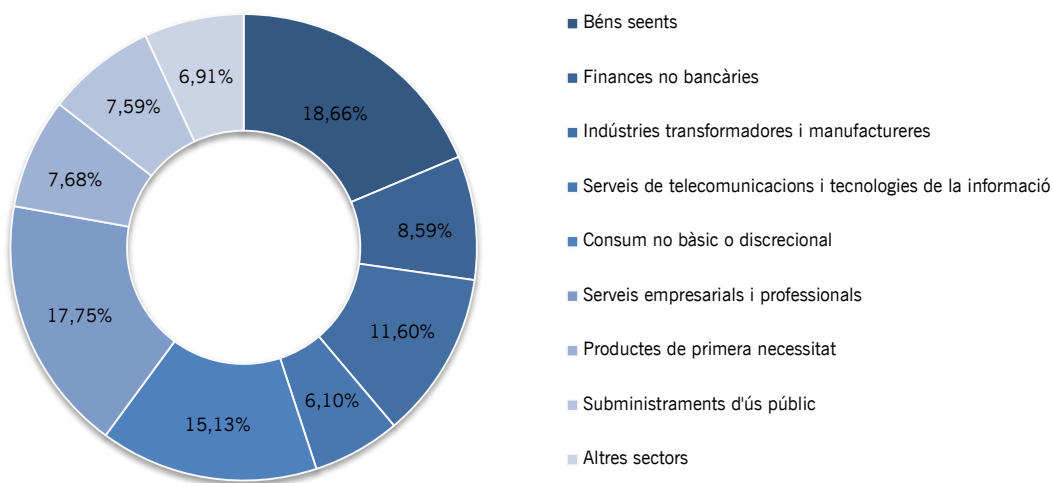
8.1.7. Risc de concentració de crèdit

El risc de concentració de crèdit està associat a la possibilitat que es produeixin pèrdues significatives com a conseqüència de la concentració de risc en un grup reduït d'acreditats, en un conjunt d'acreditats de comportament similar o en actius financers especialment correlacionats.

Amb l'objectiu de limitar la concentració sectorial, Caixa d'Enginyers ha adoptat, d'una banda, una política de concessió de crèdit prudent, la qual cosa dona com a resultat una cartera d'inversió creditícia ben diversificada i, d'altra banda, una política d'inversions financeres en l'àmbit de Grup, en la qual s'estableixen límits prudents al conjunt de les inversions en cada sector econòmic.

La distribució de l'exposició al risc de crèdit presenta un adequat nivell de diversificació sectorial.

Concentració sectorial



Els altres sectors, de manera individual, no arriben al 5 % de l'exposició total.

A més, les polítiques esmentades de concessió de crèdit i d'inversions financeres estableixen uns límits d'import i jerarquia en la presa de decisions de concessió que permeten controlar la concentració individual o de grup empresarial.

Pel que fa a les carteres de renda fixa corporativa del Grup, aquestes es troben ben diversificades, ja que esta distribuïdes en 69 grups emissors qualificats, pràcticament en la seva totalitat, amb ràting igual o superior al grau d'inversió.

8.1.8. Definicions comptables i descripció dels mètodes utilitzats per determinar les correccions per deteriorament

Veure Apartat 2.3 i 2.8 dels comptes anuals consolidats.

8.1.9. Exposició al risc de crèdit

D'acord amb la CRR, en relació amb els requeriments de recursos propis per risc de crèdit, s'entén per exposició al risc de crèdit tota partida d'actiu i tota partida inclosa en els comptes d'ordre del Grup que incorpori risc de crèdit i que no s'hagi deduït de recursos propis. S'hi inclouen, principalment, epígrafs de crèdit a la clientela amb els seus corresponents saldos disponibles, avals i garanties, valors representatius de deute i instruments de capital, caixa i dipòsits en bancs centrals i entitats de crèdit, cessió i adquisició temporal d'actius, derivats financers i l'immobilitzat material.

A continuació, es presenta el saldo d'exposició original i provisions, en data 31 de desembre de 2018, determinades d'acord amb el mètode estàndard establert en la CRR.

Categoria d'exposició	Exposició original*	Provisions	Exposició neta
Administracions centrals i bancs centrals	941.652	-	941.652
Administracions regionals i autoritats locals	85.311	-	85.311
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	47.615	-	47.615
Bancs multilaterals de desenvolupament	-	-	-
Organitzacions internacionals	-	-	-
Institucions financeres	108.420	-393	108.027
Empreses	191.496	-1.322	190.174
Minoristes	279.532	-3.244	276.288
Exposicions garantides amb immobles	1.328.990	-2.762	1.326.228
Exposicions en situació de mora	47.017	-20.810	26.207
Exposicions d'alt risc	1.949	-747	1.202
Bons garantits	0	-	0
Exposicions en renda variable	3.387	-	3.387
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	2.652	-	2.652
Altres exposicions	85.906	-	85.906
Total risc de crèdit	3.123.927	-29.278	3.094.649

En milers d'euros

* Exposició bruta d'ajustos de valor

En el següent quadre, es detalla el valor mitjà de l'exposició per risc de crèdit durant l'exercici 2018.

Categoria d'exposició	Mitjana de l'exposició original* del període
Administracions centrals i bancs centrals	903.325
Administracions regionals i autoritats locals	85.044
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	37.718
Bancs multilaterals de desenvolupament	-
Organitzacions internacionals	-
Institucions financeres	106.544
Empreses	158.302
Minoristes	283.699
Exposicions garantides amb immobles	1.320.631
Exposicions en situació de mora	49.041
Exposicions d'alt risc	1.941
Bons garantits	0
Exposicions en renda variable	3.145
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	3.001
Altres exposicions	88.764
Total risc de crèdit	3.041.155

En milers d'euros

* Mitjana de l'exposició bruta d'ajustos de valor

8.1.10. Distribució geogràfica i per contrapart de les exposicions

A continuació, es presenta el detall, en data 31 de desembre de 2018, de les exposicions al risc de crèdit del Grup Consolidable, a les quals s'ha aplicat el mètode estàndard establert en la CRR per estimar els requeriments de recursos propis per risc de crèdit i dilució, desglossades per àrees geogràfiques.

Àrea geogràfica	Exposició original*
Espanya	2.887.439
Resta de països de la Unió Europea	177.457
Resta d'Europa	13.315
Estats Units	34.605
Resta d'Amèrica	9.271
Resta del món	1.840
Total risc de crèdit	3.123.927

En milers d'euros

* Exposició bruta d'ajustos de valor

Per la seva banda, a continuació es presenta la distribució per tipus de contrapart, en data 31 de desembre de 2018.

Categoria d'exposició	Exposició original*
Administracions centrals i bancs centrals	941.652
Administracions regionals i autoritats locals	85.311
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	47.615
Bancs multilaterals de desenvolupament	-
Organitzacions internacionals	-
Institucions financeres	108.420
Empreses	191.496
Minoristes. De les quals:	
- Persones físiques	209.917
- Petites i mitjanes empreses	69.615
Exposicions garantides per béns immobles. De les quals:	
- Persones físiques	1.220.206
- Empreses i pimes	108.784
Exposicions en situació de mora	47.017
Exposicions d'alt risc	1.949
Bons garantits	-
Exposicions en renda variable	3.387
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	2.652
Altres exposicions	85.906
Total risc de crèdit	3.123.927

En milers d'euros

* Exposició bruta d'ajustos de valor

8.1.11. Venciment residual de les exposicions

A continuació, es presenta la distribució per termini de venciment residual, en data 31 de desembre de 2018, de les exposicions al risc de crèdit del Grup Consolidable, determinats d'acord amb el mètode estàndard establert en la CRR.

Categoria d'exposició	Termini de venciment residual en data 31 de desembre de 2018						
	A la vista	Fins a 3 mesos	Entre 3 mesos i 1 any	Entre 1 i 5 anys	Més de 5 anys	Sense venciment	Total
Administracions centrals i bancs centrals	67.612	18.092	29.917	603.615	218.268	4.148	941.652

Categoria d'exposició	Termini de venciment residual en data 31 de desembre de 2018						
	A la vista	Fins a 3 mesos	Entre 3 mesos i 1 any	Entre 1 i 5 anys	Més de 5 anys	Sense venciment	Total
Administracions regionals i autoritats locals	1.000	13.500	6.451	25.879	38.451	30	85.311
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	687	11	19.256	27.621	40	-	47.615
Bancs multilaterals de desenvolupament	-	-	-	-	-	-	-
Organitzacions internacionals	-	-	-	-	-	-	-
Institucions financeres	6.119	7.946	2.036	54.424	6.900	30.995	108.420
Empreses	144	8.970	11.081	112.160	55.245	3.896	191.496
Minoristes	7.080	32.052	21.268	57.597	60.394	101.141	279.532
Exposicions garantides amb immobles	44.173	2.847	4.064	20.776	1.257.045	85	1.328.990
Exposicions en Situació de Mora	-	91	-	-	-	46.926	47.017
Exposicions d'alt risc	-	-	-	-	1.115	834,53	1.949
Bons garantits	-	0	-	-	-	-	0
Exposicions en renda variable	-	-	-	-	-	3.387	3.387
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	-	-	-	-	-	2.652	2.652
Altres exposicions	10.338	-	-	-	-	75.568	85.906
Total risc de crèdit	137.153	83.509	94.073	902.072	1.637.458	269.663	3.123.927

En milers d'euros

Exposició bruta d'ajustos de valor

8.1.12. Distribució geogràfica i per contraparts de les posicions deteriorades

8.1.12.1. Exposicions deteriorades per contrapart

A continuació, es presenta el valor de les exposicions deteriorades i de les exposicions que es troben en situació de mora, en data 31 de desembre de 2018, desglossades per tipus de contrapart i determinades d'acord amb el mètode estàndard establert en la CRR, juntament amb l'import de les pèrdues per deteriorament i de les provisions per a riscos i compromisos contingents constituïdes sobre aquestes exposicions en la mateixa data.

Categoria d'exposició	Exposicions en situació de mora	Correcció de valor per deteriorament i provisions per a riscos i compromisos contingents
Empreses	1.399	1.188
Minoristes	10.067	6.232
Exposicions garantides per béns immobles	36.428	14.042
Total	47.894	21.462

En milers d'euros

8.1.12.2. Exposicions deteriorades per àrea geogràfica

Per la seva banda, a continuació es presenta el valor de les exposicions deteriorades i de les exposicions que es troben en situació de mora, en data 31 de desembre de 2018, desglossades per àrees geogràfiques, juntament amb l'import de les pèrdues per deteriorament i de les provisions per a riscos i compromisos contingents constituïdes sobre aquestes exposicions en la mateixa data.

Àrea geogràfica	Exposicions en situació de mora	Correcció de valor per deteriorament i provisions per a riscos i compromisos contingents
Espanya	47.886	21.456
Resta d'Europa	2	2
Resta del món	6	4
Total	47.894	21.462

En milers d'euros

8.1.13. Variacions produïdes durant l'exercici 2018 en les pèrdues per deteriorament i provisions per a riscos i compromisos contingents per risc de crèdit

Les variacions que s'han produït durant l'exercici 2018 en les pèrdues per deteriorament per risc de crèdit comptabilitzades pel Grup Caixa d'Enginyers i en les provisions per a riscos i compromisos contingents per risc de crèdit s'ajusten a allò que disposa l'annex IX de la Circular 4/2017.

A més, es presenta el detall de les variacions produïdes durant l'exercici 2018 en les correccions de valor per deteriorament d'actius i en les provisions per a riscos i compromisos contingents per raó de risc de crèdit.

Concepte	Correcció de valor per deteriorament d'actius financers	Provisions per a riscos i compromisos contingents	Total
Saldo a l'inici de l'exercici 2018	31.532	1.097	32.629
Dotacions netes amb càrrec a resultats	6.944	246	7.190
Recuperació d'importos dotats en exercicis anteriors	-7.194	-471	-7.665
Utilitzacions	-2.611	-	-2.611
Saldo al tancament de l'exercici 2018	28.671	872	29.543

En milers d'euros

Finalment, es detalla la informació relativa als actius financers donats de baixa del balanç de situació pel seu deteriorament.

Saldo d'actius financers per als quals es considera remota la seva recuperació a l'inici de l'exercici	22.873
Addicions	2.943
Càrrec a correccions de valor per deteriorament d'actius	2.540
Càrrec directe en el compte de pèrdues i guanys	289
Productes vençuts i no cobrats	114
Recuperacions/Baixes	-2.883
Per cobrament en efectiu	-1.577
Per cobrament en efectiu de productes vençuts i no cobrats	-71
Per condonació	-110
Per adjudicació d'actiu material	-1.011
Per altres conceptes	-114
Saldo d'actius financers per als quals es considera remota la seva recuperació al final de l'exercici	22.933

En milers d'euros

8.1.14. Informació sobre el risc de crèdit de contrapart del Grup Consolidable

Es considera risc de crèdit de contrapart al risc de crèdit en el qual incorre el Grup Consolidable en les operacions que realitza amb instruments financers derivats, en les operacions amb compromisos de recompra, de préstecs de valors o matèries primeres, en les operacions de liquidació diferida i en les operacions de finançament de garanties.

Cal destacar que el risc de contrapart assumit pel Grup és poc significatiu en relació amb el risc de crèdit total.

A continuació, es presenta el detall de l'exposició creditícia del Grup Consolidable al risc de contrapart, en data 31 de desembre de 2018, estimada com l'import de l'exposició creditícia del Grup Consolidable pels instruments financers enumerats en el paràgraf anterior, neta de l'efecte dels corresponents acords de compensació contractual i de les garanties rebudes de les contraparts de les operacions.

Informació sobre el risc de crèdit de contrapart del Grup Consolidable	
Valor raonable positiu dels contractes	136
Exposició creditícia després de la compensació	1.348
Menys: Efecte de les garanties rebudes	0
Exposició creditícia en derivats després de la compensació i de les garanties	1.348

En milers d'euros

El valor de l'exposició al risc de crèdit de contrapart s'ha calculat, d'acord amb allò que estableix l'article 274 de la CRR, aplicant el mètode de valoració a preus de mercat.

En l'actual context de mercat, els derivats es contracten sota diferents contractes marc, sent els més generalitzats els desenvolupats per la International Swaps and Derivatives Association (ISDA), i per al mercat espanyol, pel Contracte Marc d'Operacions Financeres (CMOF). Gran part de les operacions de derivats en cartera han estat tancades sota aquests contractes marc. A més, és pràctica habitual en les noves operacions incloure annexos d'acord de col·lateral denominats Credit Support Annex (CSA), limitant d'aquesta manera l'exposició davant d'una eventual fallida de la contrapartida.

8.1.15. Operacions amb derivats de crèdit

En data 31 de desembre de 2018, el Grup Consolidable no té contractades operacions de derivats de crèdit.

8.1.16. Mètode estàndard

8.1.16.1. Identificació de les agències de qualificació externa utilitzades

En data 31 de desembre de 2018, el Grup Consolidable utilitza qualificacions de les agències de qualificació externa (ECAI) elegibles, concretament Standard & Poor's, Moody's Investors Service i Fitch Ratings, i no s'han produït canvis durant l'exercici.

Les exposicions per a les quals s'utilitzen les qualificacions de cada ECAI són les corresponents a la cartera majorista.

En els casos en què per a una contrapart hi hagi qualificacions de diferents ECAI, el Grup segueix el procediment establert en l'article 138 de la CRR, en el qual es detalla l'ordre de prelación que s'ha d'utilitzar en l'assignació de qualificacions.

D'una banda, quan es disposi de dues avaluacions creditícies d'ECAI designades que corresponguin a dues ponderacions diferents, s'aplicarà a l'exposició la ponderació de risc més elevada. En canvi, quan hi hagi més de dues qualificacions creditícies per a una mateixa exposició, s'utilitzaran les dues qualificacions que produeixin les ponderacions de risc més baixes. Si les dues ponderacions coincideixen, s'hi aplicarà aquesta ponderació, si no coincideixen, s'hi aplicarà la més alta de les dues.

8.1.16.2. Descripció del procés d'assignació de qualificacions creditícies d'emissions públiques de valors a actius comparables

En data 31 de desembre de 2018, el Grup Consolidable no ha realitzat assignació de qualificacions creditícies d'emissions públiques de valors a actius comparables.

8.1.16.3. Efecte en les exposicions al risc de l'aplicació de tècniques de reducció del risc

En el càlcul del capital necessari per risc de crèdit, en data 31 de desembre de 2018, el Grup Consolidable ha aplicat únicament tècniques de reducció del risc en el cas d'exposicions que comptin amb garanties dineràries o pignoratives sobre valors de deute públic espanyol i de comunitats autònomes. L'impacte d'aquestes tècniques de reducció del risc no és significatiu, ja que s'ha aplicat una reducció en l'exposició de 23.440 milers d'euros, sobre una base d'exposició al risc de crèdit (net d'ajustos de valor i provisions i excloent-hi l'exposició en titulitzacions inversores) de 3.071.343 milers d'euros.

8.1.17. Operacions de titulització

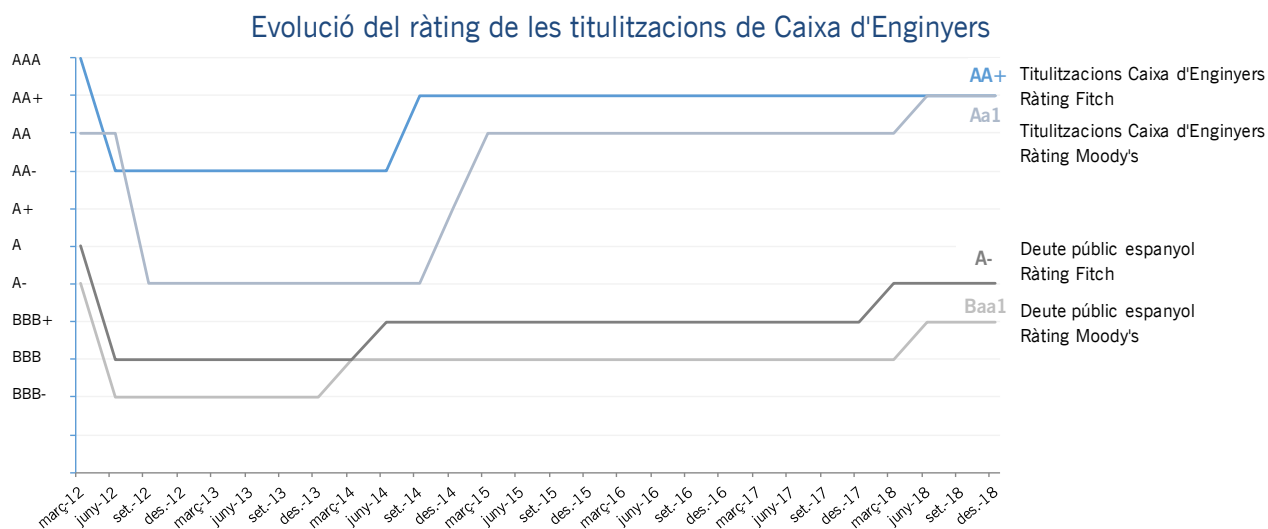
L'Entitat realitza operacions de titulització d'actius, bàsicament, com un mecanisme d'obtenció de liquiditat a curt termini mitjançant la mobilització de part de la seva cartera d'inversió creditícia i que permet homogeneïtzar actius heterogenis de la seva cartera a l'efecte de realitzar-ne una gestió més eficient davant de tercers o davant del mercat, sigui mitjançant la seva venda directa o mitjançant la seva cessió temporal o utilització com a col·lateral.

L'Entitat ha participat en el passat en la creació de cinc operacions de titulització multicedents d'actius hipotecaris, de les quals tres segueixen vives el 31 de desembre de 2018. Amb caràcter general, l'Entitat presta, a aquestes operacions, cobertura d'una part del risc de crèdit associat a les emissions realitzades pels fons de titulització d'actius mitjançant l'adquisició de determinats trams subordinats de les esmentades emissions ("trams de primeres pèrdues"), emesos pels fons de titulització.

A aquests cinc programes de titulització hipotecària multicedents, l'Entitat va aportar, en el seu conjunt, préstecs hipotecaris per un import inicial de 341 milions d'euros. L'import pendent d'amortització d'aquests préstecs per a les tres titulitzacions vives, en data 31 de desembre de 2018, és de 31.980 milers d'euros.

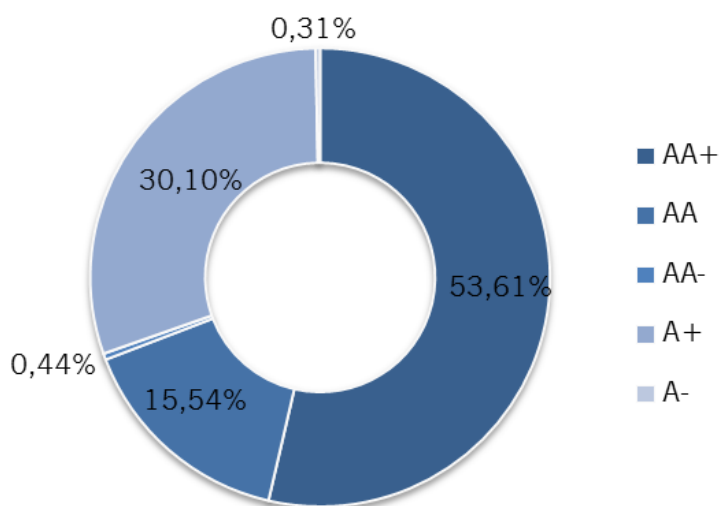
A més, l'Entitat va realitzar, com a cedent única, dos programes de titulització d'actius hipotecaris, el fons Caixa Enginyers TDA 1, Fons de Titulització d'Actius, i el fons Caixa Enginyers AyT 2, Fons de Titulització d'Actius, en els exercicis 2009 i 2012, respectivament. L'import inicial dels préstecs hipotecaris titulitzats en el conjunt de les dues emissions esmentades va ascendir a 720 milions d'euros. En data 31 de desembre de 2018 l'import pendent d'amortització dels esmentats préstecs és de 402.706 milers d'euros.

A continuació, es mostra l'evolució dels ràntings que corresponen al tram sènior de la titulització de Caixa d'Enginyers AyT2.



A continuació, es mostra la distribució per ràting, en data 31 de desembre de 2018, dels bons emesos pels esmentats programes de titulització que l'Entitat manté en cartera, havent aplicat la metodologia d'assignació de ràting definida en la CRR quan hi ha més d'un ràting, sent per a les titulitzacions la qualificació més baixa pel fet de disposar d'una o dues avaluacions creditícies de diferents agències de ràting.

Distribució per ràting dels programes de titulització



La gestió d'aquests fons de titulització és duta a terme per Titulització d'Actius, SGFT, SA, i per Haya Titulización, SGFT, SA. L'Entitat manté la gestió de les operacions titulitzades després de la seva transferència als fons de titulització corresponents.

Totes les operacions de titulització realitzades pel Grup Caixa d'Enginyers es consideren operacions de titulització tradicionals, i no ha realitzat operacions de titulització sintètica.

El Grup Caixa d'Enginyers calcula els seus requeriments de recursos propis acollint-se a l'opció d'incloure únicament les exposicions titulitzades en el càlcul de les exposicions ponderades per risc, com si no s'hagués titulitzat, segons allò que disposa el segon paràgraf de l'apartat 2 de l'article 245 de la CRR.

A continuació, es presenta un detall de les posicions mantingudes en operacions de titulització inversores, en data 31 de desembre de 2018, a les quals aplica, a l'efecte del càlcul dels seus requeriments de recursos propis per risc de crèdit, el tractament que disposa l'article 405 de la CRR.

Classificació		Import de l'exposició
Entitat originadora: exposicions totals		-
Entitat inversora: exposicions totals		23.313
Desglossament de les posicions vives per nivell de qualitat creditícia a l'inici	Nivell de qualitat creditícia 1	21.771
	Nivell de qualitat creditícia 2	1.541
	Nivell de qualitat creditícia 3	-
	Nivell de qualitat creditícia 4	-
	Resta de nivells i sense qualificar	-

En milers d'euros

8.2. Risc de mercat

El risc de mercat és el risc associat a la possibilitat de tenir pèrdues en les posicions de la cartera de negociació motivades per moviments adversos en les variables de mercat.

Per a la gestió del risc de mercat, a més de les mesures de durada, convexitat i sensibilitat, s'aplica diàriament una triple estructura de límits. En primer lloc, es calculen diferents escenaris que permeten estimar les pèrdues que tindria la cartera de negociació en situacions de tensió greu del sistema financer. En segon terme, s'obté el Valor en Risc (VaR) a un dia de la cartera mitjançant simulacions de Montecarlo, fent servir un interval de confiança del 99 %. Finalment, es determina diàriament el consum de capital per risc de mercat de la cartera de negociació i es comprova, com en la resta de casos, que compleix el límit corresponent establert pel Consell Rector. Així mateix, s'inclou la cartera de negociació en el control dels límits per risc de contrapartida vàlids per a les inversions financeres del Grup.

Complementàriament a la mesura del VaR, es calcula el VaR Condicional (o TailVaR), estadístic que mesura la pèrdua mitjana que es produiria en els casos en què se superés el nivell de VaR, i el Component VaR, que mesura la contribució d'una subcartera al VaR total de la cartera.

<i>En milers d'euros</i>		Cartera de negociació		
Tipus d'Actiu	VaR	VaR Condicional	Component VaR	
Total	363	455		
Renda fixa	329	418	194	
Renda variable	178	226	162	
Fons d'inversió	8	10	8	
Suma de VaR i VaR Condicional	516	655		
Efecte de diversificació	153	200		

VaR calculat amb un interval de confiança del 99 % i un horitzó temporal d'un dia.

En data 31 de desembre de 2018, el Grup Consolidable, tal com s'indica en els apartats 7.2 i 7.3 anteriors, està subjecte a requeriments de recursos propis associats a la cartera de negociació per un import de 3.132 milers d'euros.

Cal indicar que, a l'efecte del càlcul dels requeriments de recursos propis associats a la cartera de negociació, el Grup Consolidable considera com a recursos propis les posicions en instruments financers i matèries primeres que es mantenen amb la intenció de negociar o que serveixen de cobertura als elements de l'esmentada cartera.

A continuació, es presenta el detall dels requeriments per risc de mercat calculat aplicant una ràtio de capital total de 9,875 %.

Tipus de risc	Import dels requeriments de recursos propis
Risc de posició en la cartera de renda fixa	1.781
Risc de posició en accions i participacions	1.351
Risc de posició en matèries primeres	-
Risc de liquidació	-
Risc de tipus de canvi	-
Import en data 31 de desembre de 2018	3.132

En milers d'euros

8.3. Risc operacional

El risc operacional es defineix com tots els esdeveniments que puguin generar pèrdues a conseqüència de processos interns inadequats, errors humans, funcionament incorrecte dels sistemes d'informació o esdeveniments externs. Aquest risc és inherent a l'operativa diària de tota entitat, per la qual cosa el seu control ha de ser objecte de consideració en tots els àmbits.

Aquesta definició inclou el risc legal, però exclou el risc estratègic i el risc d'imatge o de reputació.

El risc legal inclou, entre d'altres, la possibilitat de ser sancionat, multat o obligat a pagar danys punitius com a resultat d'accions del supervisor o d'acords privats entre les parts.

El model organitzatiu adoptat pel Grup Caixa d'Enginyers es basa en tres pilars o nivells de responsabilitat independents:

- Funcions de Negoci i Suport: són responsables d'identificar, avaluar, gestionar, controlar i informar els riscos operacionals de la seva activitat.
- Funció de Risc Operacional: és l'encarregada de definir la metodologia i les solucions per a la correcta identificació, mesurament, control i gestió del risc operacional del Grup i, a més, de controlar el seu correcte desplegament.
- Funció d'Auditoria Interna: en relació amb el risc operacional, és l'àrea responsable de revisar el compliment del model d'identificació, mesurament, control i gestió del risc operacional establert.

La Funció de Risc Operacional analitza, informa i assessora les Funcions de Negoci i Suport sobre la millor manera d'avaluar el risc operacional.

La gestió diària del risc operacional recau en les diferents àrees i departaments de l'Entitat, que mantenen línies de comunicació amb la Funció de Risc Operacional. Aquesta treballa amb les àrees i els departaments en l'obtenció d'informació i implantació d'accions, si s'escau, per a la gestió del risc. Per a una correcta interacció entre la Funció de Risc Operacional i les esmentades àrees i funcions, s'ha definit el rol d'Expert de Procés en aquestes àrees i departaments.

A més, cal destacar que l'Entitat té contractada una pòlissa d'assegurança integral bancària que dona cobertura, essencialment, a les pèrdues que poguessin produir-se com a resultat d'esdeveniments relacionats amb riscos operacionals (fraud informàtic, infidelitat d'empleats, etc.).

La metodologia aplicada pel Grup Consolidable per al càlcul de requeriments de recursos propis per risc operacional, tal com s'indica en l'apartat 7.4 anterior, és la corresponent al mètode de l'indicador bàsic descrit a l'article 315 de la CRR, és a dir, s'ha aplicat un coeficient de ponderació del 15 % a la mitjana del producte dels ingressos rellevants del compte de pèrdues i guanys dels tres últims exercicis financers complets, quan siguin positius, que dona com a resultat uns requeriments de recursos propis per risc operacional, calculat aplicant una ràtio de capital total de 9,875 %, de 10.268 milers d'euros.

8.4. Risc de tipus d'interès

El risc de tipus d'interès estructural és la possibilitat de tenir pèrdues per l'impacte potencial de canvis en els tipus d'interès sobre els beneficis de l'Entitat o sobre el valor net dels seus actius. El risc de tipus d'interès s'exclou de la cartera de negociació.

Caixa d'Enginyers disposa de l'eina de gestió d'actius i passius Focus d'ALM, implantada durant l'exercici 2014, per a l'avaluació de la seva exposició al risc de tipus d'interès, que permet analitzar, estàticament, els *gaps* de venciment o repreciaió entre actius i passius, la sensibilitat o el valor econòmic i, dinàmicament, la simulació del marge financer i el valor econòmic futur, així com les seves sensibilitats a variacions de tipus d'interès.

Per realitzar la distribució per venciment o repreciaió, els actius i passius del balanç es distribueixen per intervals en funció del seu venciment o termini de repreciaió. En el cas dels actius i passius amb tipus d'interès flotant, d'acord amb la pràctica habitual en la gestió de riscos, s'assignen els principals, juntament amb els fluxos d'interès que corresponguin, a la banda temporal en què tingui lloc la pròxima revisió del tipus d'interès i, després de l'esmentada data, s'informen exclusivament els fluxos d'interès lligats a l'*spread*, d'acord amb el calendari d'amortització de l'operació.

Cal indicar que no es fan mesuraments separats del risc de tipus d'interès per a les posicions mantingudes en cada divisa, ja que les posicions mantingudes en divises diferents a l'euro no són significatives.

El mesurament i l'anàlisi d'aquest risc per part de l'Entitat avaluen, entre d'altres, els aspectes següents:

- Les previsions econòmiques nacionals i internacionals.
- Les previsions de tipus d'interès i diferencials.
- Les desigualtats en l'estructura del balanç.
- L'evolució dels actius i els passius sensibles.
- L'evolució del marge d'interessos de l'Entitat.
- La sensibilitat del valor econòmic del balanç al risc estructural de tipus d'interès.
- La sensibilitat del marge d'interès, d'aquí a un i dos anys vista, al risc estructural de tipus d'interès.

A partir de les anàlisis anteriors, el Grup Caixa d'Enginyers adopta les mesures necessàries que garanteixin una gestió òptima de l'esmentat risc.

En data 31 de desembre de 2018, la sensibilitat del valor econòmic de l'Entitat a un moviment paral·lel de la corba de tipus d'interès de -200 punts bàsics⁴ se situa en un 0,69 %. La simulació del marge financer a un any, tenint en compte el manteniment de l'estructura de balanç, mostra una sensibilitat a moviments paral·lels de les corbes de tipus d'interès de -200 punts bàsics⁴ del 0,85 %.

Les xifres assenyalades posen de manifest que un potencial moviment advers en les corbes de tipus d'interès suposaria un impacte reduït tant en el valor econòmic com en el marge financer de l'Entitat i, per extensió, del Grup.

8.5. Risc de liquiditat

Per risc de liquiditat s'entén la possible pèrdua en una situació en què sigui impossible aconseguir, a preus raonables, fons per fer front puntualment a les obligacions de pagament, tant pel reintegrament de recursos o utilització de disponibles en operacions de crèdit per part de clients com per la liquidació d'operacions de mercat.

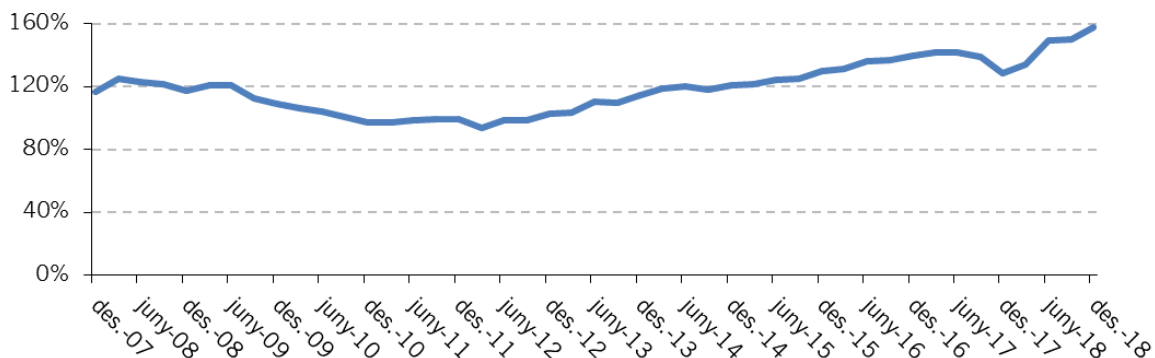
L'objectiu de les polítiques de gestió de la liquiditat del Grup és assegurar els fons requerits per cobrir les necessitats del negoci, diversificant les fonts de finançament i minimitzant el seu cost. El Grup, a través de l'entitat matriu, supervisa la seva posició de liquiditat i les seves estratègies de finançament de forma continuada. A més, disposa de la projecció de les ràtios de liquiditat en diferents escenaris, de l'estrès test dels coixins de liquiditat i d'un pla de contingències de liquiditat que permet gestionar els possibles esdeveniments inesperats, per condicions econòmiques o de mercat, o altres situacions fora del control directe de Caixa d'Enginyers que podrien causar dificultats de liquiditat a curt o a llarg termini.

Cal destacar la ràtio favorable de liquiditat estructural (definida com el quocient entre els dipòsits i el crèdit de la clientela) mantinguda històricament pel Grup Caixa d'Enginyers que, en data 31 de desembre de 2018, se situa en el 157,75 %.

⁴ Segons allò que estableixen les Aplicacions Tècniques del *Reporting* Regulador, es considera un floor en el 0 % amb el criteri següent:

- La corba inicial es mantindrà als seus nivells observats, encara que resultés negativa en algun tram de la corba.
- El desplaçament a la baixa de la corba no suposarà l'aplicació del sòl en el 0 % per als tipus negatius.

Evolució de la ràtio de liquiditat estructural



La situació folgada de liquiditat mantinguda pel Grup Caixa d'Enginyers, a més de formar part de l'estratègia de negoci del Grup, és a causa del perfil de socis amb qui treballa i la seva elevada fidelitat amb l'Entitat a conseqüència del model societari, ja que també en són els propietaris.

A més, l'estructura del balanç de Caixa d'Enginyers li ha permès generar coixins de liquiditat considerables per afrontar possibles contingències no previsibles.

8.5.1. LCR i NSFR

Caixa d'Enginyers realitza el seguiment de la ràtio de cobertura de liquiditat i de la ràtio de finançament net estable de Caixa d'Enginyers (LCR i NSFR, respectivament, per les seves sigles en anglès), que es comunica al Banc Central Europeu a través del *reporting* dels estats COREP.

L'objectiu de l'LCR és mesurar el grau de cobertura de les necessitats de liquiditat d'una entitat en un període d'estrès de liquiditat de 30 dies mitjançant els seus actius líquids d'alta qualitat. Per a això, la regulació determina quins actius líquids es consideren d'alta qualitat i quins són els percentatges de sortides de passiu en els propers 30 dies.

$$\text{LCR} = \frac{\text{Actius líquids d'alta qualitat (HQLA)}}{\text{Net de cash flows en 30 dies}}$$

on $\text{Net de cash flows en 30 dies} = \text{Sortides} - \text{Entrades}$

Per la seva banda, l'NSFR permet conèixer la capacitat de resistència en un any mesurant la proporció dels fons de finançament estable sobre els actius que requereixen finançament, perseguint l'estabilitat a llarg termini en el finançament mitjançant un millor *matching* en els venciments entre actiu i passiu. L'objectiu de Basilea III era introduir el límit d'NSFR el 2018; no obstant això, a Europa s'introdueix amb els canvis en la regulació de solvència aprovats pel Parlament Europeu el 16 d'abril de 2019.

$$\text{NSFR} = \frac{\text{Nivell disponible de finançament estable}}{\text{Nivell requerit de finançament estable}} \geq 100 \%$$

Les dues ràtios s'han mantingut en nivells elevats durant l'exercici. Concretament, en data 31 de desembre de 2018, la ràtio LCR se situa en un 276 % (el requeriment regulador és el 100 %) i la ràtio NSFR estimada, en un 153 %.

A continuació, es mostren les dades de la ràtio LCR per a cada trimestre de 2018 calculades com la mitjana simple de les observacions de final de mes al llarg dels dotze mesos anteriors a l'acabament de cada trimestre.

Trimestre que acaba el:	31/03/2018	30/06/2018	30/09/2018	31/12/2018
Nombre de punts de les dades utilitzades en el càlcul de les mitjanes:	12	12	12	12
Coixí de liquiditat	560.698	587.801	645.093	763.001
Total de sortides d'efectiu netes	233.362	241.330	269.718	307.124
Ràtio de cobertura de liquiditat	241 %	244 %	238 %	246 %

Imports en milers d'euros

8.5.2. Liquiditat disponible

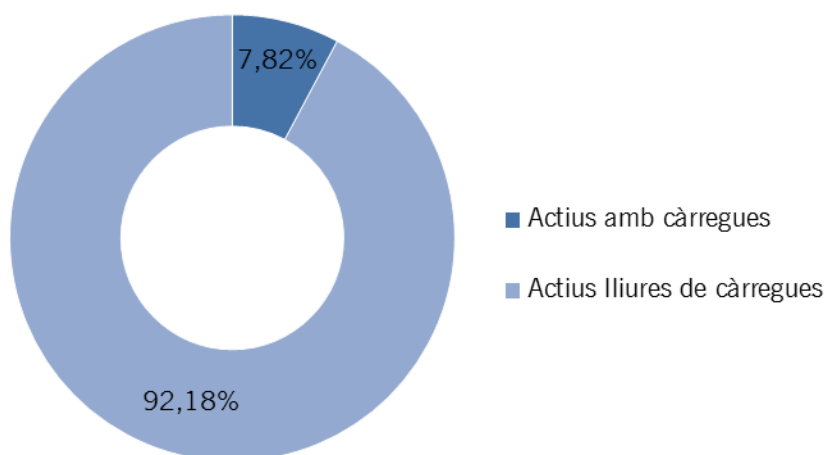
La xifra interna de Tresoreria Disponible Valor Avui, definida com el saldo en compte corrent del Banc d'Espanya, el saldo associat a la possibilitat de venda en simultànies o repo, la part no disposada de la pòlissa al Banc d'Espanya i l'import dels actius cedibles a facilitats diàries del Banc Central Europeu, se situa en aproximadament 1.075 milions d'euros al tancament de l'exercici 2018, fet que representa el 35,68 % de l'actiu de l'Entitat. Hi ha actius addicionals que permeten obtenir liquiditat amb data valor futura.

El volum elevat de liquiditat disponible posa de manifest la capacitat de l'Entitat per fer front a possibles situacions inesperades d'estrès de liquiditat.

8.5.3. Gravamen sobre actius (Asset Encumbrance)

Segons la normativa establerta per l'Autoritat Bancària Europea, es consideren actius compromesos tots aquells que s'hagin aportat com a garantia o col·lateral en operacions per obtenir liquiditat i aquells actius associats a passius per un motiu diferent al del finançament.

Distribució d'actius



Els actius compromesos el 31 de desembre de 2018 s'eleva a 237 milions d'euros i estan lliures de càrregues el 92 % dels actius. Els passius financers associats als actius gravats ascendeixen, al tancament de 2018, a 202 milions d'euros.

Actius	Actius amb càrregues	Actius lliures de càrregues
Crèdits i préstecs	139.017	1.557.141
Instruments de capital	0	11.387
Valors representatius de deute	97.970	1.027.733
Rest a d'actius	0	196.443
Total	236.987	2.792.704

En milers d'euros

Els actius compromesos corresponen a préstecs titulitzats i a valors representatius de deute lliurats en operacions de cessió temporal d'actius, així com als col·laterals pignorats utilitzats en determinades operacions de finançament amb bancs centrals. També s'hi inclouen com a actius compromesos tot tipus de col·lateral lliurat per garantir l'operativa de derivats.

No hi ha garanties rebudes compromeses en la data de referència.

8.6. Palanquejament

Basilea III introdueix la ràtio de palanquejament o *leverage ratio* com una mesura complementària a les ràtios de solvència que no es basa en ponderacions de risc i prova de preservar la fortalesa financera de les entitats evitant un endeutament excessiu. El Comitè de Basilea proposa un límit mínim per a aquesta ràtio situat en el 3 % que s'ha de complir el 2018, i que a la Unió Europea s'aplicarà més endavant.

$$\text{Ràtio de palanquejament} = \frac{\text{Recursos propis Tier 1}}{\text{Actius en balanç i altres fora de balanç}} \geq 3 \% \text{ el 2018}$$

A continuació, es mostra el detall dels elements que formen la ràtio de palanquejament del Grup Consolidable al tancament de l'exercici 2018, segons la definició transitòria. Aquesta ràtio s'ha situat, en l'esmentada data, en un 5,03 % (4,72 % sense incloure els resultats de l'exercici assignables a reserves), àmpliament per sobre del mínim que proposa el Comitè de Basilea.

Capital de nivell 1	151.566
Actius en balanç i altres fora de balanç	3.010.944
Operacions de finançament de valors ⁵	0
Excepció en les operacions de finançament de valors ⁶	0
Derivats: valor de reposició de mercat	136
Derivats: addició - mètode de valoració a preus de mercat	1.213
Altres partides fora de balanç	106.377
Altres actius	2.937.030
Actius deduïts del capital de nivell 1	-33.812

En milers d'euros

⁵ Exposició segons l'article 429 de la CRR.

⁶ Addició segons l'article 429 ter, apartat 4, i l'article 222 de la CRR.

La ràtio de palanquejament es calcula, almenys, trimestralment duent a terme una avaluació i seguiment d'aquesta mesura per garantir que el palanquejament es manté lluny dels nivells mínims, sense debilitar la rendibilitat de l'Entitat. De forma periòdica, s'informa de les estimacions i de l'evolució de la ràtio de palanquejament al Consell Rector de l'Entitat, així com a la Direcció General i al Comitè de Política Global del Risc.

8.7. Risc de reputació

El Grup Caixa d'Enginyers entén per risc de reputació el perjudici que per al Grup comporta una informació o publicitat negativa en relació amb les seves pràctiques de negoci, sigui certa o no, i que pugui afectar la seva base de clients, els seus costos de litigació o els seus ingressos. Està associat a les repercussions que per al Grup poden suposar el seu descrèdit o la seva desconfiança davant de la seva clientela actual i potencial. El Grup disposa de polítiques per a la gestió del risc de reputació, entre les quals figuren la Política de *Product Governance*, la Política de Prevenció de Blanqueig de Capitals i les polítiques en l'àmbit MiFID i de protecció a l'inversor.

8.8. Participacions i instruments de capital

8.8.1. Criteris de classificació, valoració i comptabilització

A les Notes 2.1 i 2.2 dels comptes anuals consolidats s'inclou una descripció de les carteres en què es classifiquen les participacions i els instruments de capital propietat del Grup Caixa d'Enginyers, juntament amb els criteris comptables de registre i valoració que s'hi apliquen. A aquestes Notes també s'indiquen els models i les assumpcions aplicats per a la determinació del valor dels instruments inclosos a cada cartera.

El Grup Caixa d'Enginyers té participacions i instruments de capital amb diferents objectius. En aquest sentit, té participacions en entitats en les quals intervé, més o menys intensament, en la seva gestió i processos de presa de decisions, amb les quals persegueix la consecució d'objectius que s'integren a l'estratègia i als objectius del Grup Caixa d'Enginyers en el seu conjunt i/o que suposen una part molt significativa o rellevant de l'activitat, de la gestió de riscos o dels resultats del Grup Caixa d'Enginyers i/o en les quals hi ha una intenció de mantenir una relació de permanència en el seu accionariat ("participacions estratègiques"). Així mateix, també té participacions en altres entitats amb objectius diferents, bàsicament consistents a maximitzar els resultats que s'obtinguin a través de la gestió de les posicions en les esmentades entitats, de manera coordinada amb els objectius i les estratègies de gestió de riscos del Grup Caixa d'Enginyers ("carteres mantingudes amb ànim de venda").

Amb caràcter general, les participacions i els instruments de capital propietat del Grup Caixa d'Enginyers que es tenen amb finalitats estratègiques es troben classificats comptablement en l'epígraf "Entitats del grup" o "Entitats associades" del balanç públic, mentre que aquelles participacions que es tenen amb ànim de venda i que no formen part de la cartera de negociació es troben classificades en la cartera d'actius financers disponibles per a la venda, concretament en l'epígraf "Instruments de capital" del balanç públic.

8.8.2. Informació quantitativa

A les Notes 1, 2 i 8 dels comptes anuals consolidats s'inclou tota la informació econòmica relativa a les participacions i als instruments de capital que són propietat del Grup Caixa d'Enginyers, excepte la corresponent a les carteres amb canvis en resultats.

9. Informació sobre remuneracions

Segons s'estableix a l'article 85 de la Llei 10/2014 sobre ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit, les entitats han de divulgar i actualitzar, amb una periodicitat, almenys, anual, la informació relativa a les seves polítiques i pràctiques de remuneració que es detalla a la part vuitena de la CRR.

A més, cal destacar els següents documents publicats en l'àmbit regulador i supervisor en matèria de remuneracions:

- El Reglament Delegat (la UE) núm. 604/2014 de la Comissió sobre els criteris qualitius i els criteris quantitatius adequats per determinar les categories de personal amb activitats professionals que tenen una incidència important en el perfil de risc.
- Les directrius sobre polítiques i pràctiques de remuneració publicades per l'Autoritat Europea de Valors i Mercats (d'ara endavant, ESMA).
- Reial Decret 84/2015, pel qual es desplega la Llei 10/2014 sobre ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit.
- Directrius EBA/GL/2016/06 sobre polítiques i pràctiques de remuneració relacionades amb la venda de productes i la prestació de serveis de banca minorista.
- La Circular 2/2016 del Banc d'Espanya, a les entitats de crèdit, sobre supervisió i solvència, que completa l'adaptació de l'ordenació jurídica espanyola a la Directiva 2013/36/UE i al Reglament (UE) núm. 575/2013.

9.1. Política de Remuneració i òrgans responsables

La Política de Remuneració del Grup Caixa d'Enginyers s'ha definit tenint en compte el marc regulador sobre remuneracions.

El Consell Rector de Caixa d'Enginyers és el màxim òrgan decisor i garant en l'aplicació de la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers. Malgrat això, el Consell Rector delega en la Comissió Executiva de Caixa d'Enginyers l'aprovació d'aquesta política. L'esmentat òrgan té la responsabilitat de comprovar, amb una periodicitat mínima anual, el grau de compliment de la Política Retributiva.

L'anàlisi de l'esmentat grau de compliment està delegada, al seu torn, en la Comissió de Nomenaments i Retribucions, les principals funcions de la qual són proposar, informar i supervisar les qüestions relatives a la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers, la selecció, nomenament i cessament d'alts directius, personal clau i les funcions de control intern, que inclou la seva avaluació inicial i

periòdica respecte als criteris d'idoneïtat regulats per la legislació vigent, així com donar assistència especialitzada al Consell Rector, a la seva Comissió Executiva i als Consells d'Administració de les filials del Grup Caixa d'Enginyers (que coneixeran i vetllaran perquè en la Política Retributiva es recullin els criteris i normes d'aplicació adequats a la seva estructura, volum i perfil de risc) dins del seu àmbit d'actuació.

Pel que fa a la valoració de la idoneïtat dels candidats, és la Comissió Executiva la que resol sobre la idoneïtat o no del personal subjecte (consellers i personal clau) i ha de ser ratificat pel Consell Rector. La Política de Selecció i Nomenaments, aprovada pel Consell Rector, recull l'avaluació de la idoneïtat del candidat, segons determinats requisits d'honorabilitat professional, i tenint en compte aspectes com la trajectòria, l'experiència i els coneixements, els quals han de de ser adequats a les funcions que han d'exercir. L'esmentada política articula mecanismes perquè el Consell Rector, en el seu conjunt, disposi de les competències adequades per desenvolupar les seves funcions i dur a terme un bon govern de l'Entitat, d'acord amb la seva escala, volum i complexitat. Els procediments de selecció dels membres del Consell afavoreixen la diversitat d'experiències i de coneixements i eviten tendències que puguin implicar alguna discriminació.

A continuació, detallem les funcions principals de la Comissió de Nomenaments i Retribucions.

- Revisar la vigència de la Política Retributiva: a proposta de l'Alta Direcció, amb l'assessorament de la Direcció de Persones, ha de revisar que la política s'ajusta a la normativa legal vigent, així com a la realitat del Grup Caixa d'Enginyers pel que fa a línies de negoci, gestió de riscos i àmbit d'aplicació, que es poden veure afectats per qualsevol canvi rellevant dins de l'estructura organitzativa de l'Entitat o per un canvi significatiu en el seu perfil de risc havent, si s'escau, de revisar els criteris de remuneració del Col·lectiu Identificat.
- Definir el Col·lectiu Identificat: analitza els canvis en l'estructura retributiva que afectin aquest col·lectiu, verificant la seva coherència amb la política, les polítiques internes en matèria de solvència i gestió del risc, i revisa la seva adequació al marc normatiu prudencial.
- Realitzar una avaluació anual i independent: a través de l'informe anual que realitza la funció d'auditoria interna, ha d'avaluar la correcta aplicació de la política.

Per assegurar el compliment de la normativa respecte a les directrius d'ESMA i EBA, així com de tot allò relacionat amb l'àmbit MiFID, la Comissió de Nomenaments i Retribucions utilitza la revisió realitzada per la funció de *Compliance*, que ha d'analitzar, amb caràcter previ a la presentació davant de la Comissió, les propostes retributives presentades per l'Alta Direcció, amb l'assessorament de l'Àrea de Persones, relatives al Col·lectiu MIFID i al Col·lectiu Directrius EBA.

Els òrgans de control que participen en el disseny, aplicació, seguiment i supervisió de la Política Retributiva i del Sistema de Remuneració del Grup Caixa d'Enginyers són:

- Àrea de Persones: dissenya el Sistema de Remuneració segons els principis i criteris recollits en la Política Retributiva, així com el seu seguiment i aplicació. També s'encarrega d'adreçar els informes tant de *Compliance* com d'Auditoria Interna de les revisions recollides a la Comissió de Nomenaments i Retribucions per avaluar l'aplicació correcta de la política.
- Àrea de Gestió Global del Risc: controla que no es depassi el nivell de risc tolerat i aprovat pel Grup Caixa d'Enginyers en allò que estigui relacionat amb la definició de les polítiques de gestió del risc.
 - Departament de Compliance: supervisa que el disseny de la remuneració dels professionals que poden exercir un efecte significatiu en un servei d'inversió, producte i servei bancari o auxiliar prestat al soci s'ajusti a la normativa i legislació aplicable.
- Auditoria Interna: revisa periòdicament el disseny, aplicació i efectes de la Política Retributiva i que s'executi d'acord amb allò que han definit i aprovat els Òrgans de Govern del Grup Caixa d'Enginyers. Comprova l'exactitud de la informació reflectida als informes públics, incloent-hi les dades retributives.

A més dels controls interns anteriors, i amb la periodicitat oportuna, es comprova, per personal extern independent, la veracitat de la informació recollida en els informes públics.

La Comissió de Nomenaments i Retribucions està formada per un mínim de tres i un màxim de cinc membres, que han de tenir la condició de consellers que no siguin executius (siguin independents o no executius) i han de ser designats pel Consell Rector a proposta del president. En data 31 de desembre de 2018, la Comissió està formada pels membres següents:

	Càrrec	Tipus de conseller
Manuel Bertran Mariné	President	Independent
Pedro A. Hernández del Santo	Secretari	Independent
Josep Oriol Sala Arlandis	Vocal	No executiu
Félix Masjuan Teixidó	Vocal	Independent
Ignacio Vinuesa Gimeno	Vocal	Conseller laboral

Cal afegir que l'exercici del càrrec de membre de la Comissió de Nomenaments i Retribucions i la Comissió Executiva no dona dret a cap retribució, si bé els seus membres han de ser compensats per les despeses que els origini la seva funció; a més, podran ser compensats per l'assistència a les reunions i per la realització de qualsevol altra activitat o funció pròpia del seu càrrec mitjançant el pagament de dietes que seran fixades per l'Assemblea General.

A l'Assemblea General Ordinària, celebrada el 19 de juny de 2018, es va aprovar mantenir la dieta de 1.000 euros als consellers de l'Entitat, per les seves actuacions col·lectives o individuals, per cada assistència a les reunions del Consell Rector de la societat cooperativa i a les reunions de la Comissió Executiva, de la Comissió d'Auditoria i Riscos i de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, així com per la realització de qualsevol altra activitat o funció pròpia dels seus càrrecs. Tot això amb vigència a partir de l'1 de gener de 2018. En aquesta reunió, també es va aprovar mantenir, en compliment de la Llei 31/2014, de 31 de desembre, segons estableix el títol 217 (Remuneració dels administradors), apartat 3, la limitació de l'import global a percebre anualment al màxim de l'1 % del marge brut anual de l'Entitat. Aquesta limitació representa un impacte reduït en l'estructura de costos de l'Entitat i a més està referenciada a la consecució del marge brut.

9.2. Descripció del Col·lectiu Identificat, del col·lectiu MiFID i del col·lectiu Directius EBA

Per a la determinació del Col·lectiu Identificat en el Grup Caixa d'Enginyers s'han tingut en compte els criteris recollits a l'article 32.1 de la Llei 10/2014 d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit, que són:

" [...] les categories de personal amb activitats professionals que incideixin de manera significativa en el perfil de risc de l'entitat, el seu grup, societat matriu o filials, [...] en una mesura d'acord amb la seva mida, la seva organització interna i la naturalesa, l'abast i la complexitat de les seves activitats. En concret, aquests principis s'aplicaran als alts directius, als empleats que assumeixen riscos, als que exerceixen funcions de control, i a tot treballador que rebi una remuneració global que l'inclogui en el mateix barem de remuneració que el dels alts directius i els empleats que assumeixen riscos, les activitats professionals dels quals incideixen de manera important en el seu perfil de risc. "

Així, els diversos grups d'empleats inclosos en el denominat Col·lectiu Identificat són els següents:

- Alta Direcció.
- Prenedors de risc.
- Responsables de les funcions de control.
- Empleats que compleixin els requisits quantitatius segons l'article 4 del Reglament Delegat UE 604/2014.

La Comissió Executiva, en la seva sessió de 30 de gener de 2018, va procedir a l'actualització de la Política Retributiva en la qual ve recollida una llista no nominativa del Col·lectiu Identificat, que es presenta a continuació, amb identificació d'aquells riscos que s'han considerat més rellevants en les respectives funcions i, si s'escau, els criteris qualitatius i quantitatius que s'hagin d'aplicar. Aquesta llista s'ha de mantenir i proposar a revisió, amb periodicitat mínima anual, per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, a proposta de l'Alta Direcció i amb l'assessorament de l'Àrea de Persones.

Tipologia	Càrrec	Principals riscos							Entitat	Motiu pel qual està subjecte
		Crèdit [1]	Mercat	Balanç	Liquiditat	Operacional	Negoci	De reputació		
Alta Direcció	Direcció General de Caixa d'Enginyers	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	CE	Incidència en el perfil de risc i contracte de treball d'Alta Direcció.
	Direcció General de Caixa Enginyers Gestió					✓	✓	✓	CEG	
	Direcció General de Caixa d'Enginyers Vida i Pensions	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	CEV	
Prenedor de risc	Sub-direcció General Àrea de Serveis al Soci	✓				✓	✓	✓	CE	Incidència en el perfil de risc i criteri qualitatiu. Responsable d'una unitat de negoci important per al GCE, les atribucions, competències, funcions i responsabilitats del qual se centren en àmbits de rellevància per a l'activitat del Grup: mercats de capitals, crèdits, negoci bancari, finances, sistemes d'informació, operacions i comunicació.
	Direcció Financera			✓	✓	✓	✓		CE	
	Direcció de Negoci Bancari	✓		✓	✓	✓	✓		CE	
	Direcció de Sistemes d'Informació i Tecnologia					✓			CE	
	Direcció de <i>Back Office</i> Centralitzat					✓			CE	
	Direcció de Mercat de Capitals	✓	✓	✓	✓	✓	✓		CE	
	Direcció RSC/Comunicació							✓		

Tipologia	Càrrec	Principals riscos							Entitat	Motiu pel qual està subjecte
		Crèdit [1]	Mercat	Balanç	Liquiditat	Operacional	Negoci	De reputació		
Responsables de les funcions de control	Sub-direcció General Àrea Gestió Global del Risc	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	CE	Incidència en el perfil de risc i responsables amb més càrrec directiu de la gestió de riscos, del control intern (que engloba <i>Compliance</i> , Seguretat i Auditoria Interna) i del disseny dels sistemes retributius, del seu seguiment i de la seva liquidació.
	Direcció d'Auditoria Interna	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	CE	
	Direcció de Persones					✓			CE	
Empleats que compleixin els requisits	Cap	No aplica							GCE	(*)

[1] Incorpora a la mateixa columna el risc de contrapart i el risc de concentració.

(*) Criteris quantitatius (article 4 del Reglament Delegat UE 604/2014):

- a) Persones la remuneració total de les quals sigui igual o superior a 500.000 euros durant l'exercici anterior.
- b) Persones que es trobin dins del 0,3 %, arrodonint l'enter més pròxim, del personal a qui s'ha concedit la remuneració total més gran durant l'exercici anterior i no estiguin recollides en altres tipologies.
- c) Persones la compensació total de les quals superi a la menor retribució percebuda per algun dels alts directius o prenedors de risc identificats, sempre que la unitat de negoci que dirigeixi tingui la consideració d'unitat de negoci important i/o l'activitat que desenvolupi tingui un impacte material en el perfil de risc. En cas que alguna persona complís amb allò que s'ha recollit en l'apartat a) i b) dels requisits quantitatius, serà neutralitzada de ser considerada persona identificada sempre que la seva remuneració variable no superi el llindar de 75.000 € i/o el 75 % de la remuneració fixa total.

Tot professional que no compleixi cap dels criteris fixats anteriorment (tant qualitius com quantitatius) s'exclou del Col·lectiu Identificat.

Per a la determinació del Col·lectiu MiFID, s'han tingut en compte les directrius que en aquesta matèria ha emès l'Autoritat Europea de Valors i Mercats (ESMA). Per a la determinació del Col·lectiu Directrius EBA, s'han tingut en compte les directrius de l'Autoritat Bancària Europea (EBA). Partint de la mateixa base, formen part del Col·lectiu MiFID i del Col·lectiu Directores EBA totes les persones del Grup Caixa d'Enginyers que puguin exercir un efecte significatiu en els serveis i productes prestats al soci.

Segons el que s'ha descrit, la Comissió Executiva, en la seva sessió de 30 de gener de 2018, va procedir a l'actualització de la Política Retributiva en la qual ve recollida una llista no nominativa del Col·lectiu MiFID i del Col·lectiu Directrius EBA, que es presenta a continuació. Aquesta llista l'ha de mantenir i actualitzar l'Àrea de Persones i l'ha de revisar periòdicament la funció de *Compliance*.

Àrea	Departament	Directrius EBA	MiFID
DIRECCIÓ GENERAL	Direcció General	✓	✓
BACK OFFICE	B.O. Mercat de Capitals	×	✓
	<i>Back Office</i> Centralitzat	✓	✓
	Estranger	✓	✓
	Valors	×	✓
	Administració Creditícia	✓	×
	Administració de Mitjans de Pagament	✓	×
CONTROL INTERN	Auditoria Interna	✓	✓
	<i>Compliance</i>	✓	✓
	Sub-direcció General/Control Intern	✓	✓
FINANCES	Direcció Financera	✓	✓
GGR	Gestió Global del Risc	✓	✓
MERCAT DE CAPITALS	Mercat de Capitals	✓	✓
	Mercat de Capitals: Majorista-Internacional	✓	✓
	Mercat de Capitals: Renda Fixa	×	✓
NEGOCI BANCARI	Direcció de Negoci Bancari	✓	✓
	Banca d'Empreses	✓	✓
	Sistemes de Pagament	✓	✓
	Inversió Creditícia	✓	×
	Passiu Bancari	✓	×
	Recuperació d'Actius	✓	×
	Seguiment del Risc	✓	×
OBS	Direcció Comercial	✓	✓
PERSONES	Persones	✓	✓
SERVEIS AL SOCI	Atenció Digital al Soci	✓	✓
	Banca Institucional	✓	✓
	Banca Personal - Premium	✓	✓
	Banca <i>Retail</i>	✓	✓
	Desenvolupament Projectes Digitals	✓	✓
	Intel·ligència de Negoci i Planificació	✓	✓

	Màrqueting	✓	✓
	Xarxa Comercial/Serveis al Soci	✓	✓
SIT	Sistemes d'Informació i Tecnologia	✓	✓
TRANSVERSALS	Assessoria Jurídica	x	✓
	Organització i Innovació	✓	✓
	RSC/Comunicació	✓	✓
	Servei d'Atenció al Client	✓	✓
CAIXA ENGINYERS VIDA	Direcció General	✓	✓
	Auditoria Interna	✓	✓
CAIXA ENGINYERS GESTIÓ	Direcció General	x	✓
	Administració	x	✓
	Control Intern i Compliment Normatiu	✓	✓
	Inversions	x	✓
	Negoci d'Institucions d'Inversió Col·lectiva	x	✓

9.3. Aspectes generals de la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers

9.3.1. Principis de la Política Retributiva

1. Transparència

A través de la publicació de la informació que exigeix la normativa vigent en matèria retributiva, informació financera, informació de rellevància prudencial, així com vetllant perquè es comuniqui a tots els professionals del Grup Caixa d'Enginyers el Sistema de Remuneració i, especialment, els principis i el contingut de la Política Retributiva.

2. Sostenibilitat a llarg termini

Ha d'anar d'acord amb les característiques de l'objecte social i activitat duta a terme per les entitats del Grup Caixa d'Enginyers, amb els seus resultats i amb l'estratègia empresarial, els objectius, els valors i els interessos del Grup Caixa d'Enginyers.

3. Gestió prudent dels riscos

Mitjançant la promoció d'una gestió adequada i eficaç dels riscos, sense que s'incorporin incentius per assumir riscos que depassin el nivell definit pel Grup Caixa d'Enginyers per a cada risc establert

en les diferents polítiques de gestió del risc existents (inversió creditícia, inversions financeres, gestió d'actius i passius, entre d'altres).

4. Vinculació a resultats

La part de retribució més directament relacionada amb els resultats és la retribució variable. Aquesta retribució variable s'estableix partint d'objectius de diferent índole dins d'un marc temporal, no és ni consolidable ni de caràcter obligatori i està supeditada a l'existència de beneficis.

En general, els sistemes de retribució variable del Grup Caixa d'Enginyers inclouen:

- **Elements quantitius** en relació amb objectius de negoci alineats amb una gestió prudent dels riscos.
- **Elements qualitius** en relació amb la qualitat dels resultats, la satisfacció del soci, indicadors en matèria de govern corporatiu, i objectius de desenvolupament professional avaluats pel superior jeràrquic, lligats a l'avaluació de l'acompliment.

5. Generació de compromís i motivació a la plantilla

Mitjançant la consecució dels objectius del Grup Caixa d'Enginyers, aconseguint una vinculació més gran del professional amb el Grup reconeixent el seu treball.

6. Evitació d'eventuals conflictes d'interès

Mitjançant l'establiment de controls i procediments interns que evitin generar incentius que puguin incitar a qui els perceben a afavorir els seus propis interessos en possible detriment de l'interès del soci.

9.3.2. Política de Remuneració específica per a cada col·lectiu

Òrgans de govern (consellers/conselleres)

Són els membres dels òrgans de govern i les seves comissions delegades de les societats que integren el Grup Caixa d'Enginyers. Segons els Estatuts Socials de Caixa d'Enginyers, als membres del Consell Rector se'ls reintegraran les despeses que els origini l'acompliment de la seva funció; a més, podran ser compensats per l'assistència a les sessions del Consell Rector i a les seves comissions delegades del mateix i per la realització de qualsevol altra activitat o funció pròpia del seu càrrec mitjançant el pagament de dietes que seran fixades per l'Assemblea General. Per als consellers/conselleres de les

filials, l'aprovació d'aquest sistema i criteris és facultat del Consell Rector de Caixa d'Enginyers, en la seva condició de soci únic, i s'aplica el mateix sistema que a l'empresa matriu.

A l'Assemblea General Ordinària, celebrada el 19 de juny de 2018, es va aprovar mantenir la dieta de 1.000 euros als consellers de l'Entitat, per les seves actuacions col·lectives o individuals, per cada assistència a les reunions del Consell Rector de la societat cooperativa i a les reunions de la Comissió Executiva, de la Comissió d'Auditoria i Riscos i de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, així com per la realització de qualsevol altra activitat o funció pròpia dels seus càrrecs. Tot això amb vigència a partir de l'1 de gener de 2018. També es va aprovar mantenir la limitació de l'import global a percebre anualment al màxim de l'1 % del marge brut anual de l'Entitat. Aquesta limitació representa un impacte reduït en l'estructura de costos de l'Entitat i a més està referenciada a la consecució del marge brut.

L'import total de les dietes percebudes pels consellers/conselleres de totes les Entitats del Grup Caixa d'Enginyers, durant l'exercici 2018, ha ascendit a 319 milers d'euros.

Durant l'exercici 2018, el Consell Rector s'ha reunit vuit vegades, la Comissió Executiva s'ha reunit dotze vegades, la Comissió d'Auditoria i Riscos, set vegades, i la Comissió de Nomenaments i Retribucions, quatre vegades. La remuneració agregada percebuda durant l'any pels membres d'aquestes comissions ha estat de 98, 48, 33 i 20 milers d'euros, respectivament.

Alts directius

S'identifiquen com a Alta Direcció aquells professionals que desenvolupin funcions d'Alta Direcció sota la dependència directa del seu òrgan d'administració. S'inclou en aquesta definició el director general de Caixa d'Enginyers i de cada una de les societats que integren el Grup Caixa d'Enginyers i, en tot cas, aquells que tinguessin un contracte d'Alta Direcció subjecte al Reial Decret 1382/1985 o normativa que el modifiqui.

A cada entitat del Grup Caixa d'Enginyers, els òrgans de govern podran formular, amb la finalitat d'incrementar el grau d'integració i identificació del/de la directiu/directiva amb el Grup, clàusules en el contracte d'Alta Direcció de complement de l'acció protectora de la Seguretat Social (que cobreixi les contingències de jubilació, invalidesa i defunció). Aquests esquemes de pensions, en cas de ser-hi, han de tenir un component variable que no sigui inferior al 15 % de les quantitats pactades i que s'inclourà dins dels beneficis discrecionals de pensió, que tenen la mateixa consideració que una retribució variable diferida, estant subjectes també al límit de la ràtio variable/fix. Les aportacions que originin beneficis discrecionals de pensions han de tenir en compte tots els requisits als quals està subjecta qualsevol altra partida de remuneració variable, és a dir, reducció, recuperació, límits, remissió i pagament en instruments. Si el directiu abandona l'Entitat a conseqüència de la seva jubilació o prèviament per qualsevol altra causa, els beneficis discrecionals de pensió estaran sotmesos a una retenció de cinc anys, que es comptaran a partir de la data en què

la persona deixi de prestar serveis a l'Entitat per qualsevol causa. Durant el període de retenció, s'hauran d'aplicar les mateixes clàusules de reducció i de recuperació de la remuneració ja satisfeta que a la resta de la retribució variable. Si la persona abandona l'Entitat abans de la seva jubilació, l'entitat de crèdit tindrà en el seu poder els beneficis discrecionals de pensió per un període de cinc anys en forma d'instruments.

També es podran recollir en el contracte d'Alta Direcció clàusules indemnitzatòries amb motiu de l'extinció contractual, que hauran de complir amb la premissa que els pagaments realitzats per cessament o rescissió anticipada es faran en funció dels resultats obtinguts durant el temps transcorregut des de l'inici de la prestació de serveis del/de la perceptor/perceptora i no retribuïran els mals resultats (resultats negatius o compliment ajustat de les ràtios de solvència) o conductes indegudes, així com l'existència d'una exigència formal per part del supervisor de restringir la política de distribució dels rendiments del capital. A aquests efectes, s'hi inclouran disposicions en matèria de reducció de la remuneració o de recuperació de les remuneracions ja satisfetes. D'altra banda, aquests pagaments estaran subjectes, com a norma general, al límit de la ràtio variable/fix, a remissió i a pagament en instruments, no resultant d'aplicació en les indemnitzacions per acomiadament obligatòries segons la legislació laboral nacional o bé d'aquelles que segons els supòsits recollits en el paràgraf 154 de la Guia EBA/GL/2015/22 tampoc sigui d'aplicació. Com a garantia addicional, per procedir a l'abonament de les indemnitzacions per cessament o rescissió anticipada, es requerirà una proposta motivada per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, i la posterior aprovació per la Comissió Executiva, amb prèvia constatació del compliment dels requisits anteriors.

Segons allò que estableix la Norma 40.1 de la Circular 2/2016 del Banc d'Espanya, en el cas de l'Alta Direcció de l'empresa matriu del Grup Caixa d'Enginyers hi ha el compromís, recollit en el contracte d'Alta Direcció, d'abonar la quantitat de tres anualitats de la retribució fixa per resolució anticipada de contracte.

No hi ha per a cap de les persones recollides com a Alta Direcció pactes de no concurrència postcontractual.

Col·lectiu Identificat

a) Retribució fixa

Està regulada en el conveni col·lectiu sectorial que s'aplica a cada una de les entitats que formen part del Grup Caixa d'Enginyers o, si s'escau, en els contractes individuals firmats amb els professionals. Les revisions o actualitzacions requereixen de la supervisió per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions i la posterior aprovació per part de la Comissió Executiva, tot això amb caràcter anual.

Dins del disseny de la retribució fixa es tenen en compte el nivell de responsabilitat dels diferents càrrecs, les referències de mercat i les polítiques vigents internament.

b) Retribució variable

Està alineada amb el Pla Estratègic, tenint en compte les millors pràctiques del mercat i de l'entorn regulador. Així mateix, amb l'objectiu d'incentivar i fidelitzar, es vincula al sistema anual d'avaluació, als resultats del Grup Caixa d'Enginyers, a la generació de valor a llarg termini, i està alineada amb els interessos dels socis.

La retribució variable no és consolidable ni té caràcter obligatori. Les revisions o actualitzacions requereixen la supervisió per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions i la posterior aprovació per part de la Comissió Executiva, tot això amb caràcter anual.

Els criteris de definició i distribució són els següents:

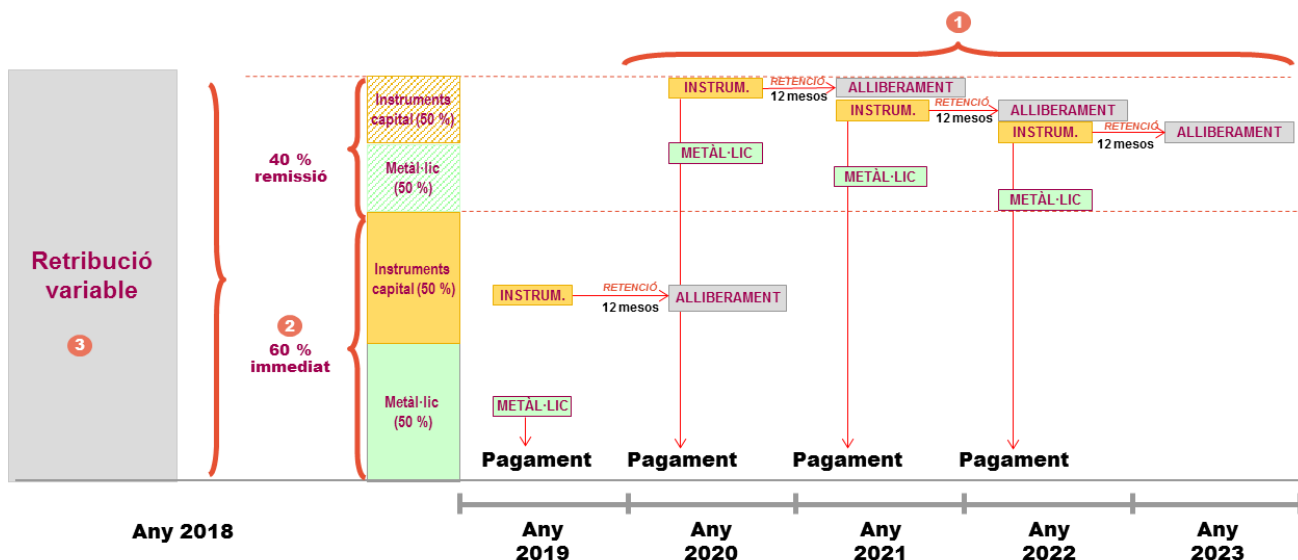
1. El disseny de la retribució variable recull indicadors individuals/segment, d'unitat/àrea i generals.
2. La Comissió Executiva determinarà una ràtio apropiada entre els components fixos i variables en què el component fix sigui una proporció prou rellevant de la remuneració total que permeti una flexibilitat completa del component variable, fins al punt que sigui possible no retribuir per aquest concepte. En tot cas, en compliment d'allò que regula la Llei 10/2014 de supervisió i solvència, s'estableix com a límit màxim que la retribució variable no sigui superior al 100 % del component fix de la remuneració total de cada persona (ràtio 1:1), podent aprovar-se per l'Assemblea General (segons recomanació detallada del Consell Rector) un percentatge superior, però limitat al 200 % del component fix de la remuneració total (ràtio 1:2). Per a l'esmentada recomanació i aprovació s'hauran de tenir en compte les possibles exigències o recomanacions vigents de l'autoritat competent de restringir la política de rendiments del capital. No es consideraran dins d'aquestes ràtios els imports que siguin percebuts en concepte de pagaments per resolució anticipada de contracte (indemnitzacions).
3. La remuneració variable no condicionarà, en cap cas, la capacitat del Grup Caixa d'Enginyers per reforçar la solidesa de la seva base de capital. És per això que s'estableix com a condició per a la seva distribució, en primer lloc, l'existència de beneficis i, posteriorment, assolir un determinat percentatge de rendibilitat sobre fons propis a nivell consolidat. El percentatge s'haurà de determinar anualment per part de la Comissió Executiva.

4. La remuneració variable garantida només es podrà preveure quan es contracti personal nou i es tingui una base de capital sana i sòlida, i es limitarà al primer any d'ocupació.
5. La regulació estableix que la retribució variable es pagarà únicament si és sostenible d'acord amb la situació de l'entitat de crèdit en el seu conjunt, i si es justifica en funció dels resultats de l'esmentada entitat, de la unitat de negoci i de l'empleat que es tracti. En relació amb la seva aplicació es podrà reduir fins al 100 % de la remuneració variable total, així com la remuneració ja satisfeta, si en l'observació que es realitzi sobre algunes de les variables que van contribuir a la consecució dels objectius es puguin detectar errades significatives en la gestió del risc comeses per l'Entitat o per una unitat de negoci o de control del risc, així com la necessitat d'un increment patit per l'Entitat o per una unitat de negoci de les seves necessitats de capital, no previstes en el moment de generació de les exposicions. També donarà lloc si existeixen sancions reguladores o condemnes judicials per fets que poguessin ser imputables a la unitat o a la persona responsable d'aquests fets i l'incompliment dels codis de conducta interns, així com les conductes irregulars, tot això sobre la retribució meritada pendent d'abonar i l'última ja abonada. En tot cas, la reducció de la remuneració variable es produirà sempre que consti una exigència formal per part del supervisor de restringir la política de distribució dels rendiments del capital.

Si s'escau, la decisió de no liquidar la retribució variable s'ha d'aprovar per la Comissió Executiva, amb previ informe raonat de la Comissió de Nomenaments i Retribucions.

6. Remissió: es difereix el 40 % de la retribució variable segons quadre adjunt.
7. Liquidació en instruments de capital: el 50 % de la retribució variable es liquidarà en títols cooperatius de Caixa d'Enginyers, segons el quadre adjunt.
8. L'abonament i alliberament de la part diferida, una vegada finalitzats els períodes de retenció, en el cas de liquidació mitjançant instruments de capital, estarà supeditat a una valoració o ajust a risc ex post i pot arribar a quedar reduïda o fins i tot eliminada en cas que no fos sostenible d'acord amb la situació de l'Entitat/Grup en el seu conjunt, si no es justifica en funció dels seus resultats, de la unitat de negoci o del/de la directiu/directiva, segons el que s'ha estipulat en l'apartat 5 anterior.
9. A l'efecte de la consideració de retribució variable dels pagaments per resolució anticipada de contracte (indemnitzacions), seran excloses les indemnitzacions per acomiadament obligatòries segons la legislació laboral nacional pel que fa a l'aplicació de la ràtio, remissió i pagament en instruments de capital, així com de reducció i recuperació per aplicació de la neutralització del principi de proporcionalitat. En el cas

de l'Alta Direcció de Caixa d'Enginyers, s'acollirà a allò que s'hagi recollit en el contracte d'Alta Direcció.



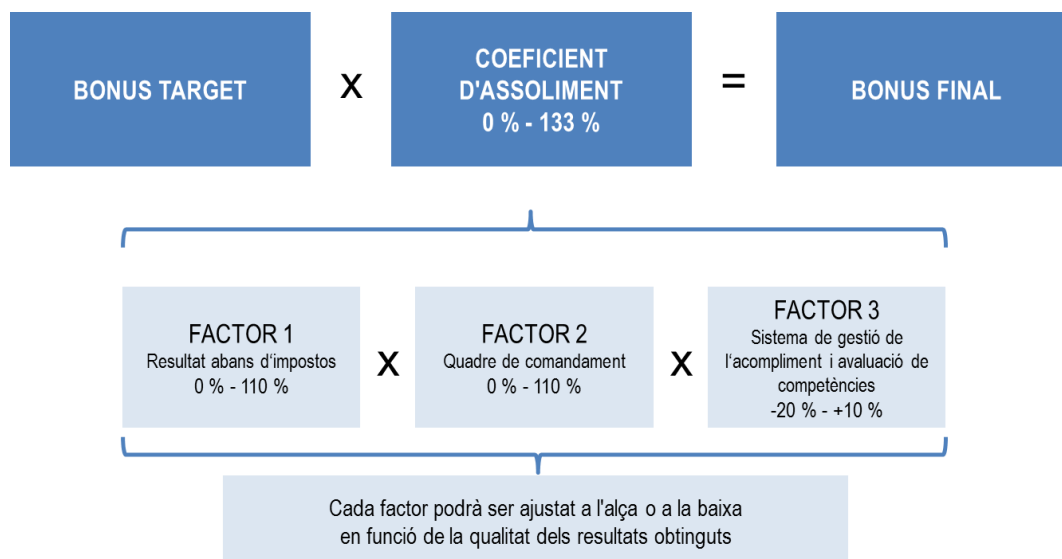
• **Principals característiques:**

- 1 Remissió a tres anys d'un 40 % de la retribució variable anual. La meitat d'aquestes quantitats s'abonarà per terços en metàl·lic i l'altra meitat s'alliberarà també per terços en títols cooperatius de l'Entitat en els anys successius. Per percebre'l s'haurà d'estar actiu en el moment de l'abonament/alliberament.
- 2 El percentatge del 60 % de la retribució variable anual que resta s'abonarà una meitat en metàl·lic i amb caràcter immediat, i l'altra meitat en títols cooperatius de l'Entitat que s'hauran de retenir per un període de dotze mesos.
- 3 La mentació de la retribució variable anual estarà subjecte al compliment d'una sèrie de condicions suspensives ("malus"): deficient performance financer del Grup; incompliment pel benefici dels codis de conducta; reformulació material dels estats financers de l'Entitat, etc. (vegeu pàgina següent)

No obstant això, per aplicació de la neutralització del principi de proporcionalitat s'exclou d'aplicar els criteris 6 a 8 enumerats anteriorment als professionals del Col·lectiu Identificat, sempre que la remuneració variable anual no superi individualment el llindar de 50.000 euros i/o el 50 % de la seva remuneració fixa, prenent com a referència allò que estableix el Reglament Delegat UE 604/2014; no obstant això, cal parlar atenció de no excloure aquelles persones que, encara que individualment no superin aquests límits, formin part d'un col·lectiu que, en el seu conjunt, pugui posicionar el Grup Caixa d'Enginyers en uns nivells de risc inadequats.

Els responsables de les funcions de control comptaran amb l'autoritat necessària per exercir la seva comesa, salvaguardant sempre la independència de la seva funció respecte a les unitats objecte de la seva activitat de control, i seran remunerats seguint els principis generals d'aquesta política i en funció de la consecució dels objectius relacionats amb les seves funcions, amb independència dels resultats de les àrees de negoci que controlin.

Mecànica del Sistema de Retribució Variable durant l'any 2018 per al Col·lectiu Identificat



Quadre de comandament (Factor 2)		
	OBJECTIUS FINANCERS	OBJECTIUS NO FINANCERS
De Grup	Resultats després d'Impostos Volum de negoci Ràtio CET1 Ràtio d'eficiència	Satisfacció dels socis NPS (promotors nets) Creixement de socis
De Divisió/Filial	Volum de negoci	--

Cada mètrica té un pes determinat i, en funció del nivell de compliment, s'estableix un nivell d'assoliment de l'incentiu.

Cada divisió té els seus objectius i pressupostos específics. Si no s'estableixen objectius de divisió per a un cas concret, es dona més pes als objectius de Grup.

Col·lectiu MiFID i Col·lectiu Directrius EBA

El Grup Caixa d'Enginyers tindrà especialment en compte per a aquest col·lectiu en el disseny de la retribució variable els aspectes següents:

- Els riscos en matèria de normes de conducta i conflictes d'interès que puguin es plantejar.

- Que no generi incentius capaços d'incitar les persones competents a afavorir els seus propis interessos en detriment dels de l'Entitat i/o en detriment dels interessos dels socis/clients.
- Que no es vinculi amb la venda directa de determinats instruments financers i serveis bancaris.
- Que consideri tots els factors pertinents com ara el paper exercit per les persones competents, el tipus de productes oferts i els mètodes de distribució.
- Que la proporció entre els components fixos i variables de la retribució sigui adequada.
- Que no tingui únicament en compte els volums de venda, és a dir, que inclogui criteris qualitatius que animin les persones competents a actuar en benefici dels interessos del soci.
- Que vinculi el resultat de les seves activitats amb el compliment de les normes de conducta.
- Que no sigui innecessàriament complex.

En els procediments interns que tinguin relació amb el disseny i posada en marxa de nous productes o serveis, així com els relacionats amb els incentius dels seus professionals per vendes dels diferents productes que es comercialitzen, es recollirà expressament la necessitat d'avaluar si els aspectes de remuneració en relació amb aquests professionals plantegen riscos associats a les normes de conducta i als conflictes d'interès.

Tot el personal

Els aspectes de retribució fixa i variable recollits en l'apartat del personal d'Alta Direcció i Col·lectiu Identificat també són aplicables a la resta dels professionals que treballen en el Grup Caixa d'Enginyers, a excepció dels criteris 6 a 9 enumerats anteriorment i de l'opció de reducció de l'última retribució variable ja abonada, recollida en el criteri 5.

Anualment, tots els professionals del Grup participen en un procés d'avaluació senzill i clar la màxima del qual és el reconeixement, la motivació i el desenvolupament professional i serveix per establir plans d'acció basats en una detecció de punts forts i àrees de millora. El Sistema d'Avaluació està basat en el compliment d'unes competències individuals i transversals, amb diferents nivells esperats per a aquestes últimes depenent de cada família professional. Les competències es tradueixen en uns comportaments observables que cada responsable ha d'avaluar de les persones del seu equip de manera que pugui determinar si aquests comportaments es donen mai, gairebé mai, de vegades, gairebé sempre o sempre (valors de l'1 al 5).

9.4. Remuneracions dels consellers i empleats del Grup Caixa d'Enginyers per àrees de negoci

Es mostra el desglossament de les remuneracions dels consellers i empleats del Grup, per àrees de negoci, corresponents a l'exercici 2018.

Consellers per Entitat del Grup	Milers d'euros
Consell Rector de Caixa d'Enginyers	264
Consell d'Administració de Caixa Enginyers Vida	32
Consell d'Administració de Caixa Enginyers Gestió	23

	CAIXA	CEV	CEG	TOTAL
Membres del Consell Rector	Milers d'euros			
Sr. Josep Oriol Sala Arlandis (president)	93			93
Sr. Manuel Bertran Mariné (vicepresident)	24			24
Sr. Félix Masjuan Teixidó (secretari)	31			31
Sr. David Parcerisas Vázquez (vocal núm. 1)	7			7
Sr. Pedro A. Hernández del Santo (vocal núm. 2)	24			24
Sr. Pedro Marín Giménez (vocal núm. 3)	7			7
Sr. Jaime Roure Pagés (vocal núm. 4)	12			12
Sr. José María Pera Abadía (vocal núm. 5)	18			18
Sr. Augusto Rafael Bou Camps (vocal núm. 6)	8			8
Sra. Carme Botifoll Alegre (vocal núm. 7)	8			8
Sr. Josep Maria Muxí Comellas (vocal núm. 8)	15			15
Sr. Antoni Santamans Olivé (vocal núm. 9)	5			5
Sr. Ignasi Vinuesa Gimeno (vocal núm. 10)	12			12
Sr. Máximo Borrell Vidal		6	5	11
Sr. Francesc Durán Lorenzo		6		6
Sr. Ferrán Sicart i Ortí		10	9	19
Sra. Montserrat Bertran Bergua		10		10
Sr. Jordi Martí Pidelaserra			9	9
TOTAL	264	32	23	319

ÀREES DE NEGOCI	Banca d'inversió	Banca comercial	Gestió d'actius	Resta	Total
	(1)	(2)	(3)	(4)	
Nombre d'empleats (5)	-	226	15	231	472
Remuneració total bruta (en milers d'euros) (6)	-	9.143	999	12.571	22.713
De la qual: Remuneració variable, incloses aportacions a beneficis discrecionals per pensió (en milers d'euros) (7)	-	915	157	768	1.840

(1) Inclou serveis d'assessorament a empreses en matèria de finances corporatives, capital risc, mercats de capitals, vendes i negociació.

(2) Xarxa comercial, que inclou tota l'activitat comercial de préstecs a particulars i empreses.

(3) Mercat de Capitals i Departament d'Inversions de Caixa Enginyers Gestió.

(4) Resta d'ubicacions del Grup Caixa d'Enginyers.

(5) Nombre total d'empleats del Grup Caixa d'Enginyers en actiu en data 31 de desembre de 2018.

(6) Retribució fixa, variable i pagaments per cessament.

(7) Inclou el Bonus i els incentius comercials meritats el 2018.

9.5. Remuneracions del Col·lectiu Identificat del Grup Caixa d'Enginyers

Es mostra el detall de les remuneracions del Col·lectiu Identificat del Grup Caixa d'Enginyers corresponents a l'exercici 2018. Cap de les persones a títol individual no ha meritat retribució per sobre d'un milió d'euros.

Concepte	Import* / Nombre
1. Nombre d'empleats identificats (a)	14
Dels quals: Alts directius	3
Dels quals: En funcions de control	3
2. Import de la remuneració fixa total (b)	1.576
3. Import de la remuneració variable total (c)	411
3.1. En metàl·lic	354
3.2. En accions o instruments relacionats	57
4. Import de la remuneració variable diferida	45
3.1. En metàl·lic	22,5
3.2. En accions o instruments relacionats	22,5
5. Import de l'ajust explícit ex post per acompliment aplicat durant l'any per a remuneracions meritedes en anys previs	-
6. Nombre de destinataris de remuneració variable garantida	-
7. Import total de remuneració variable garantida durant l'any	-
8. Nombre de destinataris d'indemnitzacions per acomiadament	1
9. Import total d'indemnitzacions per acomiadament pagades durant l'any	175
10. Nombre de destinataris de beneficis discrecionals de pensions	-
11. Import total de beneficis discrecionals de pensions	-

* Imports en milers d'euros.

(a) Nombre total de persones identificades del Grup Caixa d'Enginyers (són tots empleats) que han percebut alguna remuneració durant l'exercici 2018, forin o no part de la plantilla el 31 de desembre de 2018.

(b) Tota és en metàl·lic. S'hi inclouen les remuneracions en espècie percebudes durant l'any, així com altres imports abonats en concepte de beneficis corporatius. No inclou pagaments per cessament.

(c) Inclou el Bonus meritat el 2018.